



RAPPORT

Zien, horen, gehoord worden

Twee jaar Maatschappelijke Raad Schiphol: een tussenstand

75876 - Vertrouwelijk - 12 december 2025

*Folke van der Veen, Damiaan Goetstouwers, Geert Pool, Lydia Broekhuis,
Roeland Stolk en Rob Thöne*

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	3
Samenvatting	3
Hoofdstuk 2	6
Beschrijving van het onderzoek	6
2.1 Aanleiding	6
2.2 Doelstelling	6
2.3 Onderzoeksvragen	6
2.4 Onze aanpak	7
2.5 Beperkingen bij dit onderzoek	9
2.6 Begeleiding en onafhankelijkheid	9
Hoofdstuk 3	11
Beantwoording van de onderzoeksvragen	11
3.1 In welke mate is de MRS doeltreffend en doelmatig in zijn taakvervulling?	11
3.2 Welke verbeterpunten kunnen worden geïdentificeerd voor de MRS?	13
3.3 Hoe kan de MRS zijn impact op beleid vergroten?	16
Hoofdstuk 4	19
Bevindingen per onderdeel van het publieke waarde model	19
4.1 Publieke waarde	19
4.2 Capaciteit	28
4.3 Legitimiteit	41
Bijlage 1. Evaluatiekader	45
Bijlage 2. Casestudies	56
Bijlage 3. Gesprekspartners	67
Bijlage 4. Bestudeerde documenten	69

HOOFDSTUK 1

Samenvatting

De Maatschappelijke Raad Schiphol (MRS) is opgericht nadat duidelijk werd dat bewoners en maatschappelijke organisaties onvoldoende gehoord werden in het beleid rond de luchthaven. Het advies *Schiphol Vernieuwd Verbinden* (2020) concludeerde dat het oude overlegmodel, de Omgevingsraad Schiphol, zijn legitimiteit had verloren en pleitte voor een nieuw stelsel waarin bewoners en maatschappelijke organisatie daadwerkelijk invloed hebben. Besluiten over groei en bereikbaarheid werden vaak genomen zonder dat de gevolgen voor de leefomgeving, de gezondheid en het vertrouwen volwaardig werden meegewogen. Met de komst van de MRS krijgt de samenleving eindelijk een vaste en onafhankelijke plek aan tafel om mee te sturen op een eerlijkere balans tussen Schiphol en zijn omgeving: het vervult de rol om publieke belangen zichtbaar en hoorbaar te maken in de besluitvorming over Schiphol.

De Maatschappelijke Raad Schiphol heeft in vergelijking tot andere adviesraden een uniek karakter. De raad bestaat namelijk uit een mix van gekozen bewoners (clustervertegenwoordigers), maatschappelijke organisaties en onafhankelijke experts op terreinen als milieu, gezondheid, mobiliteit en (luchtvaart)economie. Als onafhankelijke adviesraad brengt de MRS zowel gevraagd als ongevraagd advies uit over besluiten rond Schiphol, waarbij de minister van IenW wettelijk verplicht is elk advies te voorzien van een reactie en openbaar te maken.¹

Berenschot is gevraagd om de eerste wettelijke evaluatie naar het functioneren van de MRS uit te voeren. Het doel van de evaluatie is om, waar mogelijk twee jaar na oprichting, conclusies te trekken over de doeltreffendheid en doelmatigheid van de MRS. Daarnaast heeft de evaluatie als doel om verbetermogelijkheden te identificeren, specifiek om de impact op het beleid door de MRS te vergroten.

Doeltreffendheid

De MRS voert vier wettelijke taken uit:

1. Het kanaliseren van maatschappelijke perspectieven die bijdragen aan de verbetering van de leefomgevingskwaliteit rond Schiphol.
2. Het uitbrengen van gebundelde weergaven van de visies en standpunten hierover van betrokken belanghebbenden, met een verzoek om reactie van de minister.
3. Het leveren van maatschappelijke inbreng in concrete hindermitigatieprojecten.
4. Het realiseren van een transparante, onafhankelijke en duidelijke informatievoorziening over de leefomgevingskwaliteit rondom Schiphol.

De MRS wil daarmee op twee manieren publieke waarde creëren: het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit in de regio rondom Schiphol, en omwonenden en maatschappelijke organisaties een stem geven in het besluitvormingsproces over het luchtvaartbeleid. Ten aanzien van het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit is de MRS afhankelijk van de doorwerking van zijn adviezen in de besluitvorming van IenW. Het ligt buiten zijn directe invloedssfeer.

¹ De huidige grondslag van de MRS ligt in de Regeling transitie CROS-MRS. In 2024 is een wetsvoorstel ingediend om de MRS structureel te verankeren in de Wet luchtvaart. Dit voorstel bevatte onder meer een verplichting voor de minister om ontwerp-ministeriële regelingen die afwijken van bestaande voorschriften eerst voor advies aan de MRS voor te leggen, inclusief inspraak en overleg. In 2025 werd het kabinet demissionair en is de wetswijziging controversieel verklaard. Daardoor wordt het voorstel niet verder behandeld totdat een nieuw kabinet aantreedt.

Op basis van ons onderzoek komen wij tot de conclusie dat de MRS gedeeltelijk doeltreffend is. Door strakke programmatische uitvoering van de wettelijke taken is het in de afgelopen twee jaar gelukt om de bewoners een stem te geven in het besluitvormingsproces, maar de (instrumentele) doorwerking op het verbeteren van de leefomgeving ontbreekt tot op heden.

Doelmatigheid

De MRS werkt tot en met 2026 met een kaderstellende subsidie vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Deze is oorspronkelijk vastgesteld op € 1,205 miljoen voor vier jaar (met ingang van 2023) en sinds 2025 wordt deze subsidie gekort in lijn met het algehele bezuinigingsbeleid van de Rijksoverheid. Voor het jaar 2026 bedraagt de subsidie € 1,078 miljoen.

Op basis van ons onderzoek komen wij tot de conclusie dat deze middelen grotendeels doelmatig worden ingezet. De omvang van de raad en de taakomschrijving van het bureau zijn vastgesteld in het advies Schiphol Vernieuwd Verbinden, en de vergoedingensystematiek en functiewaarderingen zijn in lijn met landelijke standaarden. De MRS voldoet aan de verwachting van het aantal op te leveren adviezen per jaar. Bovendien zijn deze van (extern erkende) hoge kwaliteit. Om tot deze adviezen te komen doorloopt de MRS zijn waardeketen redelijk efficiënt.

Verbetermogelijkheden doeltreffend- en doelmatigheid

We zien drie centrale verbeterpunten om de doeltreffendheid en doelmatigheid te vergroten:

- Het eerste punt is dat de MRS zijn doeltreffendheid kan vergroten door zich te richten op publieke waarde die met de instrumenten in handen gegenereerd kan worden: het ophalen, bundelen en vertalen van het maatschappelijke perspectief naar impactvolle adviezen. Dit voorkomt verkeerde verwachtingen en maakt de raad minder kwetsbaar voor externe besluiten van het ministerie en uitvoerende partijen.
- Het tweede punt is om de interactie te verbeteren tussen het proces waarmee de MRS tot een advies komt en het proces waarmee IenW tot beleid komt. Wij adviseren daarom om duidelijke afspraken te maken met IenW over de manier waarop advies wordt gevraagd en gegeven, zodat de capaciteit van het bureau gericht kan worden ingezet voor zowel gevraagd als ongevraagd advies en themabijeenkomsten in de open schil.
- De derde aanbeveling bouwt voort op de tweede. Wij adviseren namelijk om de thema's waarop de MRS adviseert te verbreden. Wij zien dat de focus van MRS-advisering momenteel voornamelijk ligt op het beperken van geluidsoverlast, alhoewel daarin wel een ontwikkeling is waar te nemen (zie bijvoorbeeld het advies inzake gezondheidsraadadvies). Wij adviseren daarom de themabijeenkomsten als concretisering van de 'open schil' verder te ontwikkelen, waarbij gasten agendazettend zijn en de MRS wordt voorzien van nieuwe en brede maatschappelijke perspectieven.

Verbetermogelijkheden impact op beleid

Om de kans op (instrumentele) doorwerking te vergroten zijn in alle fasen van de waardeketen verbeterpunten mogelijk. Dit gaat bijvoorbeeld over een betere vraagafstemming met IenW, gevarieerde en strategische inzet van adviesvormen en het eerder agenderen van middellangetermijnthema's. In de startfase kan een duidelijke rolverdeling binnen petit comités en bredere betrokkenheid van burgers helpend zijn. In de onderzoeks- en adviesfase versterkt een bredere feitenbasis de kwaliteit van de adviezen nog verder. In de resultaatfase bevorderen toegankelijke samenvattingen, gerichte verspreiding en interactieve presentaties het bereik. De dialoog met IenW en inspraak bij Tweede Kamercommissies kunnen de zichtbaarheid en invloed verder vergroten.

Leeswijzer

In dit rapport zetten we onze bevindingen uiteen. We starten met de beschrijving van het onderzoek. Dan beantwoorden we de drie onderzoeksvragen en beschrijven we onze bevindingen per vraag uit het evaluatiekader.

HOOFDSTUK 2

Beschrijving van het onderzoek

2.1 Aanleiding

Het voormalige poldermodel rondom Schiphol, de Omgevingsraad Schiphol (ORS), functioneerde onvoldoende doordat onderling vertrouwen tussen betrokken partijen ontbrak: overheden, bewoners en sectorpartijen raakten verstrikt in formele discussies en gaven te weinig ruimte aan inhoudelijke samenwerking. De ORS fungeerde daardoor niet langer als verbindend platform. Partijen weken uit naar andere overlegstructuren en belangrijke maatregelen, zoals het omgevingshuis en gezamenlijke hinderbeperking, bleven uit. Bewoners voelden zich onvoldoende vertegenwoordigd, wat ertoe leidde dat participatie vooral werd ingevuld als procedurele verplichting, zonder echte invloed. Op basis van een probleemanalyse werden bouwstenen voor de doorontwikkeling van de ORS tot een robuuste toekomstgerichte samenwerkingsstructuur voorgesteld, met de MRS als belangrijk ankerpunt voor de dialoog met de omgeving.

De MRS is sinds 1 juli 2023 een wettelijk erkende adviesraad. De raad bestaat uit tien clustervertegenwoordigers², vier vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en vier onafhankelijke experts. De MRS adviseert de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) over besluiten rond Schiphol die invloed hebben op de leefomgeving. Zo wil de raad bijdragen aan een betere leefomgevingskwaliteit in de regio en ervoor zorgen dat omwonenden en maatschappelijke organisaties een duidelijke stem hebben in het luchtvaartbeleid.

In lijn met de regeling transitie CROS-MRS moet er uiterlijk twee jaar na oprichting een evaluatie worden uitgevoerd. Deze evaluatie gaat specifiek in op hoe doelmatig en doeltreffend de MRS zijn taken vervult. Het evaluatieverslag wordt aangeboden aan de minister van IenW en wordt openbaar gemaakt.

2.2 Doelstelling

De evaluatie heeft als doel om inzicht te geven in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de MRS bij het uitvoeren van zijn taken. Er wordt gekeken naar de manier van werken en naar de effecten van de raad op de doelen. Op basis daarvan benoemt de evaluatie verbeterpunten en kansen om de invloed van de MRS op beleid te versterken. De resultaten moeten helpen om de uitvoering van zijn wettelijke taken in de toekomst nog beter vorm te geven.

2.3 Onderzoeksvragen

Op basis van de doelstellingen van het onderzoek zijn drie hoofdvragen geformuleerd. Deze luiden als volgt:

1. In welke mate is de MRS doeltreffend en doelmatig in zijn taakvervulling?
2. Welke verbeterpunten kunnen worden geïdentificeerd voor de MRS?
3. Hoe kan de MRS zijn impact op beleid vergroten?

² In deze evaluatie bedoelen we met clustervertegenwoordiger: de persoon die een binnen- of buitengebied van één van de vijf aanvliegeroutes rond Schiphol vertegenwoordigt. Met bewonersvertegenwoordiger bedoelen we clustervertegenwoordigers en hun plaatsvervaarders in de MRS.

In het onderzoek kijken we, op verzoek van de opdrachtgever, nadrukkelijk naar de volgende onderwerpen:

1. **Opzet, werkwijze en uitkomsten van de MRS**

Inclusief het functioneren van het kiessysteem voor clustervertegenwoordigers, de mate van representatie en de rol van de open schil.

2. **Samenwerking tussen de verschillende rollen binnen de MRS**

Hoe clustervertegenwoordigers, ondersteuning, maatschappelijke vertegenwoordigers en experts elkaar kunnen ondersteunen.

3. **Kansen en uitdagingen in de gekozen constructie van de MRS**

Bijvoorbeeld het spanningsveld tussen gezamenlijke doelen en specifieke deelbelangen.

4. **Vergoedingssystematiek**

De wijze waarop vergoedingen zijn ingericht voor verschillende rollen en wat dit betekent voor de taakuitvoering.

2.4 Onze aanpak

We hebben dit onderzoek in drie fasen doorlopen, van september tot en met december 2025. Wij zijn gestart met het op- en vaststellen van de onderzoeksopzet, inclusief het evaluatie- en analysekader. Vervolgens hebben we aan informatievergaring gedaan met behulp van een data- en documentenstudie en interviews. Op basis van de opgehaalde informatie hebben we enkele casestudies uitgevoerd, de doeltreffendheid en doelmatigheid bepaald en als laatste de onderzoeksvragen beantwoord. Hieronder lichten we onze aanpak nader toe.

2.4.1 Evaluatiekader

In dit onderzoek hebben we gebruikgemaakt van het perspectief van publieke waarde om de onderzoeksvragen te beantwoorden. We hebben hierbij gebruikgemaakt van de waardendriehoek en de waardeketen. De waardendriehoek beschrijft de (balans tussen de) maatschappelijke meerwaarde die een organisatie genereert, de mensen en middelen die de organisatie daarvoor inzet en de steun en het draagvlak daarvoor. De waardeketen beschrijft het proces van agendering tot doorwerking van een advies. Op basis van de waardendriehoek en de waardeketen van de MRS hebben we het evaluatiekader opgesteld.

De uitwerking van de waardendriehoek, waardeketen en het evaluatiekader zijn te vinden in bijlage 1.



Figuur 1. Schematische weergave van de waardendriehoek en waardeketen.

2.4.2 Onderzoeksmethoden

Om de benodigde informatie te verzamelen om de onderzoeksvragen te beantwoorden hebben wij een data- en documentenstudie uitgevoerd, semigestructureerde interviews afgenomen en casestudies uitgevoerd.

Data- en documentstudie

Om een goed beeld te krijgen van de context waarbinnen de MRS functioneert en van het functioneren van de MRS zelf, hebben wij een brede documentstudie uitgevoerd. We hebben onder andere beleids- en achtergrondrapporten over Schiphol en de overgang naar de MRS bestudeerd, evenals de relevante regelingen, statuten en interne werkprocessen. Daarnaast hebben wij alle tot dan toe uitgebrachte MRS-adviezen en de appreciaties van IenW daarop meegenomen, samen met werkprogramma's, jaarverslagen en financiële stukken. Tot slot hebben wij verslagen van MRS-bijeenkomsten en relevante Kamerbrieven gebruikt om de doorwerking in het beleid te kunnen volgen.

De evaluatievragen uit het evaluatiekader hebben wij als leidraad genomen voor deze documentanalyse. De antwoorden op deze vragen hebben wij vervolgens voor een belangrijk deel gebaseerd op de inzichten die uit de bestudeerde documenten naar voren zijn gekomen.

Interviews

Om de inzichten uit de data- en documentenanalyse te verdiepen hebben we semigestructureerde interviews afgenomen. We spraken hierbij vijf groepen betrokkenen:

1. **De clustervertegenwoordigers, hun plaatsvervaarders en een lid van de achterban.** Met hen bespraken we legitimiteit, representatie en participatie, inclusief het functioneren van het kiessysteem en de 'open schil', en hoe bewoners zich gehoord en gerepresenteerd voelen. We spraken over de maatschappelijke waarde van de MRS, de kwaliteit van adviezen en processen en de balans tussen onafhankelijkheid en samenwerking met belanghebbenden. In het rapport gebruiken we 'bewonersvertegenwoordigers' voor deze drie gesprekspartners samen. Met 'clustervertegenwoordigers' bedoelen we alleen de clustervertegenwoordigers.
2. **De maatschappelijke vertegenwoordigers.** Met hen bespraken we hoe de MRS inspeelt op actuele vraagstukken, publieke waarde creëert en draagvlak in de samenleving versterkt. We gingen in op de kwaliteit en toepassing van adviezen, de gezaghebbendheid van de raad en de samenwerking met doelgroepen en belanghebbenden.
3. **De expertleden.** Met hen bespraken we de inhoudelijke kwaliteit, methodologische degelijkheid en effectiviteit van adviezen in verschillende doorwerkingsvormen. We spraken over capaciteit, gezag, wettelijke kaders, representatie en participatie, en de balans tussen onafhankelijkheid en samenwerking met stakeholders.
4. **De medewerkers van het bureau.** Met hen bespraken we de interne organisatie, de deugdelijkheid van informatie en de verdeling van middelen en capaciteit binnen de MRS. We gingen in op werkprocessen, interne samenwerking, en hoe doelen en methoden worden geborgd en gedragen in raad en bureau
5. **De betrokkenen bij het ministerie van IenW.** Met hen bespraken we de beleidsmatige relevantie van het werk van de MRS, aansluiting op de politieke en ministeriële agenda en bruikbaarheid voor beleidsontwikkeling. We spraken over timing van adviezen, vervulling van het takenpakket en resultaten in relatie tot ministeriële opgaven.

Een volledige lijst met de gesprekspartners is opgenomen in bijlage 3. De vragen zoals gesteld opgenomen in de gespreksleidraad zijn opgenomen in het evaluatiekader in bijlage 1.

Casestudies

Om een beeld te krijgen van hoe effectief de MRS zijn waardeketen doorloopt, samenwerkt en publieke waarde creëert, hebben wij de totstandkoming en doorwerking van drie adviezen nader onderzocht.

De keuze voor de cases hebben wij gebaseerd op drie criteria:

1. het advies moest de hele waardeketen binnen de invloedssfeer van de MRS hebben doorlopen en minimaal zijn voorzien van een initiële reactie van IenW
2. het advies moest gericht zijn op verbetering van de leefomgevingskwaliteit in de regio rond Schiphol
3. minimaal één advies moest ongevraagd zijn.

Op basis van deze criteria hebben wij voorgesteld om drie adviezen als casestudies te nemen: het advies inzake de ontwerpwijziging van het Luchthavenverkeerbesluit Schiphol van maart 2025, het advies over de aanvraag van een integrale beoordeling van de gezondheidseffecten van Schiphol van september 2025 en het advies inzake baanonderhoud Schiphol 2025 van januari 2025.

Per advies hebben we bekeken welke stappen per fase van de waardeketen zijn gezet, welke afwegingen waren gemaakt en wat daarvan de resultaten waren. Vervolgens hebben wij getoetst in hoeverre het proces, het uiteindelijke advies en de eventuele reactie van de minister van IenW directe of indirecte publieke waarde hadden gerealiseerd. De uitkomsten van de analyse hebben we waar relevant in het rapport verwerkt. De analyse per casestudie is terug te vinden in bijlage 2.

2.5 Beperkingen bij dit onderzoek

Dit onderzoek schets een eerste onafhankelijk beeld van waar de MRS nu staat. Door de omstandigheden waarin het onderzoek plaatsvond en daaruit voortkomende keuzes in de onderzoekopzet kent het onderzoek beperkingen. We sommen deze hieronder op.

- **De korte bestaansperiode van de MRS met focus op de opbouw van de interne organisatie en samenwerking.** In de periode waar het onderzoek op toeziet is de MRS in opbouw geweest. De nadruk lag op het ontwikkelen van interne werkprocessen, het opbouwen van samenwerking binnen de raad en met het bureau, en de opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie met IenW. Het zwaartepunt van deze evaluatie lag daarom ook om te bezien of deze opbouw gelukt is. De volledige omvang van met name de agenderende, educatieve en eventuele politiek-strategische doorwerking is op dit moment nog niet zichtbaar, gelet op het beperkt aantal afgeronde adviezen en de beperkte doorlooptijd die deze doorwerking heeft gehad om zich te ontwikkelen.
- **Er is door de MRS bewust gekozen om geen vertegenwoordigers van het bredere stakeholderveld te interviewen gedurende het onderzoek.** De ervaringen en inzichten in dit rapport geven daarmee vooral het beeld vanuit de interne organisatie en de opdrachtgever. Hieraan ligt een MRS-besluit ten grondslag. De MRS benoemt dat het meenemen van het bredere stakeholderveld niet past bij een tussentijdse evaluatie en niet aansluit bij de uitwerking van de opdracht om de doelmatigheid en doeltreffendheid te evalueren. Bij een volgende evaluatie kan het waardevol zijn om de input van meer stakeholders mee te nemen.
- **Het was niet altijd mogelijk om de beschikbare informatie vanuit meerdere perspectieven te vergelijken, door het beperkte aantal externe bronnen en gesprekspartners.** In dit onderzoek hebben wij gebruikgemaakt van documentenstudie, interviews en casestudies. Door de aard van de informatie en de beperkte beschikbaarheid van sommige bronnen was het niet altijd mogelijk om alle bevindingen te controleren met meerdere, onafhankelijk verkregen gegevens. Een deel van de resultaten is daarom gebaseerd op de ervaringen en inzichten van betrokkenen. Bij de onderzoekopzet is erop gelet dat de vragen uit het evaluatiekader altijd zijn beantwoord door meerdere mensen, en waar mogelijk door verschillende doelgroepen.

2.6 Begeleiding en onafhankelijkheid

Als onafhankelijke onderzoekers garanderen wij een zorgvuldig onderzoeksproces met een objectieve, nuchtere kijk op de materie en de door de MRS aangeleverde vraagstukken. Wij zijn als enige verantwoordelijk voor de inhoud van de definitieve (eind)rapportage.

Begeleiding tijdens het onderzoek

Met het oog op de relatief korte doorlooptijd van deze evaluatie hebben wij voorzien in een inhoudelijk intensieve samenwerking met de begeleidingsgroep, die bestaat uit twee clustervertegenwoordigers, één maatschappelijk vertegenwoordiger, één MRS-expert en één externe expert. De begeleidingsgroep wordt ondersteund door twee MRS-bureauleden. Wij erkennen de waarde van de kennis en expertise van de begeleidingsgroep en hebben dit gremium op vooraf bepaalde momenten betrokken om de bevindingen en rapportage verder aan te scherpen. Om deze samenwerking goed te borgen en wederzijds begrip van onze rollen te bevorderen, heeft de begeleidingsgroep zich toegelegd op het waarborgen van drie taken:

1. De voortgang van de opdracht te volgen en derhalve te informeren naar de voortgang.
2. Te adviseren over eventuele bijsturing op de vooraf bepaalde momenten in gesproken en geschreven vorm.
3. Het beoordelen van de aanpak en (de kwaliteit van) het eindproduct, in relatie tot de opdrachtomschrijving.

Wij hebben de begeleidingsgroep op drie momenten betrokken bij het onderzoek vanuit een controlerende en adviserende rol. Dit zijn het vaststellen van de onderzoeksopzet en het evaluatiekader, de bespreking van de nota van bevindingen en de bespreking van het conceptrapport. Op al deze momenten heeft de begeleidingsgroep ons van feedback op vooraf aangeleverde stukken voorzien.

Daarnaast heeft onze projectleider wekelijks een telefonisch afstemmoment gehad met twee leden van het MRS-bureau om de voortgang van het onderzoek en mogelijke aandachtspunten op proces en planning door te nemen. Aan het eind van het onderzoek heeft Berenschot de bevindingen aan de gehele MRS gepresenteerd tijdens een plenaire vergadering.

Borging van onze onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid staat bij Berenschot in al onze opdrachten hoog in het vaandel. We hebben eerder advies inzake de oprichting van de MRS uitgebracht aan de heer Van Geel. Wij borgen onze onafhankelijkheid doordat wij deze opdracht hebben uitgevoerd met een grotendeels nieuw team, aangevuld met enkele inhoudelijk specialisten.

We hebben deze evaluatie uitgevoerd op basis van een vooraf vastgestelde onderzoeksopzet, inclusief evaluatiekader en beoogde analysestappen. Gedurende het onderzoek zijn we niet van deze opzet afgeweken, en hebben daarmee een transparant proces doorlopen.

Deze evaluatie en de daarbijbehorende evaluatieaanpak zijn extern getoetst om te bezien of deze onafhankelijk en methodisch correct is uitgevoerd, en of de conclusies en aanbevelingen overtuigend worden onderbouwd. Het rapport met de bevindingen van de externe reviewer isopvraagbaar bij het MRS-bureau.

HOOFDSTUK 3

Beantwoording van de onderzoeksvragen

3.1 In welke mate is de MRS doeltreffend en doelmatig in zijn taakvervulling?

Bij de beoordeling van de MRS maken we onderscheid tussen doelmatigheid en doeltreffendheid. Het is belangrijk om hierbij te benadrukken dat het op dit moment lastig is om harde uitspraken te doen over beide aspecten. De MRS bestaat nog maar twee jaar en heeft de afgelopen periode veel aandacht gehad voor het opbouwen van groepsdynamiek, werkwijzen en -processen. De effecten van adviezen met (agenderende, educatieve en politiek-strategische) doorwerking op beleid en leefomgevingskwaliteit zullen zich pas op langere termijn in volledigheid laten zien. In dit onderzoek geven we daarom vooral een eerste beeld van de doelmatigheid en doeltreffendheid: *een tussenstand*.

3.1.1 Doeltreffendheid

De MRS voert vier wettelijke taken uit:

1. Het kanaliseren van maatschappelijke perspectieven die bijdragen aan de verbetering van de leefomgevingskwaliteit rond Schiphol.
2. Het uitbrengen van gebundelde weergaven van de visies en standpunten hierover van betrokken belanghebbenden, met een verzoek om reactie van de minister.
3. Het leveren van maatschappelijke inbreng in concrete hindermitigatieprojecten.
4. Het realiseren van een transparante, onafhankelijke en duidelijke informatievoorziening over de leefomgevingskwaliteit rondom Schiphol.

De MRS wil daarmee op twee manieren publieke waarde creëren:

1. Het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit in de regio rondom Schiphol.
2. Omwonenden en maatschappelijke organisaties een stem geven in het besluitvormingsproces over het luchtvaartbeleid.

Uit ons onderzoek blijkt dat MRS bij de uitvoering van de wettelijke taken en de realisatie van zijn doelstellingen gedeeltelijk doeltreffend is geweest. De geplande activiteiten liggen in lijn met de wettelijke taken, en worden grotendeels conform verwachting uitgevoerd. De MRS is daarbij het meest doeltreffend in het realiseren van publieke waarde door het representeren en legitimeren van de stem van omwonenden. In het realiseren van publieke waarde richting de verbetering van de leefomgevingskwaliteit zijn tot nu toe geen structurele resultaten waar te nemen.

Uitvoering van de wettelijke taken

De MRS werkt vanuit een duidelijke programmatische opzet met drie programmalijnen en enkele doorsnijdende thema's. Deze structuur geeft richting aan de werkzaamheden en zorgt dat het werkprogramma goed aansluit op de wettelijke taakomschrijving die de MRS heeft meegekregen bij oprichting. De activiteiten in de werkprogramma's worden grotendeels uitgevoerd zoals gepland. Alleen op het faciliteren van de 'open schil' is tot nu toe (te) weinig voortgang geweest.

De adviezen worden methodologisch degelijk voorbereid en consequent op afgesproken momenten aangeleverd. Ze worden door betrokkenen en IenW gekenmerkt als duidelijk, inhoudelijk sterk,

neutraal geformuleerd en voorzien van een heldere probleemomschrijving en uitvoerbare aanbevelingen. Volgens gesprekspartners vergroot de huidige voorzitter de verspreiding en benutting van MRS-adviezen via brede externe contacten, waardoor zichtbaarheid en beleidsimpact toenemen.

Stem geven aan omwonenden en maatschappelijke organisaties

De MRS bundelt en kanaliseert bewonersperspectieven en maatschappelijke standpunten, verwerkt die systematisch in adviesteksten en brengt ze formeel, via gevraagde en ongevraagde adviezen, onder de aandacht van de minister van IenW. Hierdoor genereert de raad directe publieke waarde in de vorm van legitimiteit en zichtbare vertegenwoordiging van bewonersbelangen.

Met name omwonenden ervaren meer toegang en zichtbaarheid dan voorheen. Zij zien de MRS als een verbetering ten opzichte van eerdere overlegstructuren zoals de ORS. Ook IenW erkent de waarde van het maatschappelijke perspectief zoals dat door de MRS wordt ingebracht in zijn bredere belangenafweging.

Sommige bewoners geven aan dat zij een directere koppeling willen zien tussen hun inbreng bij de MRS en de wijze waarop het ministerie deze in appreciaties verwerkt. Bij hen is tot nu toe nog onvoldoende het beeld ontstaan dat hun bijdrage serieus wordt opgepakt. Dit voedt bij een deel van de achterban het beeld van 'afvinkparticipatie', waarbij participatie wel formeel plaatsvindt maar zonder merkbare invloed op de uiteindelijke besluitvorming.

De MRS wordt door betrokkenen gewaardeerd als vertegenwoordiger van bewoners. Tegelijkertijd signaleren zij dat de MRS kampt met een gebrek aan zowel discursieve representativiteit (de voorkeur voor bepaalde manieren en tonen van spreken op basis van onder andere kennis) als demografische representativiteit (zichtbare kenmerken zoals geslacht, leeftijd en etniciteit). De communicatie van de MRS slaagt er volgens gesprekspartners binnen en buiten de raad ook beperkt in om alle doelgroepen te bereiken, en ook de verbinding met bredere stakeholders (zoals decentrale overheden, inspectie en andere aan overheden gelieerde organisaties) en nieuwe thema's is nog in ontwikkeling. De MRS zet wel stappen om zijn werkterrein uit te breiden en om meer inwoners en perspectieven te betrekken bij het werk.

Verbeteren van de leefomgeving

Op basis van de nu uitgebrachte adviezen zijn er enkele successen met instrumentele doorwerking zichtbaar, zoals mitigerende maatregelen bij het groot baanonderhoud 2025 en elementen uit de 'balanced approach', maar structurele doorwerking ontbreekt. Dit komt met name doordat de besluitvorming uiteindelijk een politieke keuze is, waarbij de minister een politieke keuze maakt. De afgelopen twee jaar zijn er drie verschillende ministers van infrastructuur en waterstaat geweest, waarbij de mate van samenwerking en overleg sterk uiteenliep. Deze wisselingen hebben geleid tot beperkte continuïteit in beleid en zorgde voor uitdagende omstandigheden waarin de MRS minder doorwerking kon realiseren dan gewenst.

Daarnaast is doorwerking realiseren op het verbeteren van de leefomgeving voor de MRS uitdagender, doordat de MRS zelf geen fysieke maatregelen uitvoert om hinder te verminderen en alleen via adviezen en participatie invloed kan uitoefenen op beleid en uitvoering. Daarmee creëert de raad vooral indirecte publieke waarde: hij versterkt de bestuurlijke afwegingen van het ministerie van IenW zodat het ministerie gerichter kan handelen, in lijn met de belangen van bewoners en maatschappelijke organisaties.

De MRS heeft hierbij beperkte invloed op de doorwerking, doordat de effecten buiten de invloedssfeer van de MRS liggen. Daarnaast kan de (kans op) instrumentele doorwerking verminderen door late betrokkenheid bij beleidsprocessen in het geval van gevraagde adviezen door IenW en de beperkte capaciteit op het bureau om strategisch en agenderend te werken met ongevraagde adviezen.

Ten aanzien van de agenderende, educatieve en politiek-strategische doorwerking is het op dit moment te vroeg om uitspraken te doen. De MRS vraagt aandacht voor het thema 'gezondheid', wat

op termijn dit type doorwerking kan hebben. Deze doorwerking is op dit moment echter nog niet zichtbaar.

3.1.2 Doelmatigheid

Op basis van ons onderzoek concluderen wij dat de beschikbare middelen bij de MRS grotendeels doelmatig worden ingezet. Wij komen tot deze conclusie vanuit drie invalshoeken: de taak en omvang van de raad en het bureau, het voldoen aan de adviesvraag vanuit IenW, en de efficiëntie van het werkproces voor het opstellen van adviezen. We lichten deze invalshoeken hieronder nader toe.

Taak en omvang van de raad en het bureau

Doordat het grootste deel van het budget wordt besteed aan personele inzet gaat een substantieel deel van de middelen naar uitvoering van de kerntaken: het bundelen van maatschappelijke perspectieven en het voorbereiden, coördineren en opleveren van adviezen. De overheadkosten blijven relatief beperkt.

De omvang en de taakverdeling van de raad en het bureau zijn grotendeels vastgesteld in het advies Schiphol Vernieuwd Verbinden (2020) en bekrachtigd in het bestuursreglement. De rollen binnen het bureau (voorzitter, secretaris-directeur, raadsadviseurs en communicatiemanager) sluiten aan bij deze opzet. De bezoldigingen van het bureau en de raad zijn in lijn met landelijke normen, respectievelijk de inschalingsprincipes van de cao van de Rijksoverheid en de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies.

Adviesvraag vanuit IenW

Met de personele inzet voldoet de MRS tot op heden aan de adviesvraag vanuit IenW, van ongeveer zes tot acht gevraagde adviezen per jaar. IenW acht dit outputniveau realistisch en in lijn met wat er van een onafhankelijke adviesraad met de omvang van de MRS verwacht mag worden.

Dit laat enige ruimte voor ongevraagde adviezen. Hier is MRS in de afgelopen twee jaar slechts incidenteel aan toegekomen, mede door een gebrek aan capaciteit op het bureau. Dit is niet in lijn met de beoogde werking uit het advies Schiphol Vernieuwd Verbinden (2020).

Efficiëntie van het werkproces

Uit ons onderzoek blijkt dat het werkproces van de MRS in toenemende mate efficiënt is. In de afgelopen twee jaar zijn het proces en de werkprocedures zichtbaar geprofessionaliseerd: de voorbereiding van adviezen verloopt via vaste stappen, waarbij petit comités de kernpunten bepalen waar nodig externe expertise wordt ingeschakeld, en conceptadviezen meerdere feedbackrondes doorlopen tot er (wanneer mogelijk) consensus binnen de raad is bereikt.

Het bureau speelt hierin een centrale rol door de planning te bewaken, inbreng van leden te structureren en onduidelijke informatie uit de omgeving te filteren voordat deze in de raad wordt besproken. Zowel intern als extern wordt de kwaliteit van de uiteindelijke adviezen breed erkend als hoog: helder, goed onderbouwd en met uitvoerbare aanbevelingen.

De keerzijde van deze zorgvuldigheid is dat de intensieve afstemming en het grote aantal feedbackrondes het proces tijdsintensief maken. Dit is deels noodzakelijk vanwege de balans tussen de regierol van het bureau en de autonomie van de raad, maar er ligt nog ruimte om onderdelen te versnellen of te stroomlijnen zonder de kwaliteit of legitimiteit aan te tasten.

3.2 Welke verbeterpunten kunnen worden geïdentificeerd voor de MRS?

Op basis van onze evaluatie komen we tot drie centrale verbeterpunten die direct effect kunnen hebben op het vergoten van de doelmatigheid en doeltreffendheid.

Richt je op het creëren van publieke waarde die binnen de invloedssfeer van de MRS ligt en voorkom verkeerde verwachtingen met de instrumenten die je in handen hebt.

De MRS kan de kans om doeltreffend en doelmatig te werk te gaan significant vergroten door zich te richten op het creëren van publieke waarde die volledig binnen de eigen invloedssfeer ligt. Hiermee worden verkeerde verwachtingen voorkomen, zowel intern bij raadsleden, als extern bij omwonenden en overige stakeholders.

De ambitie van de MRS om de leefomgevingskwaliteit in de regio rond Schiphol te verbeteren, ligt in de directe uitvoering (te) ver buiten zijn invloedssfeer. De MRS kan de leefomgeving niet zelf fysiek verbeteren, maar alleen via advisering en agendering invloed uitoefenen. Structurele realisatie van deze publieke waarde hangt sterk af van politieke keuzes, beleidsprioriteiten van IenW en bereidheid bij uitvoerings- en sectorpartijen zoals Schiphol en vliegmaatschappijen. De MRS heeft de afgelopen twee jaar de negatieve effecten van deze afhankelijkheid ervaren.

Daarnaast speelt de spanning tussen de rol als gebalanceerde, onafhankelijke adviesraad en de meer activistische insteek van sommige raadsleden. Dit kan leiden tot uiteenlopende signalen richting stakeholders, waardoor adviezen minder consistent of minder draagvlak krijgen bij andere doelgroepen dan de omwonenden. Door doelstellingen te beperken tot wat de MRS zelf kan beïnvloeden, zoals het verbeteren van de kwaliteit, zichtbaarheid en toegankelijkheid van maatschappelijke perspectieven, wordt de koers eenduidiger en verbreedt het draagvlak mogelijk onder andere doelgroepen.

Hoe kan deze aanbeveling er in de praktijk uitzien?

De MRS kan op basis van de vier wettelijke taken een missie formuleren waaruit concrete, meetbare en haalbare doelen voortkomen.

Een missie kan richting geven en tegelijkertijd de balans bewaken tussen de onafhankelijke, gebalanceerde adviesfunctie van de MRS, de bijbehorende appreciatieplicht van de minister en de vertegenwoordiging van bewonersbelangen. De onderliggende doelen liggen bij voorkeur volledig binnen de eigen invloedssfeer, zodat verwachtingen realistisch zijn en consistent worden gecommuniceerd naar omwonenden, IenW en andere stakeholders.

Een voorbeeldmissie voor MRS zou kunnen zijn:

'De Maatschappelijke Raad Schiphol haalt actief maatschappelijke perspectieven op, bundelt ze tot heldere adviezen en legt deze met mandaat voor aan de minister. Met open contact naar onze omgeving en stevig draagvlak adviseren wij in het luchtvaartbeleid met oog voor leefomgevingskwaliteit, hinderbeperking en betrouwbare informatie verbinden wij bewoners en beleid.'

Uit zo'n missie volgen dan concrete doelstellingen die binnen de eigen invloedssfeer liggen, bijvoorbeeld:

- Jaarlijks zes tot acht gevraagde adviezen die vóór relevante besluitvormingsmomenten worden gepubliceerd en voorzien worden door een passende appreciatie van de minister.
- Jaarlijks minimaal twee ongevraagde adviezen op thema's uit de eigen agendering.
- Jaarlijks minimaal vijf keer vertegenwoordigd zijn op externe bijeenkomsten, zoals de vaste Kamercommissie of andere externe parlementaire/beleidsarena's, zodat de bewonersstem ook daar zichtbaar is.

Kom in samenspraak met IenW tot een adviesplanning op basis van betere vraagarticulatie, afspraken over gevraagde inzet en de daarvoor beschikbare subsidie.

De door IenW verstrekte subsidie is kaderstellend voor wat de MRS kan leveren. Dat betekent dat beide partijen samen moeten bepalen hoe dit budget het beste wordt benut om maximaal publieke waarde te genereren. Daarom is het van belang dat er meer interactie komt tussen het proces waarmee de MRS tot een advies komt en het proces waarmee een departement tot beleid komt; ieder vanuit de eigen positie en in onafhankelijkheid, maar wel in meer contact met elkaar. Dit vergroot voor beide partijen de rolduidelijkheid en de verhouding tot elkaar.

Een belangrijk onderdeel van het creëren van meer interactie is het maken van een jaarlijkse adviesplanning waarin formele adviesmomenten en gewenste output al vooraf zijn vastgelegd. Dit vergroot de voorspelbaarheid van de gevraagde advisering waardoor inzet van capaciteit voor de MRS beter planbaar wordt en de kans verkleint dat de MRS te laat betrokken wordt bij de dossiers.

Daarbij zou de MRS met IenW toe moeten werken naar een scherpe vraagarticulatie vanuit IenW om 'dezelfde taal te spreken' en ervoor te zorgen dat vraag en advies inhoudelijk zo veel als mogelijk op elkaar aansluiten. In termen van de adviesvorm kan dit betekenen dat niet altijd wordt gekozen voor een formeel adviesmemo, maar ook aan lichtere adviesvormen wordt gedacht, zoals een informele standpuntinname of een korte bijdrage aan de beslisnota voor de minister. Deze adviesvormen vragen minder capaciteit van het bureau, en maken het mogelijk om vaker en sneller een maatschappelijk perspectief te geven.

Voor IenW moet in de adviesplanning ruimte zijn voor enkele ongevraagde adviezen per jaar. Deze dragen direct bij aan het vervullen van de kerntaak om maatschappelijke perspectieven te kanaliseren. Ook hier kan een variatie in adviesvorm zorgen dat er meer kan met dezelfde middelen.

Hoe kan deze aanbeveling er in de praktijk uitzien?

Bij het opstellen van het werkprogramma maakt de MRS samen met IenW afspraken over de beoogde adviesaanvragen, planning en adviesvorm voor het aankomend jaar.

IenW geeft daarbij duidelijkheid over zes van de adviezen die gevraagd gaan worden, en krijgt twee 'vrije adviezen' om gedurende het jaar in te zetten in geval van actuele beleidsvragen. De vraag vanuit IenW moet expliciet ruimte laten voor MRS om in hetzelfde jaar twee ongevraagde adviezen uit te brengen en de themabijeenkomsten in te richten.

Bij deze volumes wordt uitgegaan van het bestaande budget.

Concretiseer de open schil uitsluitend tot themabijeenkomsten met externen, waarbij de gasten agendazettend zijn

De open schil is tot heden beperkt van de grond gekomen. We zien dat dit voornamelijk komt doordat de vorm niet duidelijk is voor leden van de raad en het bureau. Ook het doel van de open schil wordt onduidelijk gevonden, in aanvulling op het contact dat bewonersvertegenwoordigers al met de inwoners van de regio hebben. Hierdoor blijft een belangrijk instrument voor het ophalen van nieuwe maatschappelijke perspectieven en om de legitimiteit van de MRS te vergroten, onbenut.

Onze aanbeveling is om de open schil uitsluitend in te vullen met het organiseren van themabijeenkomsten waarbij inwoners uit de Schipholregio centraal staan als agendazettende deelnemers, vergelijkbaar met eerder door de MRS georganiseerde bijeenkomsten. De inwoners kunnen dan onderwerpen aandragen die naar hun ervaring en beleving het meest urgent zijn. Externe sprekers, zoals wetenschappers, professionals uit de maatschappelijke organisaties of

anderszins deskundige met het thema kunnen worden toegevoegd aan het gesprek voor een objectief perspectief gebaseerd op feiten en of ervaring. Het is van belang om deze werkwijze te blijven doorontwikkelen.

Met deze invulling krijgt de MRS een vollediger en meer inclusief beeld van de maatschappelijke perspectieven en ontstaat een bredere inhoudelijke basis dan alleen geluidsoverlast en de gevolgen daarvan. De opbrengst van deze bijeenkomsten kan worden gebruikt als input voor (ongevraagde) adviezen.

Hoe kan deze aanbeveling er in de praktijk uitzien?

Een themabijeenkomst zou bijvoorbeeld kunnen gaan over de luchtkwaliteit in de Schipholregio, en uitgevoerd worden in drie stappen:

Vorbereiding: inwoners worden via een nieuwsbrief, lokale netwerken en (eventueel) het Omgevingshuis uitgenodigd om hun zorgen of vragen rond luchtkwaliteit vooraf in te sturen. Deze input vormt de agenda van de avond.

Tijdens de bijeenkomst: in het eerste deel bespreken deelnemers in kleine groepen welke thema's het meest urgent zijn. In het tweede deel reageren uitgenodigde experts, bijvoorbeeld van het RIVM of een lokaal gezondheidsinitiatief, op de ingebrachte punten, geven zij context en benoemen ze mogelijke oplossingen.

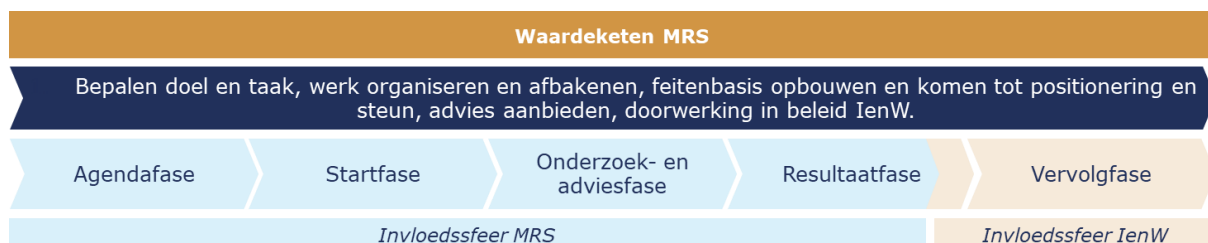
Benutten van de opbrengst: het bureau vat de opbrengst samen in een kort verslag, koppelt dit terug aan deelnemers en verwerkt de belangrijkste punten in het werkprogramma of in een (lichte) adviesvorm richting IenW.

Bij deze opzet wordt uitgegaan van het huidige budget.

3.3 Hoe kan de MRS zijn impact op beleid vergroten?

De doorwerking van adviezen wordt beïnvloed door veel verschillende factoren. Inhoudelijke kwaliteit is noodzakelijk, maar niet voldoende. Ook het proces van totstandkoming, presentatie en opvolging bepalen of een advies impact heeft. Dit betekent dat niet er één wondermiddel bestaat dat de doorwerking van de adviezen van de MRS aanzienlijk vergoot. Het vraagt kleine, incrementele, verbeteringen door de hele waardeketen van de MRS heen.

De waardeketen van de MRS bestaat uit vijf fasen. In elke fase zet de MRS zijn capaciteit in ten behoeve van productie, bijvoorbeeld van een advies, en ten behoeve van het vergaren van steun, bijvoorbeeld het interne en externe draagvlak van een advies. Afhankelijk van de dynamiek en context kunnen de fasen sneller of gelijktijdig doorlopen worden. De waardeketen van de MRS is hieronder schematisch weergegeven en in bijlage 1 nader uitgewerkt.



Figuur 2. Schematische weergave van de MRS-waardeketen.

Naar onze inschatting zouden deze verbeteringen kunnen worden uitgevoerd binnen de huidige werkprocessen en met de bestaande formatie. Dit neemt niet weg dat de huidige capaciteit van de MRS soms al knelt en dat het bureau en leden van de raad aangeven meer werk te verzetten dan eigenlijk is gepland. We lichten de mogelijke verbeteringen die wij zien hieronder per fase van de waardeketen toe.

Agendafase

- Een **scherpere vraagarticulatie met IenW** ('dezelfde taal spreken') helpt om aan de voorkant een beter beeld te hebben waar de kern van een adviesaanvraag zit, en op welke onderdelen voedingsbodem bestaat bij IenW voor advisering.
- Meer **variëren naar inhoud en vorm van adviezen**, helpt om vaker en effectiever het MRS-geluid te laten horen in beleidsvorming. Dit komt er op neer dat de MRS wat ons betreft niet altijd naar een adviesmemo toe zou moeten werken, maar soms ook door middel van dialoog of het informeel aanreiken van meerdere oplossingen zijn doelen zou kunnen najagen. Door inhoudelijke argumenten vaker te herhalen en breder uit te dragen wordt de kans groter dat deze door anderen worden opgepikt.
- Door ongevraagde adviezen te **focussen op strategische thema's op de middellange termijn**, gecombineerd met concrete adviezen om debat te verbreden richting effecten op de leefomgevingskwaliteit, kan de MRS vroegtijdig een inhoudelijke positie innemen en over een langere periode argumenten uitdragen in het (publieke) debat.

Startfase

- De samenstelling van de petit comités is bepalend voor de inhoudelijke kwaliteit van een advies. We hebben hierbij twee aanbevelingen:
 - **Scheid de inhoudelijke uitwerking strikt van de belangenafweging.** Het petit comité richt zich primair op de inhoudelijke uitwerking van het advies: het verzamelen van feiten, juridische en technische analyses, en het formuleren van opties en scenario's. De afweging van (deel)belangen vindt pas plaats in de afstemronde van het deelconcept in de voltallige raad. Zo blijft de inhoudelijke kern van een advies zoveel mogelijk objectief en op feiten gebaseerd.
 - **Borg de rolzuiverheid van clustervertegenwoordigers** die in een petit comité opereren. Zij zijn óf namens alle bewoners óf als inhoudelijk expert betrokken. Als iemand als inhoudelijk expert wordt ingezet, zorgt een andere clustervertegenwoordiger voor de inbreng van het gezamenlijke bewonersbelang. De persoon die vanuit de 'bewonersbril' naar een advies kijkt kan daardoor bijvoorbeeld sturen op leesbaarheid, de persoon die vanuit de 'expertbril' het advies leest kan kritische feedback geven op aansluiten bij de beleidsmatige werkelijkheid van IenW. Door rolverdeling komen beide perspectieven terug in het advies. Dit voorkomt dubbelrollen, maakt belangen transparant en vergroot de legitimiteit van de adviezen. Deze aanbeveling is bedoeld om de effectiviteit van petit comités te vergroten en de inzet voor de clustervertegenwoordigers te vergemakkelijken, niet omdat er twijfel bestaat aan het rol zuiver handelen van de huidige leden.
- **Verhoog aandacht voor timing, tactiek en productvariatie** door al in de startfase na te denken over het strategische moment waarop het MRS-geluid de meeste impact heeft. Kies daarbij de best passende adviesvorm of kijk of via meerdere kanalen de (kern)boodschappen kunnen uitdragen.
- **Het betrekken van burgers als agendazettende partij** helpt om maatschappelijke perspectieven breder en representatiever te kanaliseren, met name bij het opstellen van ongevraagde adviezen. Dit kan via laagdrempelige vormen zoals themabijeenkomsten of de open schil, waarin inwoners zelf urgente thema's aandragen. Dit helpt om de legitimiteit van de perspectieven richting IenW en overige externe stakeholders nog verder te verhogen.

Onderzoek- en adviesfase

- **Een brede en expliciet gemaakte feitenbasis versterkt de methodologische kwaliteit van adviezen.** Het laat zien dat het advies steunt op alle relevante informatie en op meerdere perspectieven, vergelijkbaar aan de afwegingen die IenW doet. Neem daarom in de feitenbasis ook de perspectieven vanuit de verschillende stakeholders, zoals in de raad vertegenwoordigd, meer expliciet mee (zoals dat van de jongeren, ondernemers en milieuvertegenwoordigers). Zo

wordt duidelijk dat het advies is opgebouwd vanuit meerstemmig onderzoek. Dat kan door te refereren aan rapporten van verschillende partijen, of externe experts te vragen om feitelijke toelichtingen.

- **Maak de onafhankelijk experts toezichthouder op de breedte van de feitenbasis.** Wijs MRS-experts aan die bewaken dat de feitenbasis compleet en evenwichtig is. Zij duiden verschillen tussen feitelijke beschrijvingen en onderzoek, signaleren ontbrekende stemmen en zorgen dat nuance tussen bevindingen goed worden verwerkt.

Resultaatfase

- **Vergroot de toegankelijkheid van adviezen** door bij elk (gevraagd) advies een beknopte, publieksvriendelijke samenvatting toe te voegen (een 'explainer'), waarin in eenvoudige taal (B1-niveau) de kernvraag, de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen staan. Dit vergroot het bereik van het advies, ook onder niet-beleidsmatige doelgroepen, en vergroot de kans dat de boodschap door hen wordt opgepikt. Deze aanbeveling strekt uiteraard ook naar de overige communicatieproducten die de MRS produceert, maar is daarbij minder van toepassing.
- **Zorg voor een bredere en gerichtere verspreiding van adviezen,** niet alleen richting IenW maar ook naar andere relevante overheden (zoals gemeenten en provincies), relevante actiegroepen en overige geïnteresseerden in het luchtvaartbeleid. Combineer publicatie op de website met actieve distributie naar (gespecialiseerde) media, kennisnetwerken en via de MRS-nieuwsbrief en sociale media.
- **Overweeg aanvullende interactieve presentatievormen,** zoals een kort webinar of online Q&A-sessie waarin het bureau en/of betrokken raadsleden de hoofdpunten uit een advies toelichten en vragen beantwoorden. Naast een grotere zichtbaarheid kan dit de communicatie van clustervertegenwoordigers richting de achterban versimpelen en versterken.

Vervolgfase

- **Vergroot de publieke zichtbaarheid** door als MRS actief in te spreken bij de vaste Tweede Kamercommissie, zowel in opmaat naar als na publicatie van adviezen. Dit zorgt er op zijn minst voor dat er aandacht is voor de (kern)boodschappen bij Kamerleden, maar biedt daarnaast nog een (publiek) podium om het maatschappelijke perspectief te verkondigen.
- **Zoek, waar mogelijk, de inhoudelijke dialoog met IenW** over adviezen. Bijvoorbeeld door standaard een adviespresentatie te houden, waarin de relevante beleidsambtenaren bijgepraat worden en aanvullende vragen kunnen stellen. Gebruik deze sessies ook om vanuit hun reacties de eigen advisering naar de toekomst toe beter te laten aan sluiten op de behoefte.

HOOFDSTUK 4

Bevindingen per onderdeel van het publieke waarde model

4.1 Publieke waarde

Publieke waarde gaat over de maatschappelijke meerwaarde die de MRS genereert bij de uitvoering van zijn taken. In dit hoofdstuk beschrijven we de bevindingen over de typen, de aard en de ontwerpkeuze van de advisering, de (ervaren) kwaliteit en de resultaten die de MRS tot nu heeft geboekt.

4.1.1 Type en aard, totstandkoming ontwerpkeuze en advisering

De MRS is de opvolger van de Omgevingsraad Schiphol (ORS) en de Commissie Regionaal Overleg Schiphol (CROS). De raad heeft als doel de leefomgevingskwaliteit rond Schiphol te verbeteren en omwonenden een stem te geven in het luchtvaartbeleid en wordt uiteindelijk juridisch verankerd in de Wet luchtvaart. Tot die inwerkingtreding loopt een transitieperiode, waarin de MRS werkt volgens vastgelegde taken.

De raad heeft vier hoofdtaken: het bundelen van maatschappelijke perspectieven, het overbrengen van gezamenlijke standpunten aan de minister, het leveren van advies in concrete projecten om hinder te verminderen, en het zorgen voor onafhankelijke en transparante informatie over de leefomgeving. Deze taken worden uitgevoerd binnen drie meerjarige programmalijnen:

1. Herstel van balans tussen luchtvaart en leefomgeving.
2. Operationele aanpassingen om hinder te verminderen.
3. Inrichting van de leefomgeving.

De aard van deze programmalijnen is inhoudelijk breed. Ze zijn meerjarig, maar de activiteiten binnen deze lijnen verschuiven afhankelijk van actualiteit en beschikbare middelen.

De keuze voor onderwerpen waar de MRS een advies of ander communicatieproduct voor maakt is gebaseerd op zowel formele adviesaanvragen als informele signalen. Formele verzoeken komen via IenW. Deze vormen vaak het uitgangspunt voor een adviesproces. In de meeste gevallen besluit de raad daarop te reageren.

Daarnaast is er interne agendering. Dit gebeurt tijdens plenaire vergaderingen, maar bij tijdsdruk ook via e-mail. Leden kunnen zelf onderwerpen aandragen, mits er voldoende steun is binnen de raad. De voorzitter geeft strategisch advies over de positionering, maar neemt geen beslissende rol in de keuze.

Het lukt de MRS beperkt om in te spelen op politieke timing en actualiteiten.

Het merendeel van de adviezen wordt op verzoek van IenW opgesteld. De MRS heeft weinig invloed op het moment van advisering, omdat IenW bepaalt wanneer een uitvraag plaatsvindt. Vaak sluiten deze adviezen aan op besluitvormingsmomenten en bevatten zij aanbevelingen voor een haalbare, stapsgewijze invoering.

Soms speelt politieke actualiteit een rol in de timing. Een voorbeeld dat door het MRS-bureau wordt aangehaald is een bezoek van de minister van IenW, Robert Tieman, op 3 september 2025, waarbij de MRS dezelfde dag een ongevroegd advies verstuurde. Het gebruikelijke feedbackproces werd overgeslagen, omdat de inhoud al breed gedeeld werd en het momentum benut moest worden.

Tegelijkertijd leidt deze timing niet altijd tot formele adviezen of concrete producten. Dit hangt samen met twee factoren: beperkte uitvoeringscapaciteit binnen de MRS, waardoor niet op elk moment inhoudelijk kan worden gereageerd. Daarnaast speelt in sommige gevallen de late betrokkenheid in beleidsprocessen: de MRS wordt soms pas geconsulteerd nadat beleidsvoornemens of besluiten grotendeels zijn uitgewerkt, waardoor de invloed op de uiteindelijke besluitvorming beperkt blijft.

Gesprekken met medewerkers van IenW geven een wisselend beeld. Sommige gesprekspartners vinden dat de MRS de timing goed op orde heeft: de raad levert volgens hen de gevraagde adviezen en producten op de momenten dat IenW daarom vraagt, en voldoet daarmee aan de verwachtingen, zeker met de beperkte capaciteit. Het helpt daarbij dat IenW in de meeste gevallen om een advies vraagt en het advies derhalve logischerwijs aansluit bij een besluitvormingsmoment.

Tegelijkertijd horen we uit IenW en maatschappelijk vertegenwoordigers dat politieke kansen om op eigen initiatief momentum te creëren slechts sporadisch worden benut. Zij benadrukken juist dat de MRS meer proactief ministers, ambtenaren, politici en media zou moeten benaderen. Op dit moment lijkt het soms alsof de MRS 'de boot mist' en dat het andere partijen beter lukt om hun standpunten op de politieke agenda te krijgen. Ook benadrukken enkele gesprekspartners het jammer te vinden dat de MRS momenteel zeer beperkt verbinding zoekt met belangrijke stakeholders als KLM en Schiphol om wederzijds begrip te creëren en agenderend te kunnen werken.

IenW'ers benadrukken daarom dat zij kansen zien in het meer structureel benutten van politiek momentum, om op die manier de positie van de raad te versterken. Zij raden de MRS aan om na adviezen meer na te bellen, op te volgen en proactiever stakeholdermanagement te voeren. Een andere gesprekspartner bij IenW ziet in dit licht een belangrijke rol voor de MRS om het publieke debat meer op te zoeken.

Inzicht uit de casestudies: de MRS is in staat om in te spelen op politieke urgentie.

De casestudie over de ontwerpwijziging van het Luchtvaartverkeersbesluit Schiphol (LVB) laat zien dat de MRS in staat is om politiek-gevoelige momenten en actuele ontwikkelingen tijdig te herkennen en hier proactief op te reageren. Reeds in de plenaire vergadering van 13 december 2024 signaleerden de leden dat het LVB-traject en de uitlatingen van IenW ingrijpende consequenties zouden hebben. Dit inzicht leidde tot het voorstel om, nog vóór de officiële consultatiefase, informele standpunten te formuleren zodat de MRS vroegtijdig politieke en beleidsmatige invloed kon uitoefenen. Het besluit om een petit comité van vijf leden te vormen, zoals vastgelegd in interne aantekeningen, is een concreet voorbeeld van deze anticiperende werkwijze. Door direct een plan van aanpak en strakke planning op te stellen, bracht de MRS de benodigde argumenten en punten voor het advies al vroeg bijeen. Hiermee speelde de MRS in op de beperkte tijdslijnen en de politieke urgentie rond het ontwerp-LVB.

De casestudie over de gezondheidseffecten van Schiphol laat zien dat de MRS in staat is om in korte tijd adviezen op te stellen op politiek-opportune momenten. In juni 2025 besloot de MRS-raad om voor begin september een advies op te stellen. Ze deelden het advies met de minister (op 3 september) en Tweede Kamerleden (op 8 september) enkele dagen voorafgaand aan het laatste luchtvaartdebat voor het verkiezingsreces. Door de korte tijdlijn kon het conceptadvies niet vooraf besproken worden tijdens een plenaire vergadering van de MRS. Het advies en de oproep tot een onderzoek naar de gezondheidseffecten rondom Schiphol werd echter tijdens het debat door meerdere Kamerleden benoemd. Door het eigen proces flexibeler in te richten wist de MRS de benodigde argumenten op tijd bij relevante stakeholders aan te leveren op een politiek-opportuun moment.

De volledige casestudies zijn in bijlage 2 te vinden.

4.1.2 Kwaliteit van de advisering

De adviezen van de MRS zijn in de meeste gevallen bruikbaar voor het ministerie van IenW, maar sluiten nog onvoldoende aan bij de beleidsrealiteit.

In de meeste gevallen adviseert de MRS naar aanleiding van een formele adviesaanvraag van het ministerie van IenW. De minister van IenW is formeel de ontvanger van de adviezen van de MRS.

Omdat de meeste adviezen op verzoek van IenW zijn en daardoor gericht zijn op specifieke onderwerpen of beleidstrajecten, sluiten de adviezen van de MRS over het algemeen goed aan bij lopende beleidsprocessen. Over de mate waarin ze aansluiten op de beleidsrealiteit verschillen de gesprekspartners bij IenW van mening. Een deel van de IenW'ers geeft aan de adviezen direct bruikbaar te vinden. Een ander deel geeft aan dat de adviezen soms elementen bevatten die minder goed aansluiten bij de uitgevraagde beleidsstukken en de bijbehorende beleidsrealiteit. Een andere IenW'er stelt dat de adviezen van de MRS nogal eendimensionaal zijn en daarmee minder goed aansluiten bij de bredere belangenafweging die IenW te maken heeft.

Een aantal IenW'ers wijst erop dat de beleidscyclus van IenW niet goed aansluit bij die van de MRS. Dat leidt ertoe dat de MRS in sommige gevallen ad hoc wordt betrokken. Een andere gesprekspartner merkt op dat een duidelijke lijn over wanneer IenW de MRS betreft en waar adviezen aan moeten voldoen nog ontbreekt. Deze gesprekspartner merkt op dat afspraken hierover kunnen bijdragen aan de relevantie en doelmatigheid van de adviezen en de aansluiting en prioritering van adviezen richting het ministerie.

De adviezen van de MRS zijn van goede kwaliteit, maar er is ook ruimte voor verbetering.

Over de kwaliteit van de adviezen van de MRS zijn gesprekspartners het over het geheel bezien met elkaar eens. De MRS levert volgens gesprekspartners bij IenW adviezen die inhoudelijk sterk en goed onderbouwd zijn. Gesprekspartners bij de raad zelf, maatschappelijke vertegenwoordigers en bewonersvertegenwoordigers benoemen eveneens dat de adviezen 'kwalitatief erg sterk zijn'. Verschillende betrokkenen geven aan dat leden over diverse technische kennis en expertise beschikken, wat de kwaliteit van hun werk ondersteunt. Een aantal gesprekspartners benoemt expliciet dat de kwaliteit van de adviezen sinds de oprichting van de MRS is toegenomen. Een gesprekspartner benadrukt dat de kwaliteit van de adviezen hoog is ondanks de beperkte capaciteit. Gesprekspartners merken op dat het bureau van de MRS een belangrijke rol speelt in het kanaliseren en structureren van de advisering van de MRS.

In een aantal gesprekken zijn ook verbeterpunten naar voren gekomen. Zo merken enkele gesprekspartners binnen de MRS op dat meer technische en/of juridische expertise behulpzaam zou kunnen zijn om de kwaliteit van de adviezen te laten toenemen. Daarnaast kunnen adviezen nog aan kracht winnen door de rapporten meer te onderbouwen met onafhankelijke rapporten en wetenschappelijke onderzoeken. Ook is de suggestie opgeworpen dat het opnemen van alternatieve scenario's in adviezen nuttig kan zijn om meer maatschappelijke perspectieven een plek te geven en dat de leesbaarheid van de adviezen voor een breder publiek nog beter kan.

Om de kwaliteit van de advisering te verhogen vragen leden van de raad en het bureau aandacht voor de informatievoorziening door het ministerie van IenW. In sommige gevallen is in hun ogen sprake van ontijdige en onvolledige informatievoorziening, wat de kwaliteit van de advisering niet ten goede komt.

De kwaliteit van de adviezen van de MRS wordt, ondanks de wisselende gepercipieerde aansluiting op de beleidsrealiteit, breed erkend en gewaardeerd, zowel vanwege de inhoudelijke diepgang als de technische degelijkheid waarmee de MRS zijn analyses en standpunten formuleert.

4.1.3 Resultaten

Zoals benoemd voert de MRS vier wettelijke taken uit:

1. Het kanaliseren van maatschappelijke perspectieven die bijdragen aan de verbetering van de leefomgevingskwaliteit rond Schiphol.
2. Het uitbrengen van gebundelde weergaven van de visies en standpunten hierover van betrokken belanghebbenden, met een verzoek om reactie van de minister.
3. Het leveren van maatschappelijke inbreng in concrete hindermitigatieprojecten.
4. Het realiseren van een transparante, onafhankelijke en duidelijke informatievoorziening over de leefomgevingskwaliteit rondom Schiphol.

De door de MRS geplande activiteiten zijn goed en duidelijk gekoppeld aan de vier wettelijke taken die de NRS uitvoert.

De aard van de activiteiten die de MRS onderneemt sluiten goed aan bij de formele taakomschrijving. De MRS richt zich op het uitbrengen van gevraagd en ongevraagd advies, het opbouwen en benutten van kennisnetwerken, het monitoren van effecten, en het versterken van de stem van omwonenden en maatschappelijke organisaties in luchtvaartbeleid. In de uitvoering zien we dat terug in de structurele advisering over beleids- en uitvoeringsdossiers, actieve deelname in relevante klankbordgroepen (zoals voor de luchtruimherziening en het nieuwe stelsel regulering vliegtuiggeluid), en het ontwikkelen van participatie- en communicatiestructuren (zoals het Omgevingshuis, jongerenparticipatie en de open schil). Daarmee zijn de activiteiten duidelijk gekoppeld aan zowel de inhoudelijke als de procesmatige kant van de taakomschrijving.

De duidelijke, structurele en meerjarige programmatische aanpak van de MRS laat concrete resultaten zien.

Uit de jaarverslagen komt het beeld naar voren dat de MRS in grote mate zijn werkprogramma's uitvoert zoals gepland en dat de activiteiten goed aansluiten bij de formele taak als onafhankelijk adviesorgaan ter verbetering van de leefomgevingskwaliteit rond Schiphol. De meeste vooraf bepaalde thema's en trajecten keren niet alleen terug in de verslaglegging, maar worden ook concreet gerealiseerd via adviezen, brieven, participatie-initiatieven en voorbereidend onderzoek. Betrokkenen bevestigen dit beeld en benadrukken dat zij 'geen enkele aanvraag vanuit IenW hebben hoeven afwijzen'.

De MRS werkt in drie programmalijnen aan het bereiken van zijn doelstellingen:

- Herstel van balans luchtvaart en leefomgeving.
- Verbeteren van de operatie.
- Verbeteren inrichting van de leefomgeving.

Deze programmalijnen structureren het werkprogramma, maar zijn niet per se leidend in het dagelijks werk. Daarnaast zijn er activiteiten ontplooid in drie doorsnijdende thema's: betrekken jongeren, inrichten omgevingshuis en open schil.

We beschrijven de (voornaamste) activiteiten per programmalijn en doorsnijdende thema voor de jaren 2023 (vanaf 1 juli) en 2024, op basis van de jaarverslagen en werkprogramma's. Voor de 2025 baseren we ons op de meest actuele status die we vanuit het bureau hebben ontvangen.

a. Herstel van balans tussen luchtvaart en leefomgeving

De MRS zette in 2023 de basis neer door het herstel van de balans tussen luchtvaart en leefomgeving stevig te agenderen, inclusief vernieuwing van normering en handhaving. Daarnaast heeft de MRS de voorbereiding van een werkgroep voor monitoring en evaluatie in gang gezet, om het meten en de beleving van hinder scherper en beter onderbouwd te kunnen volgen en beïnvloeden. Dit sluit aan op de missie om de leefomgevingskwaliteit in de Schipholregio te verbeteren via onafhankelijk advies

aan de minister van IenW, met nadruk op het terugdringen van overlast en hinder. In 2023 bracht de MRS ook voor het eerst advies uit over de balanced approach. Daarin werd gepleit voor een uitbreiding van het geluidsdoel en werd gewaarschuwd voor het beperkte effect van vlootvernieuwing op de geluidshinder.

In 2024 vertaalt dit zich naar uitvoering: de MRS heeft geadviseerd over verbeteringen in meten en monitoren (zoals versterking van het meetnet en de rol van handhavingpunten en individuele rechtsbescherming) en bereidde adviezen voor over het maatregelenpakket van de 'balanced approach' en de juridische verankering in het Luchthavenverkeerbesluit Schiphol. Het advies van 2023 over de balanced approach werd in 2024 opgevolgd met meerdere brieven, zowel in formele consultatietrajecten als daarbuiten. Kern daarvan was de gestage maar zekere afzwakking van het geluidsdoel. Hierover zijn diverse gesprekken gevoerd met de minister en de ambtenaren van IenW. De MRS nam tegelijk deel aan het landelijke traject voor een nieuw stelsel voor regulering van vliegtuiggeluid. Daarnaast heeft de MRS in een werkgroep met IenW meegedacht over de opzet van de impactanalyse nachtsluiting Schiphol. De MRS heeft vervolgens een brief over de impactanalyse gestuurd naar het Programma Omgeving Luchthaven Schiphol.

In 2025 was het doel om deze lijn verder te verdiepen door te adviseren over een Luchthavenverkeerbesluit Schiphol dat handhavingpunten en grenswaarden effectief beschermend inzet en hierover een brief naar de Europese commissie te sturen in het kader van de Balanced Approach. De MRS heeft een advies uit op het concept plan van aanpak voor de monitoring van de balanced approach uitgebracht, wat leidde tot aanpassingen in het definitieve plan van aanpak. Ook heeft de MRS gevraagd om verduidelijking van de gebruikte rekenmodellen. Het bureau geeft aan dat door gebrek aan capaciteit het niet is gelukt om een brief te sturen naar de Europese commissie. De formele adviesaanvraag over de algehele luchthavenverkeersbesluitwijziging wordt in 2026 verwacht. Daarnaast zet de MRS in op verbeterde monitoring en evaluatie en brengt de MRS-advies uit over het nieuwe landelijke normenstelsel én de specifieke invulling voor Schiphol. In dat kader reageert de MRS op het nieuwe stelsel regulering vliegtuiggeluid. Ook vertaalt de MRS de bewonersbehoeften naar een ongevraagd advies over de aanvraag van een integrale beoordeling van de gezondheidseffecten van Schiphol. Tot slot verricht de MRS een onderzoek naar de bijdrage van de luchtvaart aan de brede welvaart. Dit kan leiden tot een ongevraagd advies of brief.

b. Verbeteren van de operatie

In 2023 heeft de MRS de operationele beïnvloeding op de kaart gezet met een eerste advies over de tijdelijke regeling voor preferentieel baangebruik, en de voorbereiding van adviezen over de jaarlijkse gebruiksprognose en groot baanonderhoud. Hiertoe beoogde de MRS een werkgroep hinderbeperkende maatregelen op te zetten. Het bureau heeft bij ons aangegeven dat de werkgroep is opzet, maar niet structureel bijeenkomt. In plaats daarvan is de groep enkele keren ad hoc bijeengekomen, onder andere over nachtsluiting (in 2024) en baanonderhoud Schiphol (in 2025). Deze werkgroep beoogde initieel om route- en operatieopties systematisch te prioriteren en te beoordelen op hinderreductie. Deze werkgroep heeft ook een advies opgesteld voor een onderzoek van IenW naar varianten van een nachtsluiting, naar aanleiding van de impactanalyse nachtsluiting Schiphol zoals in opdracht van IenW uitgevoerd.

In 2024 richt de uitvoering zich op de aanpassingen in routes en procedures (zoals NADP-profielen, intersectiestarts en oplossingsrichtingen voor hinderhotspots) en op versterking van het handhavingsinstrumentarium. Begin 2024 zijn bovendien het advies over de gebruiksprognose en het ongevraagde advies over groot baanonderhoud uitgebracht als direct vervolg op de voorbereidingen in 2023.

In 2025 wilde de MRS deze lijn doorzetten met een reactie richting Schiphol op de gebruiksprognose 2025. Het bureau geeft aan dat dit door capaciteitsgebrek dit jaar helaas niet is gelukt. Op basis van een adviesvraag van IenW is de MRS wel gekomen met een toets op de effectiviteit van hindermitigerende maatregelen bij groot baanonderhoud als voorwaarde voor ontheffingen en heeft

deelgenomen in het leertraject Hoger Naderen. Daarnaast neemt de MRS deel aan de klankbordgroep voor de adviescommissie luchtruimherziening.

c. Verbeteren van de inrichting van de leefomgeving

In 2023 positioneerde de MRS zich op de Uitvoeringsagenda NOVEX Schipholregio doordat IenW een voorstel voor participatie deed. De MRS denkt daarom mee over hoe zij in 2024 gericht zouden participeren en adviseren op onderdelen die de leefomgevingskwaliteit raken.

Dit heeft in 2024 niet tot activiteiten geleid, omdat IenW als initiatiefnemer dit niet meer heeft opgepakt. In 2025 is er daarom ook geen resultaat te melden.

Doorsnijdende thema's

Jongerenparticipatie

In 2023 lag de nadruk op het opzetten van een brede communicatiestructuur; jongerenparticipatie kwam in 2024 enigszins op gang. De jongerenvertegenwoordiger benaderde politieke jongerenorganisaties via de Jongerenmilieuraad. Er werd een WhatsAppgroep opgezet en in juni 2024 een eerste bijeenkomst gehouden met acht jongeren met diverse achtergronden. Er kwam een plaatsvervangend jongerenvertegenwoordiger en er werd aansluiting gezocht bij een ministeriële klankbordgroep voor jongerenparticipatie rond Schiphol. In 2025 breidt de raad dit netwerk uit en worden de werkvormen verfijnd.

Omgevingshuis

In 2023 startte de raad de werkgroep Omgevingshuis voor een digitaal portaal met alle relevante informatie over Schiphol en de leefomgeving. In 2024 werd het eerste ontwerp voor het Omgevingshuis met een extern bureau uitgewerkt. In 2025 is op initiatief van IenW een stuurgroep en een redactieraad samengesteld met daarin ook Schiphol en Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL). Gezamenlijk is het eerste ontwerp nader uitgewerkt en gevuld met aangeleverde data. Met verlengde subsidie tot eind 2025 werkt de MRS aan de volledige ontsluiting voor het publiek in Q4 2025.

Open schil

De MRS kan gebruikmaken van een open schil om buiten de vaste ledenkring bredere input op te halen. Het MRS-bureau organiseerde bijvoorbeeld een themabijeenkomst over gezondheid (12 juni 2025). Daarnaast heeft de maatschappelijk vertegenwoordiger van de Jongerenmilieuraad een jongerenavond met panelgesprekken over onder andere Schiphol georganiseerd (28 april 2025). IenW organiseerde daarnaast een werksessie jongerenparticipatie op de HVA waaraan een MRS-lid deelnam. In februari 2026 organiseert het MRS-bureau een tweede themabijeenkomst over participatie voor omwonenden en andere belanghebbenden (12 februari 2026).

De MRS vertolkt aantoonbaar de stem voor inwoners in de besluitvorming.

Bewonersperspectieven worden systematisch verwerkt in adviesteksten, het ministerie erkent de meerwaarde van het inbrengen van die perspectieven, en bewonersvertegenwoordigers ervaren over het algemeen meer zichtbaarheid en toegang dan voorheen. We lichten deze aspecten hieronder nader toe.

Input in de adviesteksten

In de adviesteksten van de MRS komt de stem van inwoners vooral naar voren doordat de leden zelf inwoners zijn en hun standpunten in de adviezen verwerken. Daarnaast kan de stem van inwoners zichtbaar worden als aanleiding voor ongevraagd advies en als expliciet meegewogen belang in de overwegingen.

De MRS accommodeert dat clustervertegenwoordigers en maatschappelijke organisaties een minderheidsstandpunt innemen op een advies.³ Dit maakt zichtbaar als vertegenwoordigers de uitkomst van het proces binnen de MRS niet steunen en waarom. Dit vergroot transparantie en laat uiteenlopende belangen expliciet meewegen in het advies. In de praktijk is dit bij twee adviezen gebeurd: in het advies herziene experimenteerregeling (2023) en het advies aanpassing NRM-appendices (2024). Gesprekspartners stellen dat minderheidsstandpunten onwenselijk zijn, omdat ze afdoen aan het beeld dat de MRS als één adviesorgaan optreedt en mogelijk maken dat adviezen minder serieus worden genomen door ontvangers. Experts zijn ondersteunend aan de overige leden en kunnen geen minderheidsstandpunt innemen in een eindproduct.

In één voorbeeld wordt de toenemende zorgvraag van inwoners aan de MRS over gezondheid genoemd als aanleiding om een (ongevraagd) advies te schrijven. Dit heeft geleid tot het ongevraagde advies 'adviesaanvraag gezondheidsraad' (2025).

In ieder advies worden de overwegingen voor de totstandkoming van het advies uiteengezet. Het belang van inwoners wordt daarin altijd vermeld. Doordat de MRS adviezen opstelt met behulp van werkgroepen met leden en herhaalde feedbackrondes, is het bewonersperspectief altijd aanwezig in tekst en onderbouwing.

Erkenning van 'stem van inwoners' door IenW

IenW geeft aan dat het ministerie alle relevante perspectieven wil meenemen in besluitvorming en ziet duidelijke waarde in een structureel ingebedde bewonersstem via de MRS. Het ministerie benadrukt dat een combinatie van gevraagde én ongevraagde adviezen, op uiteenlopende beleidsterreinen zoals gezondheid, emissies en luchtkwaliteit, helpt om de maatschappelijke weging te verbreden en beter aan te sluiten bij beleidsprocessen.

In meerdere dossiers, zoals de gebruiksprognose voor Schiphol (2024), het groot baanonderhoud (2024) en de wijziging van het LVB (2025), spreekt IenW expliciet waardering uit voor de inbreng van de MRS. Tegelijk erkent het ministerie dat de mate van doorwerking mede wordt bepaald door de politieke signatuur van de minister en de internationale en juridische context waarin besluiten moeten worden genomen

Ervaringen van bewonersvertegenwoordigers

Alle bewonersvertegenwoordigers geven aan dat hun stem zichtbaarder en structureler terugkomt in zowel de adviezen als overige contacten met het ministerie. De MRS voorziet de minister bijvoorbeeld van bewonersperspectieven en informatie tijdens informele overleggen. Soms leidt dit tot concrete toezeggingen die van belang zijn voor omwonenden. Het feit dat de minister zelf aanwezig is, heeft daarnaast een belangrijke symbolische waarde. Dit is een duidelijke verbetering ten opzichte van eerdere overlegvormen. Daarbij benadrukken alle betrokkenen het belang van een actieve achterbanbenadering om deze waarde te blijven borgen in de toekomst.

Toch leeft bij sommige bewoners de wens om een directere koppeling te zien tussen hun inbreng en de uiteindelijke besluitvorming. Doordat in appreciaties soms procesmatige reacties komen op inhoudelijke adviezen, ontstaat bij sommige bewoners het gevoel dat de stem van omwonenden onvoldoende serieus wordt genomen, en dat er sprake is van 'afvinkparticipatie'. Andere bewonersvertegenwoordigers geven juist weer aan dat de MRS er goed in slaagt om inwoners een stem te geven binnen het ministerie. Zo worden belangrijke spelers in het dossier rondom Schiphol

³ "De MRS heeft een breed spectrum aan activiteiten en taken, maar alles wat de MRS doet valt onder het kanaliseren van maatschappelijke perspectieven op het garanderen van de leefomgevingskwaliteit rond Schiphol. Kanaliseren betekent verzamelen, onderbouwen en aanbieden. Kanaliseren betekent ook dat er niet per se één uitkomst is. Er mogen meerdere perspectieven naast elkaar bestaan in de uitingen van de MRS", zie Regeling Transitie CROS-MRS, 20 mei 2025, p. 3.

beter geïnformeerd over de positie van inwoners doordat de MRS met zijn adviezen, voorzitter en netwerk meerdere ingangen bij het ministerie heeft.

De adviezen van de MRS kennen tot dit moment nog beperkte doorwerking.

De MRS levert relevante en inhoudelijk sterke adviezen, maar de daadwerkelijke doorwerking daarvan naar beleid, maatschappelijke koers en strategische effecten is nog beperkt. Er zijn enkele duidelijke succesvoorbeelden waarbij tijdige betrokkenheid, goede afstemming en een passende inhoud hebben geleid tot concrete beleidsaanpassingen, zoals bij de 'balanced approach' en bij het groot baanonderhoud 2025. Tegelijkertijd laten veel trajecten zien dat de MRS afhankelijk is van de politieke context en dat adviezen vaak later in processen worden gevraagd, waardoor de kans op invloed afneemt. Hieronder geven we per type doorwerking dat we in dit onderzoek onderscheiden een toelichting op de mate ervan, de succesfactoren en mogelijke verbeterpunten.

Instrumentele doorwerking

Sommige adviezen hebben direct geleid tot beleids- of maatregelwijzigingen. Voorbeelden hiervan zijn de aanpassingen in de 'balanced approach'-procedure en het besluit om het aantal vluchten te verminderen naar 478.000. Ook het advies over baanonderhoud Schiphol 2025 van januari 2025 resulteerde in overname van de door de MRS voorgestelde mitigerende maatregelen. IenW en het bureau zien als voornaamste succesfactoren voor deze doorwerking dat MRS tijdig input kon leveren, de juist inhoudelijke inzet kon worden geleverd vanuit de raad en het bureau en de (in de meeste gevallen) goede voorbereidende afstemming met het ministerie.

Tegelijkertijd is er het breed gedragen besef dat de MRS voor instrumentele doorwerking afhankelijk is van de politieke wind die waait op het ministerie. De afgelopen twee jaar was die wind wisselvallig. Binnen het ministerie van IenW volgden ministers elkaar snel op: Mark Harbers (tot juli 2024), Barry Madlener (tot juni 2025) en Robert Tieman (juni 2025-heden). Deze snelle wisselingen hebben geleid tot minder continuïteit in beleid en overleg. Betrokkenen geven aan dat de samenwerking met de opeenvolgende ministers sterk uiteenliep, wat voor de MRS merkbaar was in de uitvoering van het werk.

De situatie werd extra bemoeilijkt doordat de wijziging van de Wet luchtvaart, sinds het aftreden van het kabinet Schoof controversieel is verklaard. Het onderwerp komt daarmee pas weer op de Tweede Kameragenda zodra er een nieuw kabinet aantreedt. Ook binnen de MRS zelf wisselde het voorzitterschap meerdere keren. Elke wisseling vroeg om een korte inwerkperiode waarin zowel de raad als het bureau moest wennen aan de nieuwe voorzitter. Deze wisselingen en politieke onzekerheid zorgden dat de MRS minder slagkracht kon ontwikkelen dan gewenst.

Conceptueel en/of agenderende doorwerking

In andere gevallen dragen adviezen bij aan een bredere koerswijziging in de manier waarop er over Schiphol en de luchtvaart wordt gedacht. Zo heeft de MRS een rol gespeeld in het maatschappelijk debat over de maximale capaciteit van Schiphol door bewonersperspectieven te kanaliseren en communiceren. Daarnaast vraagt de MRS aandacht voor het thema gezondheid met een eerste ongevraagd advies. Dit helpt om de discussie binnen en buiten het ministerie te verbreden en relevante thema's nadrukkelijker op de agenda te zetten, ook als dat niet direct tot instrumentele doorwerking leidt.

Politiek-strategische doorwerking

De politiek-strategische doorwerking van de MRS is op dit moment nog zeer beperkt. Leden van de raad geven aan dat structureler contact met politieke en bestuurlijke actoren de politiek-strategisch doorwerking van de MRS kunnen bevorderen. Echter is er geen consensus in hoeverre het wenselijk is om te nauw contact te onderhouden, gelet op dat dit de unieke, onafhankelijke, positie van de MRS onder druk kan zetten.

Educatieve doorwerking

Doorwrochte, inhoudelijke adviezen van de MRS hebben bijgedragen aan kennis, inzicht en bewustzijn over complexe thema's zoals geluidsnormen, milieubelasting en gezondheidseffecten. Ontvangers van de adviezen geven aan dat ze helpen om maatschappelijke zorgen te formuleren op een manier die binnen beleidsprocessen serieus kan worden genomen. Tegelijkertijd betekent dit ook dat de adviezen een bepaald kennisniveau vragen om (volledig) te begrijpen. Dit maakt dat het voor het brede publiek niet altijd even toegankelijke kost is. Het bureau en de leden van de raad zien hier nog verbetermogelijkheden om de educatieve doorwerking te verbeteren.

Betrokkenen van de raad geven aan een wisselend beeld te hebben over de invloed van de MRS

Leden van het MRS-bureau en bewonersvertegenwoordigers geven aan dat zij, ondanks de gekozen richting op het luchtvaartdossier, meermaals te horen hebben gekregen dat de bewindspersonen de MRS veel invloed toedichten. Dit hoorden zij ook terug van andere organisaties, en ook andere stakeholders geven aan dat de MRS kwalitatief goede adviezen schrijft. Ook Dick Schoof is in zijn periode als premier bij de MRS langs geweest. Tegelijkertijd geven dezelfde leden van het MRS-bureau aan dat zij erkennen dat de bewoners de invloed van de MRS wisselend ervaren. Vroege betrokkenheid in beleidstrajecten kan de zichtbaarheid en het effect vergroten, terwijl late inschakeling maakt dat adviezen minder gewicht hebben in besluitvorming. Verder benoemen de leden van het bureau dat zij denken dat bewoners een 'meer directe relatie zouden willen zien tussen hun input en de output van de minister'. Dat is echter lastig: het is uiteindelijk aan de minister om besluitvorming wel of niet aan te passen op basis van de bijdragen en adviezen van de MRS.

Gesprekspartners bij IenW beoordelen de invloed van de MRS wisselend. De een geeft de effectiviteit van de MRS op behalen van de doelstellingen 'een dikke 7' en benoemt dat de MRS 'alles doet wat we van hen zouden kunnen verwachten', terwijl de ander zegt dat de MRS met 'huidige middelen en samenstelling meer invloed zou kunnen en moeten hebben'. Deze gesprekspartner ziet de huidige tekortkoming vooral in dat de MRS meer politiek zou moeten bedrijven, door actief lobbywerk te verrichten. Daarnaast benoemen enkele gesprekspartners bij IenW dat de leden van de MRS de ambtenaren van het ministerie soms in rol met 'de politiek' verwarren: in gesprek met de ambtenaren worden zij aangesproken op zaken die formeel buiten de macht van de ambtenaar liggen. In plaats daarvan zouden deze verwijten aan de politiek gericht moeten zijn – die een andere keuze maken op basis van de geleverde informatie en adviezen.

Inzicht uit de casestudies: tijdige betrokkenheid en duidelijke vraagarticulering IenW zijn van belang om dezelfde taal te spreken en de kans op doorwerking te vergoten.

De casestudie over de ontwerpwijziging van het Luchthavenverkeersbesluit (LVB) Schiphol laat duidelijk zien dat de adviezen van de MRS in dit traject slechts beperkte invloed hebben gehad op het uiteindelijke beleid. Dit lag niet aan de inhoudelijke kwaliteit van de adviezen maar vooral aan twee structurele factoren: het technische karakter van het dossier en het te late moment waarop de MRS in het besluitvormingsproces werd betrokken.

Het LVB-dossier was sterk technisch van aard. De besluitvorming rustte zwaar op complexe geluidsberekeningen binnen de wettelijke kaders van de 'balanced approach' en op specifieke operationele data, zoals die uitsluitend beschikbaar waren via KLM. Hierdoor werd de beleidsruimte beperkt en kon de MRS adviezen over bredere belangenafwegingen, zoals milieueffecten en gezondheid van omwonenden, maar moeilijk koppelen aan de kern van de juridische en rekenkundige onderbouwing. Het ministerie gaf bovendien aan dat juridische verplichtingen en de snelheid opgelegd door de rechter weinig ruimte lieten voor aanpassingen op basis van externe adviezen.

De belangrijkste reden voor de beperkte doorwerking was echter de late betrokkenheid van de MRS. Leden merkten op dat zij pas konden reageren nadat de beleidsstukken grotendeels waren afgerond en richting de Tweede Kamer gingen. Daardoor was er geen gelegenheid meer om de uitgangspunten wezenlijk te beïnvloeden; de adviezen belandden in de formele zienswijzefase, terwijl de grote beleidslijnen toen al waren vastgelegd.

De volledige casestudie is in bijlage 2 te vinden.

De adviezen van de MRS hebben tot op heden een zeer beperkte bijdrage gehad aan het verbeteren van de leefomgeving.

De MRS kan signaleren, agenderen en adviseren, maar mist de middelen om structureel en zelfstandig de leefomgeving te beïnvloeden. Er is tot op heden beperkte instrumentele doorwerking zichtbaar, waarbij door het overnemen van adviezen door IenW de leefomgeving verbeterd is, zoals bij het advies groot baanonderhoud 2025 en de balanced approach. Structurele impact ontbreekt.

Alle leden van de raad en het bureau geven aan dat, ondanks de inzet en het harde werk, concrete verbeteringen in de leefomgeving tot nu toe uitblijven. Zij noemen als belangrijkste oorzaken hiervoor de sterke afhankelijkheid van de politieke context (zie pagina 25) én de beperkte capaciteit om, naast gevraagde stukken, ook ongevroegde adviezen uit te werken.

4.2 Capaciteit

Capaciteit zijn de mensen, middelen, processen en structuren die nodig zijn om tot realisatie van publieke waarde te komen. In deze paragraaf beschrijven we onze bevindingen ten aanzien van de samenstelling, werkwijze en financiering van de MRS.

4.2.1 Samenstelling raad

Het kiessysteem wordt als complex ervaren, maar borgt representativiteit van bewoners in het adviesorgaan.

De MRS kent een uniek karakter. De MRS heeft tien bewonersvertegenwoordigers, ook wel clustervertegenwoordigers genoemd. Iedere clustervertegenwoordiger vertegenwoordigt het binnen- of buitengebied van één van de vijf aanvliegroutes van Schiphol. De tien gebieden worden clusters¹ genoemd. De clusters zijn:

1. de Aalsmeerbaan (binnen- en buitengebied)
2. de Buitenveldertbaan en de Oostbaan (binnen- en buitengebied)

3. de Kaagbaan (binnen- en buitengebied)
4. de Polderbaan en (binnen- en buitengebied)
5. de Zwanenburgbaan (binnen- en buitengebied).

De Buitenveldertbaan en de Oostbaan vormen één cluster omdat de vliegroutes en geluidszones grotendeels dezelfde woongebieden raken, en de Oostbaan vaak als vervanger/aanvulling van de Buitenveldertbaan wordt ingezet.

Clustervertegenwoordigers worden gekozen door het kiescollege van hun cluster. Er zijn dus tien kiescolleges. Een kiescollege bestaat uit vertegenwoordigers van bewonersorganisaties die formeel zijn erkend door de MRS. Deze vertegenwoordigers worden ook wel kiespersonen of ambassadeurs genoemd. Bewonersorganisaties mogen per vijftig leden van hun eigen organisatie één kiespersoon aanleveren. Grotere bewonersorganisaties kunnen dus meer stemmen uitbrengen in het kiescollege. Een kiescollege moet uit minimaal twee kiespersonen bestaan.

Kandidaten voor de functie van clustervertegenwoordiger moeten in het betreffende cluster wonen, kiesgerechtigd zijn, en mogen geen politieke of ambtelijke functies bekleden of medewerker van de luchtvaartsector zijn. De kandidaatstelling vindt plaats binnen een periode van vier tot zes weken. De verkiezing gebeurt tijdens een vergadering van het kiescollege, waarbij minimaal twee derde van de kiespersonen aanwezig moet zijn. De stemming is schriftelijk. De verkiezingsvergadering van het kiescollege wordt voorgezeten door de voorzitter van de MRS of een door de voorzitter aangewezen persoon. De voorzitter of aangewezen persoon heeft zelf geen stemrecht. Indien meerdere mensen zich kandidaat stellen, is een absolute meerderheid vereist. Zo nodig volgt een tweede stemronde tussen de twee kandidaten met de meeste stemmen. Een clustervertegenwoordiger wordt aangesteld voor een periode van vier jaar. De zittingstermijn kan één keer worden verlengd met een periode van maximaal vier jaar.

Plaatsvervangend clustervertegenwoordigers worden in een volgende, aparte stemmingsronde uit dezelfde groep kandidaat-clustervertegenwoordigers gekozen. Het kan dus voorkomen dat een kandidaat niet tot clustervertegenwoordiger wordt gekozen, maar wel tot plaatsvervangend clustervertegenwoordiger in een volgende stemming. Het lidmaatschap aan de MRS kan eindigen door verlies van vertrouwen, vrijwillig vertrek of ontslag door de voorzitter. In dat geval neemt de plaatsvervanger de taken over tot het einde van de zittingstermijn. Indien een vacature voor een (plaatsvervangend) clustervertegenwoordiger ontstaat, wordt een nieuwe clustervertegenwoordiger voor de resterende zittingsduur benoemd volgens het reguliere stemproces.

Bij tussentijdse verkiezingen is het kiessysteem volgens bureauleden inmiddels eenvoudig te organiseren omdat de kiespersonen per bewonersorganisatie reeds aangewezen zijn. Bij tussentijdse verkiezingen benadert het MRS-bureau de bewonersorganisaties van het desbetreffende cluster en vraagt om een actualisering van de lijst. Zodoende hoeft het bureau niet bij iedere verkiezing nieuwe bewonersorganisaties en kiespersonen aan te stellen.

Clustervertegenwoordigers zijn ondanks de complexiteit van het verkiezingsproces tevreden over het huidige kiessysteem. Ze zijn niet altijd op de hoogte van alle stappen in het proces maar waarderen dat vertegenwoordigers met een 'achterban' via bewonersorganisaties worden aangedragen. Dit systeem versterkt het mandaat van de raad en voorkomt het beeld dat de MRS slechts een actiegroep is.

Bewonersbetrokkenheid in het kiesproces beperkt zich tot leden van erkende organisaties en hun netwerk.

In juni 2023 zijn verkiezingen gehouden voor de tien clustervertegenwoordigers en hun plaatsvervangers. Voordat de verkiezingen plaatsvonden zijn in totaal 338 bewonersorganisaties meerdere malen aangeschreven. Zij hebben de mogelijkheid gekregen zich aan te melden als bewonersorganisatie bij de MRS om zo deel te kunnen nemen aan de verkiezingen van de

clustervertegenwoordigers. Ook heeft de MRS lokale media benaderd in een campagne om omwonenden op te roepen zich verkiesbaar te stellen.

37 bewonersorganisaties hebben zich laten registreren bij de MRS, waarvan er zes in twee kiesgebieden deelnemen. Binnen deze bewonersorganisaties zijn tachtig kiespersonen verkozen. Deze kiespersonen vertegenwoordigen tussen de 5.700 en de 11.286 inwoners. Tijdens de verkiezingen in juni 2023 zijn 114 stemmen uitgebracht door de kiespersonen. Sommige kiespersonen mochten in meerdere clusters meestemmen.

Alleen leden van door de MRS erkende bewonersorganisaties zijn direct betrokken bij het kiesproces. Hoewel bewonersvertegenwoordigers over het algemeen tevreden zijn over de kiessystematiek, beperkt de reikwijdte van het kiessysteem van kiespersonen en clustervertegenwoordigers tot (in)direct betrokkenen bij bewonersorganisaties.

Daardoor wordt niet de gehele bewonersgemeenschap bereikt en blijven sommige inwoners onbekend met het bestaan en het werk van de MRS. Ook bereiken de verkiezingen voorsnog vooral bewoners die ofwel al interesse hadden in de onderwerpen vlieghinder en (geluids)overlast, of met de MRS in aanraking kwamen via zijn voorganger, de ORS.

Context: hoe kunnen bewonersorganisaties zich aansluiten bij de MRS?

Organisaties kunnen zich registreren als bewonersorganisatie van de MRS als ze volgens de gemeente een 'erkende organisatie' zijn (zoals een wijkraad), als ze een stichting met sympathisanten zijn of als ze een vereniging naar Nederlands recht zijn. Daarnaast dient de organisatie minimaal vijftig unieke, meerderjarige leden en/of sympathisanten te registreren die willen deelnemen aan de MRS-verkiezingen en die woonachtig zijn in het desbetreffende cluster. Bovendien moet de organisatie aantoonbaar, ten minste op basis van statuten, formele doelstelling of een reglement, actief zijn voor het verbeteren van de leefomgeving van de omwonenden van Schiphol. Indien de MRS over het laatste punt twijfelt, bepaalt de voorzitter van de MRS of de doelstelling van de organisatie aansluit bij de doelstellingen van de MRS.

Een geregistreerde bewonersorganisatie wijst per vijftig leden één kiespersoon aan voor het cluster. Een bewonersorganisatie mag voor meerdere clusters kiespersonen aannemen, zolang er ten minste vijftig leden woonachtig zijn in dat cluster. Indien een bewonersorganisatie in totaal meer dan vijftig leden heeft, maar minder dan vijftig leden woonachtig zijn in één cluster, levert de bewonersorganisatie een kiespersoon aan voor het cluster waarin de meeste leden woonachtig zijn. Een kiespersoon kan meerdere stemmen hebben in één cluster, bijvoorbeeld als de bewonersorganisatie met honderd leden twee 'stemmen' heeft in het kiescollege, maar besluit maar één kiespersoon aan te dragen. Een kiespersoon mag wel maar één bewonersorganisatie vertegenwoordigen. Een kiespersoon blijft ambassadeur van de MRS gedurende de aanstelling van de clustervertegenwoordiger.

De MRS-raad beschikt over een brede kennisbasis, maar er zijn aandachtspunten bij het betrekken van meerdere perspectieven.

De MRS-raad bestaat momenteel uit achttien leden en de voorzitter. Daarvan zijn tien leden clustervertegenwoordiger, vier maatschappelijk vertegenwoordiger en vier onafhankelijk expertleden. Iedere clustervertegenwoordiger heeft een vaste plaatsvervanger.

Bewonersvertegenwoordigers hebben veel inhoudelijke kennis, maar uiteenlopende visies op de gewenste reikwijdte.

De clustervertegenwoordigers en hun vervangers zijn democratisch gekozen vanuit clusters langs de vijf aanvliegroutes. Zij brengen de zorgen en standpunten uit hun achterban in, ondersteund door

plaatsvervangend clustervertegenwoordigers. Ook leveren ze een inhoudelijke bijdrage aan de MRS-adviezen.

De bewonersvertegenwoordigers binnen de MRS beschikken over inhoudelijke kennis en dossierervaring. Enkelen hebben werkervaring in het ruimtelijk domein, juridische ervaring, en/of bestuurservaring. Ook zijn meerdere vertegenwoordigers al lang betrokken bij bewonersorganisaties en daardoor goed op de hoogte van de inhoudelijke dossiers. Daardoor vertegenwoordigen clustervertegenwoordigers dikwijls niet alleen het belang van bewoners, maar kunnen ze afhankelijk van het dossier ook meeschrijven aan de adviezen in petit comités. Voor een goede vertegenwoordiging van alle belangen is deelname van alle geledingen van de MRS aan de plenaire sessies en deelactiviteiten van belang. Sommige vertegenwoordigers nemen actiever deel aan de petit comités dan andere. We lichten de werkwijze van petit comités nader toe in paragraaf 4.2.4.

Volgens sommige gesprekspartners binnen de MRS brengen de sterke persoonlijke betrokkenheid en uiteenlopende deelbelangen ook uitdagingen mee in de samenwerking. De persoonlijke betrokkenheid kan botsen met de behoefte aan een objectieve, kennisgedreven discussie. Daardoor loopt de discussie soms vast. De MRS dient naar buiten toe zich als constructief adviesorgaan op te stellen om zijn geloofwaardigheid te behouden. Daarom adviseerde de voorzitter bijvoorbeeld aan clustervertegenwoordigers om niet deel te nemen aan de klankbordgroepsessies van IenW als zij het lastig vonden om hun eigen betrokkenheid te scheiden van een meer technisch-inhoudelijk gedreven inbreng.

Clustervertegenwoordigers maken verschillende afwegingen in hoe zij de belangen van hun achterban betrekken en vertegenwoordigen. De meeste vertegenwoordigers betrekken inwoners via bijeenkomsten van hun bewonersvereniging, maar hebben moeite om niet-gebonden inwoners te bereiken. Sommige clustervertegenwoordigers benaderen actief organisaties met een eigen achterban, zoals de pers of lokale bestuurders. Anderen doen dat nauwelijks. Daardoor zijn inwoners, afhankelijk van hoe actief hun clustervertegenwoordiger is, soms minder goed op de hoogte van de activiteiten van de MRS. Gesprekspartners geven aan dat clustervertegenwoordigers de achterban over het algemeen actiever betrekken dan hun vervangers, omdat zij een grotere taak en daardoor meer capaciteit hebben.

Enkele gesprekspartners vinden het uitgangspunt van vertegenwoordiging op basis van clusters niet passend. De clusters verschillen sterk in oppervlakte en inwonertal, en vooral vertegenwoordigers uit buitengebieden hebben een veel groter verzorgingsgebied. Ook wordt de samenvoeging van de Oostbaan en Buitenveldertbaan door sommigen gezien als een weeffout in het kiesstelsel, omdat bewoners onder deze banen dubbele overlast ervaren terwijl zij maar door twee clustervertegenwoordigers (binnen- en buitengebied) worden vertegenwoordigd.

Door de opdeling in clusters zijn clustervertegenwoordigers volgens sommige gesprekspartners geneigd de deelbelangen van hun achterban boven het belang van alle clusters te stellen. De MRS mijdt bij voorkeur onderwerpen waarin deelbelangen botsen, juist omdat gezamenlijke adviezen zonder minderheidsstandpunten de kracht van het advies versterken. De meeste clustervertegenwoordigers vinden het van belang dat MRS-leden verantwoordelijkheid nemen voor het hele gebied en niet alleen opkomen voor de belangen van hun eigen achterban.

De onafhankelijk experts worden zeer gewaardeerd om hun deskundigheid en betrokkenheid.

De onafhankelijke experts bestaan uit een groep deskundige uitrelevante disciplines zoals natuur, milieu, gezondheid, economie, mobiliteit, participatie en luchtvaart. Ze worden geworven aan de hand van een profielschets en in consultatie met MRS-leden benoemd door de voorzitter. Ze worden benoemd voor een periode van twee jaar, zodat de betrokken expertise aangepast kan worden aan de vraagstukken die voorliggen. De zittingstermijn kan eenmalig worden verlengd met twee jaar. De

experts leveren kennis en schatten in welke adviezen het best onderbouwd kunnen worden en adviseren de raad als geheel.

Momenteel zijn experts op het gebied van gezondheid, participatie, luchtvaartconomie en duurzame mobiliteit en vliegtuigtechniek vertegenwoordigd. De experts voeren vanuit onder andere de GGD Amsterdam, de Haagse Hogeschool, Vrije Universiteit Amsterdam en Hogeschool van Breda ook buiten de MRS activiteiten op deze thema's uit. In mediakringen en academische kringen worden ze ook als deskundigen op deze thema's erkend.

De onafhankelijke experts worden door alle gesprekspartners zeer gewaardeerd. Hun aanwezigheid in de plenaire vergaderingen en petit comités wordt als noodzakelijk gezien om goed onderbouwde adviezen te kunnen geven. In de startfase van de MRS was het lastig om experts te vinden en binden, maar de huidige experts zijn zeer betrokken. Naast de 'vaste experts' is er een flexibele schil van experts die het bureau per relevant thema kan uitnodigen voor plenaire vergaderingen of petit comités, om aanvullende input te leveren.

De maatschappelijk vertegenwoordigers brengen het perspectief van hun organisatie naar voren, maar zijn wisselend betrokken.

De maatschappelijk vertegenwoordigers zijn afgevaardigden van maatschappelijk organisaties van wie de belangen en achterban direct of indirect geraakt kunnen worden door de uitkomsten van de dialoog. De belangen hebben betrekking op de thema's 'goed omgevingsklimaat' (natuur en landschap), 'veilige, gezonde fysieke leefomgeving' (gezondheid, veiligheid, klimaat), 'woonomgeving' (welzijn en ruimtegebruik), en 'economische omgeving' (werkgelegenheid, verdienvermogen, mobiliteit).

Maatschappelijk organisaties worden na consultatie met de MRS-leden uitgenodigd door de voorzitter. De vertegenwoordigers worden op voordracht van de maatschappelijke organisatie benoemd door de voorzitter voor een periode van vier jaar. De zittingstermijn van een vertegenwoordiger kan na evaluatie door de voorzitter in consultatie met de MRS-leden worden verlengd voor een periode van vier jaar. Momenteel zijn vertegenwoordigers vanuit de Jongerenmilieuraad, de Natuur en Milieufederatie Noord-Holland, reizigersorganisatie Rover en MKB-Metropool Amsterdam vertegenwoordigd.

De maatschappelijk vertegenwoordigers en de organisaties die zij vertegenwoordigen beschikken volgens gesprekspartners over een brede kennisbais. Ook hebben de organisaties - met uitzondering van de Jongerenmilieuraad - een ledenbestand als achterban. Er zijn wel zorgen over de wisselende betrokkenheid van sommige vertegenwoordigers in plenaire vergaderingen en petit comités. Enkele gesprekspartners wijten dit aan de informele betrokkenheid en de beperkte vergoeding: de tijdsinvestering voor deelname aan de plenaire vergaderingen en petit comités wordt als relatief groot ervaren.

De vertegenwoordigers interpreteren hun eigen rolinvulling verschillend. Enkelen zien hun rol als belangenbehartiger van hun eigen achterban, anderen primair als inhoudelijk adviseur voor clustervertegenwoordigers. Een gesprekspartner benadrukt dat het betrekken van maatschappelijke organisaties een waardevolle confrontatie teweegbrengt en een extern perspectief toevoegt in de dynamiek met bewonersvertegenwoordigers, waarvan sommige elkaar al langer kennen.

De voorzitter brengt rust in vergaderingen en heeft de bekendheid van MRS-adviezen vergroot.

De voorzitter wordt door de minister van Infrastructuur en Waterstaat op basis van artikel 8.37 van de Wet luchtvaart benoemd, geschorst en ontslagen. De voorzitter zit de plenaire vergaderingen voor, vertegenwoordigt de adviezen bij de doelgroep en is het eerste aanspreekpunt voor de MRS. Daarnaast vertegenwoordigt de voorzitter de MRS naar buiten en draagt de standpunten en adviezen van de MRS uit in het politieke domein en bij het ministerie van IenW. Ook is de voorzitter samen

met de secretaris-directeur verantwoordelijk voor het ondersteunen van de MRS in het komen tot eindproducten, het aansturen van het bureau en de financiën.

In de praktijk houdt de voorzitter zich voornamelijk bezig met het begeleiden van de plenaire vergaderingen en de doorwerking van adviezen. Gesprekspartners zijn over het algemeen tevreden over de rolinvulling van de voorzitter. Ze prijzen haar ervaring als voorzitter van de Tweede Kamer, en merken dat de vergaderingen goed verlopen. Een enkele gesprekspartner geeft als aandachtspunt dat bij sommige vergaderingen veel tijd wordt besteed aan discussie over de inrichting van MRS-processen, zoals het kader klankbord- en werkgroepen. Zij ervaren dat dat ten koste gaat van de vergadertijd over inhoudelijke onderwerpen en adviezen.

Gesprekspartners zijn tevreden over de rol van de voorzitter in de (mate van) doorwerking van de adviezen. Hoewel MRS-leden overwegend behouden zijn over de effecten van de doorwerking van adviezen op beleid, merken ze een verschil ten aanzien van de vorige voorzitter. De huidige voorzitter voert, naast gesprekken binnen IenW, gesprekken met de woordvoerders van politieke partijen, Kamerleden en (belangen)organisaties. Daardoor worden de adviezen van MRS wijder verspreid, en gebruikt. Een recent advies over de gezondheidseffecten van Schiphol is bijvoorbeeld door twee Tweede Kamerleden genoemd in het luchtvaartdebat, nadat de MRS een Kamerbrief over het advies had verstuurd. Ook trekt de MRS tegenwoordig vaker op met de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Gesprekspartners verschillen van mening over hoe intensief de voorzitter contact dient te leggen met externe stakeholders. Sommigen vinden een breed netwerk juist versterkend, omdat de MRS zo zijn adviezen kan toetsen en aansluit bij de beleidsmatige werkelijkheid van IenW. Anderen vinden dit onwenselijk. De MRS is als onafhankelijk adviesorgaan opgericht en moet die onafhankelijkheid zichtbaar houden, temeer omdat andere partijen al via de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) en sectoroverleggen bij IenW aan tafel zitten. Zo waren clustervertegenwoordigers verdeeld over het voorstel van de voorzitter om de MRS in gesprek te laten gaan met de directeur van Schiphol.

IenW'ers prijzen de kennisbasis van de MRS, maar zien aandachtspunten voor het vergroten van de discursieve representatie.

De leden zijn inhoudelijk ingelezen in de dossiers, beschikken over een omgevingsprofiel en stellen technische vragen. Ook is een aantal bewonersvertegenwoordigers op de hoogte van de flight manuals en procedures. De gesprekspartners zijn verdeeld over de inhoudelijke deskundigheid van de raad en de capaciteit van het bureau om de gewenste verbreding van onderwerpen op te pakken.

Er is winst te behalen in het benutten van de consultatiefunctie, door bewoners en maatschappelijke organisaties eerder en actiever te betrekken bij het ontwikkelen van adviezen. De adviezen worden momenteel primair vanuit het perspectief van de clustervertegenwoordigers gepresenteerd. IenW vertegenwoordigt daarentegen niet alleen het MRS, maar ook andere belangen zoals het BRS, het Europese belang en het sectorbelang. De gesprekspartners van IenW betwijfelen of de MRS-leden voldoende geïnformeerd zijn over de andere perspectieven.

De vergader- en adviesstructuur wordt door een groot deel van de MRS-leden gewaardeerd.

MRS-leden spreken hun waardering uit voor de deskundigheid en de inzet van het bureau bij de organisatie van plenaire vergaderingen, werkgroepen en de inhoudelijke voorbereiding van adviezen. De petit comités worden als goed georganiseerd gezien: ze zijn omvangrijk, goed voorbereid en maken gebruik van waardevolle input van de inhoudelijke experts. De iteratieve aanpak zorgt dat adviezen in de plenaire vergaderingen herkenbaar en goed ingebed zijn.

Jaarlijks worden zes plenaire MRS-vergaderingen georganiseerd door het bureau. Het doel is om kennis te delen over relevante thema's, adviezen, werkwijze en processen te bespreken en besluiten te nemen. De leden en de plaatsvervangers zijn uitgenodigd. Ook worden er wisselende externe

gasten uitgenodigd om onderzoeken of plannen toe te lichten (zoals het ministerie van IenW, andere experts, SEO Economisch Onderzoek, BRS, LVNL of Schiphol). Zij nemen deel aan de vergadering op uitnodiging van de MRS. Er wordt in principe op een vaste locatie rondom Schiphol vergaderd.

In de plenaire vergaderingen hebben alle leden van de MRS zitting en stemrecht. Formele besluiten zoals het goedkeuren van het jaarverslag en het vaststellen van verslagen worden door alle leden van de MRS vastgesteld. Formeel nemen de leden gezamenlijk besluiten over bijvoorbeeld jaarverslagen en het goedkeuren van verslagen door een meerderheid van stemmen. In de praktijk worden besluiten vaak op consensusbasis besproken door de voorzitter. Eindproducten, waaronder adviezen, worden niet in stemming gebracht. De MRS streeft naar zo breed mogelijk gedragen adviezen. Gesprekspartners stellen dat de conceptadviezen over het algemeen veel draagvlak genieten doordat ze door verschillende leden iteratief zijn voorbereid in de petit comités.

4.2.2 Samenstelling bureau

De interne werkprocessen zijn helder verdeeld en in toenemende mate geprofessionaliseerd.

De MRS werkt met een ondersteunend bureau dat zorgt voor de organisatie, inhoudelijke voorbereiding van adviezen en communicatie. Het bureau staat onder leiding van de secretaris-directeur en ondersteunt de gehele raad. De functies van bureauleden zijn:

- Onafhankelijke voorzitter – leidt vergaderingen, bewaakt het neutrale verloop en is het gezicht van de MRS richting stakeholders. De voorzitter is tevens de enige die uitingen in naam van de gehele MRS doet.
- Secretaris-directeur – stuurt het bureau aan, coördineert besluiten, bereidt vergaderingen voor en coördineert financiën en verslaglegging.
- Raadsadviseurs (2) – bereiden adviezen inhoudelijk voor, coördineren werkgroepen (petit comités) en zijn vaak penvoerder van documenten.
- Communicatiemanager – verzorgt externe communicatie, publieksvoorlichting en persrelaties.

Volgens meerdere betrokkenen zijn de interne werkprocessen in de periode van twee jaar in toenemende mate geprofessionaliseerd; de nadruk ligt minder op procesafspraken en meer op inhoudelijke doorwerking van adviezen. De bureauleden merken echter wel een spanningsveld tussen de regierol van het bureau bij de agendering van thema's en het opstellen van adviezen, en de autonomie van clustervertegenwoordigers⁴. De clustervertegenwoordigers zijn uiteindelijk de verkozen leden en bepalen de richting van het advies – maar het bureau moet ook voor een zekere mate van onafhankelijkheid garant staan. Om te voorkomen dat raadsleden het gevoel krijgen dat hun inbreng wordt beperkt, is een zorgvuldige afstemming en feedback nodig. Het bureau benoemt dat zij het gevoel hebben dat dit steeds beter lukt.

Beperkte capaciteit op het bureau zorgt voor een hoge werkdruk en beperkt de ruimte voor ongevraagd adviezen.

Meerdere gesprekspartners binnen het bureau geven aan dat de werkdruk en de beperkte capaciteit binnen het MRS-bureau weinig ruimte laat voor het verbreden van de onderwerpen waarover de MRS adviseert. Een medewerker beschrijft het gevoel dat de wettelijke financieringsplicht door IenW vooral formeel wordt ingevuld; maar dat het daarbij niet probeert de omwonenden optimaal stem te geven. Extra formatie zou volgens deze persoon ingezet kunnen worden om meer signalen uit de regio op te halen en initiatieven zoals het Omgevingshuis en jongerenparticipatie beter te positioneren.

Hoewel het bureau meestal voldoende tijd heeft om gevraagde adviezen op te leveren, erkennen zij dat hierdoor soms kansen worden gemist bij urgente politieke momenten, bijvoorbeeld rond Tweede

⁴ Zie ook 4.3.2 Verbinding en zichtbaarheid (pagina 43).

Kamerdebatten⁵. Enkele leden van het bureau benoemen dat zij het gevoel hebben dat leden dit jammer vinden, omdat daarmee het momentum passeert. Hun conclusie is dan ook dat zij op dit moment aan alle vragen kunnen voldoen; maar dat extra capaciteit wat hen betreft meer opties tot verbreding en verdieping zou bieden.

In het verlengde hiervan erkennen de bureauleden dat ongevraagde adviezen minder vaak worden opgesteld, mede omdat ze geen deadlines kennen en er niet expliciet om wordt gevraagd. Een gesprekspartner benadrukt dat ook projecten in de communicatie richting de bredere bevolking blijven liggen doordat zij geen volledig fte beschikbaar hebben dat zich bezighoudt met communicatie.

Er is brede waardering voor de kwaliteit van het bureau, zowel intern als extern, maar meer capaciteit zou de impact en verbreding van kennis vergroten, zonder dat dit ten koste gaat van de kerntaak, namelijk advisering. Enkele gesprekspartners noemen dat de open schil in theorie een belangrijke factor is voor het bepalen van de koers van de MRS, maar dat deze potentie in de praktijk nog onvoldoende wordt benut door de beperkt beschikbare capaciteit.

Verder coördineert het bureau het verkiezingsproces voor clustervertegenwoordigers, waarbij bewonersorganisaties en kiespersonen actief worden betrokken. Dit proces verloopt inmiddels soepel doordat procedures en contactpersonen duidelijk zijn vastgelegd.

Blikken van buitenaf bevestigen dat er beperkte capaciteit op het bureau is.

Een gesprekspartner bij IenW stelt dat het bureau de inhoudelijke deskundigheid absoluut brengt, maar dat de beperkte capaciteit ertoe leidt dat het bureau altijd een afweging moet maken tussen adviseren, consulteren en het vertegenwoordigen van belangen. Hierdoor loopt de werkdruk snel op. IenW'ers geven aan dat zij een productie van zes tot acht gevraagd adviezen per jaar realistisch achten, met nog één of twee ongevraagde adviezen tussendoor. Vanuit IenW wordt benoemd dat het zou kunnen helpen om voorafgaand aan elk jaar duidelijke procesafspraken te maken over de betrokkenheid van de MRS over het jaar verspreid, zodat de MRS op zijn beurt een betere capaciteitsverdeling kan maken.

Ook bewoners benoemen dat hun inschatting is dat er uiteindelijk meer capaciteit nodig is bij het bureau, omdat het bureau anders reactief in plaats van proactief gaat handelen. Een bewoner gaf ook aan te denken dat het bureau op den duur te weinig capaciteit beschikbaar heeft om de dynamiek en omvang van het Schipholdossier voldoende te vatten.

Enkele betrokken experts benoemen dat het bureau een belangrijke rol speelt in het structureren van processen en het verenigen van verschillende standpunten. Zij zien het bureau als cruciaal voor het functioneren van de raad: het bundelt uiteenlopende kennis van experts en bewonersvertegenwoordigers en ondersteunt bij het gestructureerd opstellen van adviezen. Daarbij filtert het bureau onduidelijke communicatie vanuit het ministerie, zodat discussies binnen de raad helder blijven. Zij vinden wel dat het bureau, en vooral de voorzitter, een meer sturende rol kan innemen in het duiden van binnenkomende stukken en het gericht sturen van debatten. De voorzitter besteedt momenteel relatief veel tijd aan het bewaken van de balans tussen bewonersbelangen en de onafhankelijkheid van de raad.

4.2.3 Financiën

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat verstrekt tot en met 2026 een subsidie aan MRS.

De MRS ontvangt jaarlijks een subsidie van IenW. Met deze middelen kan de MRS zijn werkzaamheden uitvoeren, zoals overleg, advisering, communicatie en bredere participatie via de

⁵ Zie ook 4.1.1 Type en aard, totstandkoming ontwerpkeuze en advisering (pagina 18).

open schil. Voor de inrichting van het omgevingshuis heeft de MRS een aparte projectsubsidie ontvangen.

Deze bijdrage is opgenomen in de rijksbegroting als incidentele middelen onder het beleidsartikel Luchtvaart en werd bij de start van MRS vastgesteld op maximaal € 1,205 miljoen. Vanaf 2025 is het budget gekort naar € 1,078 miljoen, in lijn met het algehele bezuinigingsbeleid binnen de Rijksoverheid.

De subsidie is voor vier jaar aan de MRS verstrekt. Er is tot op heden geen duidelijkheid over de financiering vanaf 2027 en verder. De verwachting is dat hier bij de voorjaarsnota 2026 duidelijkheid over komt.

MRS besteedt middelen grotendeels aan personele inzet, waar mogelijk in lijn met landelijke richtlijnen voor bezoldigingen

De MRS stelt zelf een begroting op voor zijn activiteiten. Niet-bestede middelen mogen beperkt worden meegenomen in de vorm van een egaliseringsreserve. Eventuele overschotten worden teruggestort aan het ministerie. De subsidie vindt zijn grondslag in de rijksbegroting, kent een looptijd tot en met 2026 en wordt verstrekt conform de bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht.

Vergoedingen personele inzet

Uit de realisatie over 2024 blijkt dat ongeveer twee derde van de beschikbare middelen wordt ingezet om personele inzet te bekostigen.

De omvang en rolverdeling van het bureau komt voort uit het advies Schiphol Vernieuwd Verbinden en is later bekrachtigd in het bestuursreglement MRS. Om de hoogte van de salarissen van de leden van het bureau te bepalen wordt gebruikgemaakt van de inschalingsprincipes uit de cao van de Rijksoverheid.

Voor bewonersvertegenwoordigers wordt de hoogte van de vergoeding bepaald aan de hand van de wet vergoedingen adviescolleges en commissies. Deze grondslag geldt ook voor plaatsvervangers, met dit verschil dat zij een bezoldiging ontvangen voor zes vergaderingen in het jaar.

Voor expertleden is een vergoeding vastgesteld op basis van vergoedingen van vergelijkbare adviesraden, zoals de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (AWTI) of de Sociaal-Economische Raad. De maatschappelijke organisaties ontvangen een vergoeding voor de afvaardiging van een maatschappelijk vertegenwoordiger. De organisaties bepalen zelf of zij de vergoeding uitkeren aan de vertegenwoordiger. De meeste van hen doen dat.

De vergoeding voor leden van de raad van toezicht zijn ook gebaseerd op de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies. Dit betekent dat de verantwoordelijkheid die zij dragen voor de stichting ondersteuning maatschappelijke raad Schiphol beperkt beloond wordt.

Overige kosten

De overhead van de MRS bestaat voor het grootste deel uit huisvestings- en kantoorkosten, inclusief de huur van een externe vergaderlocatie om de plenaire vergaderingen te houden. Een klein deel wordt besteed aan de inhoudelijke programmering en algemene kosten. Ook heeft de MRS een beperkt budget beschikbaar voor de inhuur van externe adviseurs. Dit staat de MRS in staat om de adviezen kwalitatief te verbeteren en omwonenden een sterkere stem in het bredere stakeholderveld te geven.

4.2.4 Werkwijze

MRS-adviezen komen op een deugdelijke manier tot stand en berusten altijd op een feitelijke basis.

Adviezen worden altijd feitelijk onderbouwd en herleidbaar geformuleerd, zodat emoties en frustraties worden vertaald naar evidence-based aanbevelingen. Hierbij wordt, waar als nodig, externe inhoudelijke expertise aangewend, zodat op basis van objectieve analyse tot een gedragen besluit gekomen kan worden. IenW-betrokkenen herkennen en erkennen dit.

Voor gevraagde en ongevraagde adviezen volgt de MRS een andere aanpak. Voor **gevraagde adviezen** is het volgende proces ingericht voor de totstandkoming van een advies, formele of informele MRS-reactie:

1. De MRS ontvangt via het MRS-bureau een verzoek van IenW met een notitie, rapport of brief. Het bureau beoordeelt in overeenstemming met de MRS de herkomst en status (ambtelijk of ministerieel, concept of definitief) en weegt of reageren noodzakelijk of wenselijk is.
2. Het MRS-bureau doet de MRS-leden een procesvoorstel met een antwoordtermijn en een antwoordstatus. Met laatstgenoemde wordt bedoeld of de vorm van het antwoord een MRS-advies, formele of informele MRS-reactie wordt.
3. De MRS vormt een petit comité dat met de beleidsadviseur van het MRS-bureau het advies vormgeeft. Een petit comité heeft een tijdelijk karakter. Het petit comité geeft een advies of reactie te geven op een specifiek onderwerp, vaak een conceptadvies. In een petit comité zitten doorgaans 2-5 leden van de MRS. In sommige gevallen vraagt het petit comité extra informatie of conceptstukken op bij het ministerie van IenW. Het MRS-bureau is penvoerder van het advies en laat het comité iteratief meelesen tot er een gedegen stuk ligt.
4. De secretaris-directeur en de voorzitter reageren op het stuk. Conceptadviezen ('formele reacties') deelt het bureau ter consultatie met alle leden.
5. De voorzitter geeft uiteindelijk akkoord op het stuk, deelt dat met alle leden en publiceert wanneer het bronstuk openbaar is.
6. De MRS plant zo nodig overleg met IenW, of het ministerie levert een schriftelijke reactie aan. Bij formele adviezen geldt een schriftelijke appreciatieverplichting.

Voor **ongevraagde adviezen** is het volgende proces ingericht voor de totstandkoming van een advies, formele of informele MRS-reactie:

1. De MRS initieert ongevraagde reacties op voorstel van leden of het MRS-bureau, vaak vanuit plenaire vergaderingen, werkgroepen of andere bijeenkomsten, bijvoorbeeld naar aanleiding van het bezoek van een bewindspersoon of een uitwisselingssessie met het ministerie van IenW.
2. De MRS bespreekt het initiatief in het bureau en werkt een voorstel uit met de status van het advies, en de termijnplanning, en deelt dit met alle leden.
3. De MRS vormt een petit comité dat met raadsadviseurs een concept opstelt en dit, net als bij gevraagde trajecten, iteratief aanscherpt tot er een gedegen stuk ligt.
4. De MRS informeert relevante stakeholders dat er aan een stuk wordt gewerkt en wat de strekking is. De MRS vraagt vervolgens om een appreciatie van het ministerie van IenW.

Naast het petit comité is de MRS ook betrokken bij werkgroepen en klankbordgroepen. Hoewel ze niet altijd direct verband houden met de totstandkoming van een advies, kunnen MRS-leden deze gremia gebruiken om voor de MRS relevante onderwerpen te bespreken en aanscherpen. Onderstaand geven we een korte toelichting van werkgroepen en klankbordgroepen:

- De MRS heeft drie werkgroepen met ongeveer 5-6 leden. Vaak neemt een IenW medewerker deel aan de werkgroep, bijvoorbeeld aan de werkgroep hinderbepalende maatregelen en monitoring en evaluatie. Externe stakeholders kunnen ook aan werkgroep deelnemen en onderwerpen agenderen. LVNL en Schiphol zijn bijvoorbeeld agendalid bij de werkgroep

hinderbeperkende maatregelen. De werkgroep heeft een semipermanent karakter en bespreekt onderwerpen op ad-hoc basis. De werkgroep kan ook fungeren als petit comité als het adviesonderwerp hiertoe aanleiding geeft. Dit is voorgekomen met de werkgroep groot baanonderhoud, toen de MRS besloot hierover een advies te schrijven.

- De MRS neemt deel aan klankbordgroepen opgericht door IenW om een traject vanuit IenW te ondersteunen. IenW vraagt bijvoorbeeld feedback van de klankbordgroep op een onderzoek, beleid of een experiment dat wordt voorbereidt. Hoewel de samenstelling wisselt, zijn hierbij altijd stakeholders zoals de ILT, luchtvaartsector, bestuursorganen en andere omgevingspartijen betrokken. De MRS heeft zelf geen klankbordgroepen.

Bewonersvertegenwoordigers geven aan dat de MRS zich primair richt op het formuleren van gezamenlijke, breed gedragen standpunten, ook wanneer de belangen per baanvertegenwoordiging verschillen. Het bureau speelt volgens meerdere leden een belangrijke en positieve rol in het begeleiden van de discussie. De voorzitter wordt gewaardeerd om de duidelijke en richtinggevende bijdrage aan dit proces.

Gesprekspartners van IenW stellen dat het betrekken van meerdere stakeholders bij de totstandkoming van adviezen meerstemmigheid vergroot en bijdraagt aan de methodologische deugdelijkheid van de adviezen. Deze meerstemmigheid, in de zin van discursieve representatie en het verder verbreden van de thematische scope dan de huidige focus op geluidsoverlast, komt volgens hen nog (te) weinig van de grond.

Inzicht uit de casestudies: het MRS-bureau houdt regie op de totstandkoming van adviezen, en betreft relevante partijen.

In alle drie de casestudies had het MRS-bureau het initiatief om een proces voor totstandkoming van het advies op te stellen.

Bij de gevraagde adviezen over groot baanonderhoud 2025 en herziening LVB richtte het MRS-bureau een petit comité op. Het petit comité hield een startbijeenkomst met als doel om argumenten, aandachtspunten en mogelijke aanbevelingen te verzamelen. Bij beide comités waren inhoudelijke experts van de MRS aangehaakt. De comitéleden leverden in de weken daarop mondeling en schriftelijk feedback op de verschillende conceptversies van de adviezen. Door deze iteratieve aanpak kon het advies worden aangescherpt. Ook keken meerdere personen toe op de feitelijke onderbouwing. De conceptversie van het advies werd gedeeld met de volledige MRS voor nadere bespreking en instemming, voordat deze met het ministerie van IenW werd gedeeld.

Voor het ongevraagde advies over de gezondheidseffecten Schiphol is, gezien de spoed waarmee het advies tot stand kwam en de niet-technische aard van het advies, geen petit comité opgesteld. Het bureau heeft het advies geschreven. Het advies is ook niet gedeeld met de volledige MRS voordat dit met het ministerie werd gedeeld. Het conceptadvies is wel eenmalig inhoudelijk gecontroleerd en aangescherpt door een van de inhoudelijke experts van de MRS en een van de plaatsvervangend clustervertegenwoordigers.

De volledige casestudies zijn in bijlage 2 te vinden.

IenW wordt betrokken bij de totstandkoming van adviezen, maar er is een wederzijdse behoefte aan gerichte invulling van de betrokkenheid.

Het ministerie van IenW, kan als primaire doelgroep, bij de totstandkoming van een advies op verschillende manieren betrokken worden door de MRS. Allereerst levert het ministerie bij een adviesaanvraag relevante stukken aan.

In enkele gevallen vraagt het petit comité om aanvullende stukken of toelichting op toegestuurde stukken bij IenW. De MRS-leden stellen in sommige dossiers bijvoorbeeld aanvullende vragen over de totstandkoming van een berekening op basis waarvan een aanname over (geluids)overlast wordt gedaan. Extra informatie wordt schriftelijk opgevraagd of in een uitwisselingsessie of werkgroep waar IenW bij aanwezig is gedeeld. Ook kunnen IenW'ers of andere stakeholders op aanvraag worden uitgenodigd om in te spreken tijdens de plenaire vergadering. Inspreken hoeft overigens niet direct een verband te houden met een adviesaanvraag. De directeur Luchtruimherziening sprak bijvoorbeeld recentelijk tijdens een plenaire vergadering over luchtruimwijzigingen. De MRS werkte niet aan een advies op dit thema, maar werd wel op de hoogte gehouden.

De minister van IenW neemt periodiek deel aan informele overleggen met de MRS. Het doel van deze overleggen is om informatie over werkzaamheden van de MRS en bewonersperspectieven uit te wisselen, en mogelijke oplossingsrichtingen te verkennen. Soms komt daar een concrete toezegging uit, zoals rondom de uitbreiding van de gevelisolatieregeling. De minister zegde in het informele overleg toe terug te komen op de regeling, en deelde in het volgende informele overleg mede de regeling aan te passen.

Buiten de wettelijk verankerde appreciatie van IenW op MRS-adviezen, zijn er geen contactmomenten of verwachtingen over de vorm of frequentie van adviezen vastgelegd. Gesprekspartners bij de MRS en IenW geven aan dat een duidelijk werkproces en een jaarplanning helpen om de balans tussen gevraagde en ongevraagde adviezen te verbeteren. Heldere afspraken over wanneer adviesaanvragen binnenkomen, helpen de MRS om zijn capaciteit over het jaar te plannen en zorgen ervoor dat de adviezen beter aansluiten op de beleidscyclus van IenW.

De informatievoorziening vanuit IenW verloopt goed, maar is soms overweldigend voor de MRS.

Het ministerie houdt zich dagelijks met veel meer dossiers bezig dan de MRS. Bovendien zijn de luchtvaartdossiers vaak veelomvattend en technisch van aard. De capaciteit van het MRS-bureau is daarentegen beperkt, en voor bewonersleden met een baan naast hun MRS-rol kan de informatievoorziening vanuit IenW 'wel erg veel' zijn. Door de veelheid en complexiteit van informatie gaat de actualiteit en relevantie soms verloren. Dit grote volume leidt in sommige gevallen tot het ondergesneeuwd raken van voor advisering relevante informatie.

Sommige leden van de MRS zijn kritisch over de volledigheid en tijdigheid van de ontvangen stukken, en over de onrealistische reactietermijnen. Volgens hen belemmert dit het zorgvuldig behandelen van onderwerpen en kan dit de kwaliteit van de uiteindelijke adviezen negatief beïnvloeden. Enkele gesprekspartners benadrukken overigens dat de informatievoorziening door IenW bij de laatste adviezen beter verliep dan kort na de start van de MRS.

Tegelijkertijd benoemen gesprekspartners bij IenW een ogenschijnlijke paradox in het proces: leden vragen enerzijds om vroegtijdige betrokkenheid, terwijl stukken dan vaak nog niet compleet zijn; anderzijds wordt volledige informatie gewenst, maar die komt vaak pas laat beschikbaar en soms vlak voor de interne IenW-deadlines. Dit maakt het lastig om een consistente, methodologisch sterke basis voor adviezen te borgen.

De overkoepelende taken en publieke waarde van de MRS worden breed gedragen door leden van de raad, ondanks deelbelangen.

Alle gesprekspartners herkennen zich in de wettelijke taken waarmee de MRS de publieke waarde wil creëren. Het MRS-bureau en de leden van de petit comités proberen adviezen als zodanig te formuleren dat alle leden zich in de kern vereenzelvigen met de publieke waarden. Over de onderwerpen waar de MRS tot op heden over heeft geadviseerd zijn MRS-leden relatief eensgezind.

In de praktijk hebben MRS-leden bij twee adviezen minderheidsstandpunten ingediend op basis van deelbelangen. In het advies experimenteerregeling van augustus 2023 concludeerde de MRS dat de

experimenteerregeling per saldo een positief effect kan hebben op de hinderbeleving. In het advies staat dat bewonersvertegenwoordigers uit gebieden waar de geluidsgrenswaarden omhooggaan, de lokale toename van overlast niet kunnen steunen. In een advies over de aanpassing NRM-appendices van mei 2024 steunt de MRS de voorgestelde aanpassing niet omdat deze de onderschatting van geluidsbelasting zou vergroten. In de voetnoot neemt een maatschappelijk vertegenwoordiger afstand van het advies, omdat met zo actueel mogelijke gegevens zou moeten worden gerekend.

Over onderwerpen waarvan bekend is dat deelbelangen bestaan is tot nu toe niet geadviseerd en ontstaat soms spanning tussen clustervertegenwoordigers. Het gaat om onderwerpen waar een 'waterbedeffect' kan optreden, zoals bij luchtruimherziening en preferent baangebruik. Om veronderstelde tegengestelde belangen tijdens plenaire vergaderingen te voorkomen hebben clustervertegenwoordigers buiten de vergaderingen onderling contact. Ook geven enkele gesprekspartners aan dat het negenpuntenplan helpt om een positie te vinden binnen discussies en adviezen waar alle vertegenwoordigers zich in kunnen vinden, inachtnemende de bestaande deelbelangen binnen de Raad.

De open schil is in ontwikkeling, maar de potentie wordt onvoldoende benut.

De open schil is een open podium van de MRS, bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in de onderwerpen die door de MRS worden besproken. Het biedt ruimte om betrokken te raken bij deze thema's en mee te denken over relevante kwesties. Alle omwonenden van Schiphol, inclusief degenen die werkzaam zijn in de luchtvaartsector, zijn welkom om deel te nemen. Tijdens de door de MRS georganiseerde open-schil-bijeenkomsten kunnen zij hun belangen als omwonenden rechtstreeks vertegenwoordigen. Voor belangen die samenhangen met hun werk in de luchtvaartsector bestaan aparte inspraakkanalen, zoals vakbonden en ondernemingsraden. Zo vormt de open schil een laagdrempelige manier voor een brede groep belanghebbenden om hun stem te laten horen, in directe samenhang met de werkzaamheden van de MRS.

Er hebben tot nu toe enkele open-schil-bijeenkomsten plaatsgevonden. Het MRS-bureau organiseerde in juni 2025 een themabijeenkomst over gezondheid. Daarnaast organiseerde IenW een werksessie jongerenparticipatie waar een MRS-lid op uitnodiging aan deelnam om input op te halen. Ook organiseerde de maatschappelijk vertegenwoordiger van de Jongerenmilieuraad een jongerenavond met panelgesprekken over onder andere Schiphol. In februari 2026 organiseert het MRS-bureau een tweede themabijeenkomst over participatie voor omwonenden en andere belanghebbenden. De plenaire vergaderingen van de MRS zijn openbaar zodat ze toegankelijk zijn voor de open schil. Bewoners en bestuurders wonen de vergaderingen regelmatig bij.

De invulling van de open schil via themabijeenkomsten wordt door gesprekspartners goed ontvangen. Bij de bijeenkomst over gezondheidseffecten van de luchtvaart op omwonenden konden bewoners hun zorgen, ervaringen en vragen te delen met de gastsprekers en de aanwezige MRS-leden. Tijdens deze bijeenkomst deelden experts de nieuwste inzichten over luchtkwaliteit, geluidsoverlast en gezondheid. Deze bijeenkomst was dus voornamelijk informatief, en daarnaast zeer goed bezocht door bewoners. Onder andere op basis van vragen die bewoners stelden tijdens deze bijeenkomst heeft de MRS een advies uitgebracht over gezondheid.

De open schil draagt nog beperkt bij aan de output van de MRS. Het wordt gezien als een kans om nieuwe perspectieven op te halen bij start van adviezen zoals in juni bij de themabijeenkomst bleek. De organisatiecapaciteit bij het bureau is beperkt. Ook MRS-leden geven aan door de complexiteit en omvangrijkheid van de dossiers weinig ruimte te hebben om zelf de open schil vorm te geven. Ook wordt de meerstemmigheid die de open schil meebrengt nog niet noodzakelijk geacht door alle leden, omdat zij met een mandaat gekozen zijn. Daarnaast hebben de kiespersonen van bewonersorganisaties, die formeel als 'ambassadeur' worden erkend door de MRS, nog geen rol gespeeld in de (activiteiten van) de open schil.

4.3 Legitimiteit

Legitimiteit is de steun en het draagvlak onder de belangrijkste stakeholders voor publieke waarde en de wijze waarop dat wordt gerealiseerd. In dit hoofdstuk beschrijven we de zichtbaarheid en verbinding met de stakeholders en het draagvlak dat daardoor ontstaat.

4.3.1 Steun en draagvlak

Bewoners kunnen op verschillende manieren worden betrokken bij de totstandkoming van adviezen van de MRS.

In het Reglement Bewonersvertegenwoordiging is vastgelegd dat clustervertegenwoordigers jaarlijks verslag doen van hoe zij hun achterban hebben betrokken en welke methoden effectief waren. In het reglement wordt niet toegelicht op welke wijze zij dit doen. Uit documenten en gesprekken met bewonersvertegenwoordigers en bureauleden blijkt dat inwoners op verschillende manieren worden betrokken. We lichten deze hieronder nader toe.

- **Regulier mandaat clustervertegenwoordiger.** Volgens de MRS-website is de clustervertegenwoordiger verantwoordelijk voor het vertalen van zorgen, vragen, belangen en standpunten van de achterban naar adviezen. Hierbij betreft hij of zij ook bewonersorganisaties. Het reglement omschrijft dat clustervertegenwoordigers actief contact onderhouden met de achterban, deze proberen bij het werk van de MRS te betrekken en zelf als bewoner deel uitmaken van dit netwerk. In de praktijk geven clustervertegenwoordigers op uiteenlopende manieren invulling aan hun mandaat. Sommige clustervertegenwoordigers informeren hun achterban via de dorpsraadavonden, ledenvergaderingen van bewonersstichtingen of vergaderingen van hun bewonersorganisatie. Andere vertegenwoordigers informeren hun achterban via informele gesprekken in de omgeving. Sommige gesprekspartners spreken bijvoorbeeld weleens inwoners aan in de supermarkt of bij een lokale sportclub. Andere gesprekspartners schrijven periodiek mediakanalen aan om informatie aan inwoners te delen, of voeren gesprekken met volksvertegenwoordigers en bestuurders van gemeentes.
- **Ambassadeurs clustervertegenwoordigers.** Kiespersonen uit het kiescollege blijven gedurende de vierjarige termijn van een clustervertegenwoordiger betrokken als ambassadeur. Zij verbinden de clustervertegenwoordiger en de leden van de bewonersorganisatie door informatie te delen en leden te betrekken bij MRS-activiteiten en adviezen. Ambassadeurs kunnen een huishoudelijk reglement opstellen over hoe ze tot standpunten komen.
- **Themabijeenkomsten.** De MRS organiseert bijeenkomsten om bewoners direct te betrekken bij specifieke thema's. De MRS organiseert ook themabijeenkomsten om de doelgroep direct te betrekken bij belangrijke thema's. Zo vond op 12 juni 2025 een themabijeenkomst plaats over de gezondheidseffecten van de luchtvaart op omwonenden. Hier konden bewoners hun zorgen, ervaringen en vragen te delen met de gastsprekers en de aanwezige MRS-leden. Tijdens deze bijeenkomst deelden experts – waaronder een kinderlongarts, een GGD-deskundige en een Belgische onderzoeker – de nieuwste inzichten over luchtkwaliteit, geluidsoverlast en gezondheid. Deze bijeenkomst was dus voornamelijk informatief, en daarnaast goed bezocht. Deze structuur faciliteert het vertalen van belangen en signalen naar adviezen. Daarom kondigde de MRS aan dat meer van zulke bijeenkomsten over gezondheid, leefomgeving en luchtvaart zullen volgen.
- **Open schil.** De MRS heeft de open schil, zoals eerder beschreven, ingericht om mensen buiten de vaste ledenkring te betrekken bij thema's en activiteiten.

Het lukt de MRS beperkt om een achterban met diverse perspectieven aan zich te binden en te vertegenwoordigen.

De bewonersvertegenwoordigers benoemen dat zij het gevoel hebben dat zij door inwoners vaak als een luisterend oor worden beschouwd en dat zij rekening moeten houden met uiteenlopende belangen. Sommige bewoners zijn kritisch over Schiphol, andere zien economische afhankelijkheid of streven naar een herstel van balans tussen leefbaarheid en het belang van de luchthaven.

Vertegenwoordigers geven aan dat zij hun best doen om zoveel mogelijk bewoners te betrekken bij het opstellen van adviezen, maar erkennen dat dit in de praktijk lastig is: alleen leden van bewonersorganisaties worden nu rechtstreeks benaderd. Er is bijvoorbeeld sprake van beperkte en soms afnemende betrokkenheid via bestaande structuren, zoals dorpsraden. Hiermee kan je niet iedereen bereiken, en bewonersvertegenwoordigers erkennen dat het vooral mensen zijn die al op zoek waren naar informatie of vertegenwoordiging die bij hen terechtkomen.

Daarnaast wordt de samenstelling van de raad door gesprekspartners als relatief homogeen beschreven, met een oververtegenwoordiging van oudere mannelijke leden. Hoewel deze leden veel kennis en ervaring inbrengen, benoemen deze gesprekspartners de zorg dat het gebrek aan discursieve representatie ertoe leidt dat niet alle perspectieven worden meegenomen van de bredere gemeenschap die rondom Schiphol woont, en daarmee een 'breed maatschappelijk geluid' ontbreekt.

Clustervertegenwoordigers stellen dat er, naast de inhoudelijke investering die het MRS-lidmaatschap vraagt, weinig tijd overblijft om op een gestructureerde wijze inwoners te betrekken. Communicatie en zichtbaarheid worden door verschillende vertegenwoordigers als ontoereikend beschouwd. Zowel de website als de nieuwsbrief worden door een enkeling als 'enorm verouderd' beschreven, waardoor de informatie niet het doelbereik heeft wat het zou kunnen hebben. Ook zijn de clustergebieden relatief groot, waardoor het lastig is om inwoners vanuit het hele gebied te spreken en betrekken. Contact met inwoners beperkt zich vaak tot het verlenen van terugkoppeling aan een vaste cirkel van leden van bewonersorganisaties.

Een aantal van de vertegenwoordigers ziet kansen in laagdrempelige communicatie, zoals nieuwsbrieven, een actiever gebruik van sociale media en het benutten van het Omgevingshuis en de open schil. Andere vertegenwoordigers benoemen themabijeenkomsten, zoals die over gezondheid, als een manier om afstand tussen bewoners en organisatie te verkleinen en nieuwe thema's te agenderen.

De MRS weet een objectieve en bewonersgerichte rol te vervullen, maar de aansluiting bij bredere stakeholders en onderwerpen is nog niet volledig ontwikkeld.

Over de rol die de MRS vervult zeggen leden van het MRS-bureau en bewonersvertegenwoordigers dat de raad via dialoog, discussie en debat zoekt naar overeenstemming tussen verschillende belangen, om zo tot een gedragen en gewogen advies te komen. Het MRS-bureau adviseert en ondersteunt de raad onder andere bij de inschatting of de onderwerpen die bewonersvertegenwoordigers aandragen passen binnen de langetermijnstrategie van de MRS. De adviezen worden bovendien altijd op een feitelijke en herleidbare basis geschreven.

Vanuit IenW is er veel waardering voor de onafhankelijke positie van de MRS en zijn stevige vertegenwoordiging van bewonersperspectieven. Gesprekspartners vinden het waardevol dat er een partij is die expliciet het geluid van omwonenden laat horen en dit perspectief weet te kanaliseren. Tegelijkertijd geven zij aan dat de balans tussen die onafhankelijkheid en een constructief gesprek met andere belanghebbenden, zoals KLM en Schiphol, nog niet optimaal is. In bepaalde opstellingen en door een gebrek aan discursieve representatie in standpunten kan de MRS volgens hen overkomen als een actiegroep, wat het draagvlak bij sectorpartijen onder druk zet.

Deelname aan werkgroepen waarin met de sector en andere belanghebbenden wordt samengewerkt is volgens gesprekspartners een manier om de discursieve representatie te vergroten zonder dat de taak rondom het kanaliseren van maatschappelijke perspectieven wordt aangetast.

Gesprekspartners bij IenW schetsen dat de MRS op dit moment vooral optreedt als vertolker van het bewonerssentiment ten aanzien van Schiphol en de luchtvaart in brede zin. Andere maatschappelijke thema's waar de MRS ook expertise voor in huis heeft, komen minder aan bod. De nadruk ligt daardoor vooral op het verminderen van geluidshinder. Volgens een maatschappelijk vertegenwoordiger en twee experts is hier in 2025 echter een kentering zichtbaar: de MRS zet stappen om zijn werkterrein te verbreden naar andere onderwerpen. Deze verbreding vraagt wel om het inwinnen van aanvullende inhoudelijke deskundigheid zodat over nieuwe thema's ook op kwalitatief hoog niveau kan worden geadviseerd.

4.3.2 Verbinding en zichtbaarheid

Bewonersvertegenwoordigers ervaren de raad als middel om bewoners een volwaardige stem in het debat te geven.

Bewonersvertegenwoordigers hebben het gevoel dat zij de bewoners over het algemeen in redelijke tot goede mate te vertegenwoordigen. Zij benoemen te ervaren dat de raad wordt gezien als een luisterend oor en een verbindende schakel tussen verschillende inwonersgroepen. De raad slaagt er volgens de vertegenwoordigers over het algemeen goed in om het perspectief van bewoners onder de aandacht te brengen bij het ministerie en andere relevante stakeholders.

Meerdere bewonersvertegenwoordigers benadrukken hierbij dat de MRS onmisbaar is om bewonersbelangen een plek te geven in besluitvorming: zonder deze raad zou formele vertegenwoordiging volledig ontbreken. De aanwezigheid van de bewonersvertegenwoordiging garandeert volgens hen een volwaardige plek aan tafel, waar voorheen gesprekken grotendeels tussen bestuursorganen en sectorpartijen plaatsvonden. Deze verschuiving versterkt het gevoel dat de MRS daadwerkelijk een stem geeft aan de gemeenschap.

Meerdere vertegenwoordigers benoemen dat de betrokkenheid van raadsleden bij de werkzaamheden van de MRS enorm hoog is: zij ontvangen structurele updates, uitgebreide dossiers, documentatie en vergaderingen, en profiteren van de inzet van experts en het bureau. Dit draagt volgens hen bij aan de kwaliteit van participatie. Deze expertise helpt bewonersvertegenwoordigers om complexe dossiers te begrijpen en hun achterban te voorzien van inhoudelijk sterke adviezen.

Tegelijkertijd komen uit de gesprekken enkele beperkingen naar voren voor de mate waarin de MRS bewoners vertegenwoordigt. Een vaak genoemde factor is dat politieke realiteit vaak de doorwerking van adviezen beperkt; veel bewonersvertegenwoordigers merken dat adviezen wel worden aangehoord, maar zelden tot beleidswijzigingen leiden zonder voldoende politieke wil. Enkele vertegenwoordigers beschrijvend dat dit bij hen – en hun achterban – een gevoel van onmacht scheidt, of de indruk dat participatie vooral een formaliteit of 'afvinkparticipatie' is. Zij beschrijven dat het participatieproces vanuit IenW als zodanig te procedureel en weinig intrinsiek gedragen is. Anderen signaleren dat de MRS soms te laat in beleidsprocessen wordt betrokken, waardoor de reikwijdte van participatie beperkt blijft. De keuze om proactief speerpunten te bepalen in plaats van vooral op beleid te reageren, wordt door hen gezien als een potentiële verbetering.

Bewonersvertegenwoordigers ervaren ruimte om uiteenlopende perspectieven te delen, waarbij het algemene belang over het algemeen centraal staat

Vertegenwoordigers binnen de MRS ervaren over het algemeen ruime mogelijkheden om uiteenlopende perspectieven in te brengen en te bespreken, waarbij het bewaken van het algemene belang als leidend principe geldt. Desalniettemin beschrijven enkele van de vertegenwoordigers dat er sprake is van een 'waterbedeffect': de baanvertegenwoordigers vertegenwoordigen hun geografische achterban, waarbij hinderbeperking voor de ene baan altijd zal leiden tot hindertoename op een andere baan als dit niet gepaard gaat met algemene capaciteitsvermindering. Hierdoor ontstaat volgens deze vertegenwoordigers een wisselwerking, waarbij vertegenwoordigers geneigd zijn om hun lokale achterban te bedienen. Dit veroorzaakt soms wrijving in de plenaire vergaderingen.

Desalniettemin beschrijven de vertegenwoordigers dat binnen de plenaire vergaderingen en de petit comités een cultuur heerst waarin iedere mening gewaardeerd wordt en er ruimte is voor afwijkende perspectieven. In de comités beschrijft men dat de meningen onderling best weleens kunnen verschillen, maar dat altijd constructief wordt samengewerkt om naar één gezamenlijk advies toe te werken. De vertegenwoordigers beschrijven dat het hierin helpt dat de raadsadviseurs uiteindelijk penvoerder zijn en daarmee de samenhang bewaken.

In de comités worden adviezen stapsgewijs gezamenlijk aangescherpt, wat zorgt voor brede acceptatie van de uiteindelijke standpunten. Een vertegenwoordiger benadrukt dat raadsleden, ondanks tegenstrijdige deelbelangen in verband met de baanvertegenwoordiging, actief voorkomen dat specifieke belangen de overhand krijgen. Zij doen dit onder andere door aandacht te besteden aan het vermijden van een 'waterbedeffect' waarbij oplossingen elders nieuwe problemen veroorzaken.

Ook in de samenwerking tussen baanvertegenwoordigers blijkt dat er doorgaans consensus bestaat over de hoofdtaken, zoals hinderbeperking en een evenwichtige verdeling van geluidsbelasting. Een vertegenwoordiger geeft aan geen spanningen te ervaren tussen vertegenwoordigers van verschillende clusters, terwijl anderen bevestigen dat er voldoende inhoudelijke vrijheid is om unieke en lokale visies in te brengen, mits deze passen binnen het bredere mandaat van de raad. De hoge inhoudelijke kwaliteit van de discussie wordt mede toegeschreven aan de inzet van betrokken experts en het ondersteunende bureau, al verschilt de mate van inbreng per cluster afhankelijk van de persoonlijke betrokkenheid en het netwerk van de vertegenwoordigers.

Niet-bewonersvertegenwoordigers ervaren minder ruimte om uiteenlopende perspectieven te delen.

Vertegenwoordigers uit maatschappelijke organisaties geven aan dat zij het moeilijk vinden om binnen de MRS hun positie stevig neer te zetten. Zij vertegenwoordigen een ander belang dan clustervertegenwoordigers en zijn niet door een democratisch kiesproces aangewezen. Ze ervaren minder mandaat in het uitbrengen van adviezen dan gekozen clustervertegenwoordigers. Enkele van de betrokken experts herkennen deze spanning en ervaren minder ruimte voor bijvoorbeeld hun wetenschappelijke inbreng. Hierdoor ontstaat afstand tussen kennis- en ervaringsgedreven perspectieven.

Daarnaast benoemt een vertegenwoordiger te maken te krijgen met een sceptische of vijandige sfeer, vooral wanneer hun belangen, bijvoorbeeld van ondernemers, specifieke doelgroepen of sectoren, afwijken van de nadruk op bewonersbelangen. Dit kan opspelen tijdens externe presentaties of bij aanwezigheid van vertegenwoordigers van organisaties zoals IenW of het RIVM. De overige leden van de raad begrijpen dat deze houding deels voortkomt uit jarenlange frustratie bij bewoners over het niet gehoord worden in eerdere gremia zoals de ORS, maar wijzen erop dat cynisme en afreageren het betrekken van belangrijke stakeholders kan belemmeren en de gezamenlijke missie van de MRS kan ondermijnen.

Bijlage 1. Evaluatiekader

Inleiding

In dit hoofdstuk staat het gebruikte evaluatiekader op basis van het perspectief van publieke waarde centraal. We beschrijven eerst wat dit perspectief inhoudt en waarom het relevant is voor de MRS. Vervolgens laten we zien hoe we dit vertalen naar een evaluatiekader. Dit kader vormt de basis voor de activiteiten die in dit onderzoek worden uitgevoerd.

Het publiekewaardeperspectief

In het publiekewaardedenken, ontwikkeld door Mark Moore, wordt succes van publieke organisaties afgemeten aan de publieke meerwaarde die door deze organisaties wordt gerealiseerd. Om publieke waarde te realiseren werkt elke organisatie vanuit een waardendriehoek. Deze waardendriehoek is opgebouwd uit drie elementen.

- **Publieke waarde.** Dit is een omschrijving van de maatschappelijke meerwaarde die een organisatie wil bereiken.
- **Capaciteit.** Dit zijn de mensen, middelen, processen en structuren die nodig zijn om tot realisatie van de publieke waarde te komen.
- **Legitimiteit.** Daarmee wordt bedoeld op steun en draagvlak van de belangrijkste stakeholders voor de publieke waarde en de wijze waarop dat wordt gerealiseerd.

In een **waardeketen** werken betrokkenen samen aan het realiseren van de publieke waarde. Deze keten bestaat uit opeenvolgende activiteiten die leiden tot output die bijdraagt aan het bereiken van de publieke waarde en kan rekenen op draagvlak. Volgens Moore is het daarbij essentieel dat er een goede balans is tussen drie elementen: de inzet van capaciteit, de legitimiteit vanuit de omgeving en de publieke waarde zelf. Wanneer de elementen in balans zijn is een overheidsorganisatie in staat om effectief maatschappelijke meerwaarde te creëren.



Figuur 1. Schematische weergave van de waardendriehoek en waardeketen.

De meerwaarde van het publiekewaardeperspectief in deze evaluatie

Er zijn meerdere redenen om dit perspectief van publieke waarde centraal te stellen bij de evaluatie van de MRS:

- Denken vanuit publieke waarde is binnen het Nederlandse openbaar bestuur steeds vaker het dominante perspectief. Hoewel de MRS onafhankelijk opereert, wordt zijn werkterrein bepaald door publiek recht en politieke besluiten. Daarom is er structureel en intensief contact met het openbaar bestuur.
- Toepassen van het perspectief helpt bij het redeneren vanuit de effecten die de MRS heeft op het functioneren van het bestuurlijke stelsel waarbinnen publieke waarde wordt gerealiseerd en de organisaties die daarvoor verantwoordelijk zijn. Zoals op het ministerie van IenW, als primaire ontvanger van de adviezen van de MRS.
- Analyse van de MRS langs de waardendriehoek levert inzicht op in verklarende factoren voor het al dan niet realiseren van de beoogde publieke waarde.

De waardendriehoek van de MRS

In deze paragraaf beschrijven we de waardendriehoek van de MRS. We starten met de publieke waarde die wordt nagestreefd. Vervolgens beschrijven we de capaciteit en legitimiteit van de MRS. Als laatste zetten we de waardeketen uiteen.

Publieke waarde

Sinds 2023 is de MRS een wettelijk erkende adviesraad voor de minister van IenW. De raad adviseert over de leefomgevingskwaliteit rond Schiphol en de positie van omwonenden en maatschappelijke organisaties in het luchtvaartbeleid.

De MRS heeft twee hoofdoelen, die in termen van publieke waarde ongelijk van aard zijn:

1. Het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit in de regio rondom Schiphol.
2. Omwonenden en maatschappelijke organisaties een stem geven in het besluitvormingsproces over het luchtvaartbeleid.

Om deze doelen te bereiken voert de MRS vier wettelijke taken uit:

5. Het kanaliseren van maatschappelijke perspectieven die bijdragen aan de verbetering van de leefomgevingskwaliteit rond Schiphol.
6. Het uitbrengen van gebundelde weergaven van de visies en standpunten hierover van betrokken belanghebbenden, met een verzoek om reactie van de minister.
7. Het leveren van maatschappelijke inbreng in concrete hindermitigatieprojecten.
8. Het realiseren van een transparante, onafhankelijke en duidelijke informatievoorziening over de leefomgevingskwaliteit rondom Schiphol.

Deze taken bepalen de invloedssfeer van de MRS. Ten aanzien van het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit voert de MRS zelf geen maatregelen uit om problemen op te lossen, maar beïnvloedt het beleid via adviezen. In die zin genereert de raad vooral indirecte publieke waarde: de MRS versterkt het bestuurlijk systeem zodat anderen maatschappelijke vraagstukken kunnen aanpakken. Hoe beter de MRS via de waardeketen invloed uitoefent, hoe groter de kans dat er uiteindelijk directe publieke waarde ontstaat richting het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit.

Het tweede doel, een stem geven aan de omgeving, zit verweven in alle taken. Het vergroot niet alleen de legitimiteit van de MRS, maar levert ook directe publieke waarde op doordat belanghebbenden daadwerkelijk invloed krijgen op het luchtvaartbeleid. Door de waardeketen te doorlopen, kan de MRS beide typen waarde realiseren.

Legitimiteit

De MRS opereert in een legitimerende omgeving die bestaat uit zijn belangrijkste stakeholders: de benoemde leden van de raad, omwonenden van Schiphol⁶, IenW en maatschappelijke organisaties waarvan de achterban beïnvloed kan worden door MRS-trajecten. Naast de inzet van capaciteit bij het opstellen van adviezen, hebben steun en draagvlak van deze stakeholders invloed op de mate waarin de MRS publieke waarde realiseert. Een goede verbinding met stakeholders, heldere communicatie en verzorgde presentatie dragen bij aan het verkrijgen van steun en draagvlak.

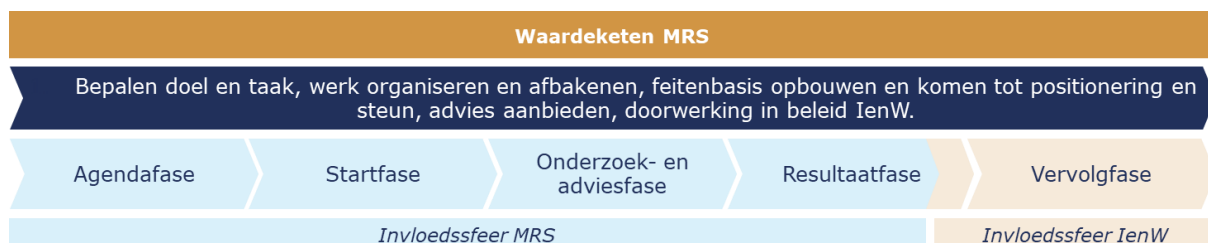
Capaciteit

De capaciteit van de MRS bestaat in eerste instantie uit de leden van de raad: tien clustervertegenwoordigers, vier maatschappelijk vertegenwoordigers en vier expertleden. Zij worden ondersteund door de medewerkers van het MRS-bureau. Daarnaast zijn de financiële middelen, de inrichting van het adviesproces en structuren waarlangs besluitvorming tot stand komt bepalende onderdelen van de manier waarop capaciteit wordt ingezet.

De waardeketen van de MRS

Om de publieke waarde te realiseren werkt de MRS in een waardeketen. De waardeketen beschrijft het proces van agendering tot doorwerking van een advies. De MRS produceert output in de vorm van onder andere adviezen (gevraagd en ongevraagd) aan de minister van IenW, brieven en/of adviezen aan verschillende partijen, en kennis- en communicatieproducten.⁷ In deze evaluatie richten we ons primair tot de output in de vorm van (ongevraagde) adviezen.

In de waardeketen van de MRS identificeren we vijf (analytische) fasen. In elke fase zet de MRS zijn capaciteit in ten behoeve van productie (het komen tot een advies; indirecte publieke waarde), en ten behoeve van het vergaren van steun (legitimiteit; directe publieke waarde). Afhankelijk van de dynamiek en context kunnen de fasen sneller of gelijktijdig doorlopen worden.



Figuur 1. Visualisatie van de waardeketen van de MRS.

In grote lijnen zijn de vijf fasen van de waardeketen bij de MRS als volgt ingericht:

- **Agendafase.** Het doel van de agendafase is te komen van een signaal tot een concrete adviesopdracht. De MRS kan onderwerpen gevraagd (door het ministerie van IenW) én ongevraagd agenderen. Leden van de MRS kunnen dus ook zelf voorstellen doen. Agendering en keuzes voor uit te werken adviezen lopen via plenaire vergaderingen met formele besluiten en vastlegging het werkprogramma.

⁶ Wij erkennen dat voor een luchthaven met nationale betekenis als Schiphol ook valt te beargumenteren dat alle inwoners van Nederland relevante stakeholders zijn. Binnen deze evaluatie beperken wij ons echter tot de omwonenden van Schiphol, zoals door de kieskaart gedefinieerd.

⁷ In 2024 heeft de MRS drie adviezen geschreven aan de minister. Dit zijn de tijdelijke regeling groot onderhoud banenstelsel Schiphol 2024, de gebruiksprognose 2024 van Schiphol en de aanpassingen NRM-appendices. Daarnaast heeft de MRS in 2024 een aantal brieven en/of adviezen aan verschillende partijen, waaronder tweedekamerinformateurs Dijkgraaf en Van Zwol, IenW en de tweede kamer, gestuurd via plenaire vergaderingen, uitwisselingssessies met IenW, en communicatiekanalen wordt bovendien kennis gedeeld.

[Jaarverslag-MRS-2024-V2-@.pdf](#)

- **Startfase.** Het doel van deze fase is afspraken maken over proces, aanpak en resultaat te maken. De raad kan een werkgroep inrichten om een advies uit te werken. Het bureau ondersteunt met planning, stukken en communicatie.
- **Onderzoek- en adviesfase.** Werkgroepen organiseren de feitenbasis op en werken de argumentatie uit. Ze hebben een voorbereidende rol op de adviezen en besluitvorming in de raad. MRS-leden kunnen ook deelnemen aan de werkgroepen.
- **Resultaatfase.** Na formele besluitvorming richt de MRS als geheel het advies formeel aan de minister van IenW. Ook wordt het advies gepubliceerd. Zo worden ontvangers en publiek geïnformeerd.
- **Vervolfase.** Het ministerie van IenW reageert op het advies met een schriftelijke appreciatie. Op verzoek kan het advies en de appreciatie ook gedeeld worden met de Tweede Kamer. Het ministerie van IenW gaat over de uiteindelijke aanpassing van beleid.

Doorwerking van de advisering (vervolgfase)

De doorwerking van advisering ligt buiten de invloedssfeer van de MRS. De adviezen van de MRS kunnen vier typen van doorwerking hebben:

- **Instrumenteel.** De opbrengst van een MRS-traject wordt door de betrokkenen direct toegepast bij het aanpakken van een beleids- of maatschappelijk vraagstuk.
- **Conceptueel/agenderend.** De opbrengst van een MRS-traject draagt bij aan langetermijnveranderingen van maatschappelijke kennis over, perspectieven op, of beleid voor een maatschappelijk vraagstuk. Er ontstaan een nieuwe koers en agenda.
- **Politiek-strategisch.** Het advies wordt ingezet om de (machts)positie van de betrokkenen te veranderen. Dit kan gelden voor partijen uit de 'systeemwereld' (het kabinet, de betrokken ministeries, (leden van) het parlement), maar ook voor partijen uit de 'leefwereld' (maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners) die de MRS-adviezen op strategische wijze inzetten om hun standpunt te onderbouwen en hun positie in het politiek-maatschappelijk debat te verstevigen.
- **Educatief.** Het advies draagt bij aan nieuwe inzichten bij betrokkenen ten aanzien van een specifiek vraagstuk of methode van bijvoorbeeld participatie.

Operationalisatie in het evaluatiekader

De elementen van de waardendriehoek en de waardeketen vormen de basis voor ons evaluatiekader. De waardendriehoek biedt de inhoudelijke lens: we beoordelen hoe de MRS zijn opdracht en doelen uitvoert, hoe hij capaciteit inzet, legitimiteit opbouwt en zo zijn bijdrage aan publieke waarde versterkt. De waardeketen biedt de proceslens: we volgen stap voor stap hoe zijn adviezen tot stand komen en welke doorwerking deze hebben op het beleid van het ministerie van IenW.

Het evaluatiekader concretiseert deze lenzen in toetsingsvragen en analysemethoden, die we gedurende de evaluatie toepassen. We werken deze in de volgende paragraaf nader uit.

Evaluatiekader

Op basis van de waardendriehoek MRS hebben we het evaluatiekader opgesteld. In dit kader formuleren we de evaluatievragen per element van de waardendriehoek (publieke waarde, capaciteit en legitimiteit). Vervolgens bepalen we per evaluatievraag met welke indicatoren en op basis van welke bronnen we deze denken te kunnen beantwoorden. We maken in de beantwoording van de vragen altijd onderscheid tussen feiten en beelden. In de onderstaande tabel is het evaluatiekader schematisch weergegeven.

Onder-deel	Subonderdeel	Vraag	Indicator	Methode(n)
Publieke waarde	<i>Type en aard, totstandkoming ontwerpkeuze en advisering</i>	Wat is de wettelijke taak en het wettelijke doel van de MRS?	<ul style="list-style-type: none"> Beschrijving van wettelijke taken en doel in formele documenten (wet, instellingsbesluit, reglement) Interpretatie van deze taken door MRS-leden en betrokken stakeholders 	Document- en data-analyse; interviews
		Aan de realisatie van welke doelen werkt de MRS?	<ul style="list-style-type: none"> Beschrijving van doelen in jaarplan/werkprogramma Mate van concretisering (doelen, verwachte resultaten) 	Document- en data-analyse; interviews
		Hoe wordt de keuze voor onderwerpen gemaakt, en sluit deze aan op de informatiebehoefte van de doelgroep?	<ul style="list-style-type: none"> Beschrijving besluitvormingsproces voor onderwerpkeuze Mate van consultatie van doelgroep(en) 	Document- en data-analyse; interviews
		In hoeverre wordt er in de keuze voor doelen en activiteiten rekening gehouden met de (politiek-opportune) timing?	<ul style="list-style-type: none"> Aanwezigheid van afwegingen over timing in interne documentatie Stakeholderinput over relevantie/timing 	Document- en data-analyse; interviews
		In welke mate spelen de adviezen en andere communicatieproducten in op actuele maatschappelijke of politieke vraagstukken?	<ul style="list-style-type: none"> Frequentie van verwijzingen naar actuele thema's in de adviezen en andere communicatieproducten Tijdigheid van uitbrengen (binnen relevante politieke/beleidsperiode) 	Document- en data-analyse; interviews
	<i>Kwaliteit van de advisering</i>	Hoe worden de leesbaarheid, praktische toepasbaarheid door betrokkenen beoordeeld?	<ul style="list-style-type: none"> Algemene indruk van MRS-leden en externe stakeholders over toepasbaarheid Feedback van doelgroep over de helderheid van taal en structuur 	Document- en data-analyse; interviews;
			Sluit het advies aan bij de behoefte van de doelgroep van de MRS?	<ul style="list-style-type: none"> Mate waarin adviesonderwerpen zijn ontstaan vanuit een verzoek of vraag van IenW Beeld IenW bij relevantie advisering

Onder-deel	Subonderdeel	Vraag	Indicator	Methode(n)
		Is het advies werkzaam voor beleidsmatige werkelijkheid voor het ministerie van IenW?	<ul style="list-style-type: none"> • Aansluiting van adviezen bij lopende beleidsprocessen en/of programma's • Ervaringen van IenW met de uitvoerbaarheid van adviezen binnen bestuurlijke, juridische en financiële kaders 	Document- en data-analyse; interviews;
		Worden de adviezen en andere communicatieproducten gepubliceerd op momenten die aansluiten op de beleids- en politieke kalender?	<ul style="list-style-type: none"> • Afstemming van publicatiedata met belangrijke momenten voor IenW (Kamerdebatten, oplevering beleidsstukken, besluitvormingsrondes) • Beeld IenW bij tijdigheid van adviezen en andere communicatieproducten 	Document- en data-analyse; interviews;
	<i>Resultaten</i>	Welke activiteiten heeft de MRS ondernomen ten behoeve van invulling van de opgaven?	<ul style="list-style-type: none"> • Uitgevoerde activiteiten (bijeenkomsten, onderzoeken, adviezen en andere communicatieproducten) per opgave • Voortgang per activiteit/opgave 	Document- en data-analyse; interviews;
		In hoeverre vervult de MRS zijn takenpakket?	<ul style="list-style-type: none"> • Uitgevoerde activiteiten in relatie tot wettelijke taken • Beeld stakeholders over mate van taakvervulling 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie
		Welke doorwerking van de adviezen is nu al zichtbaar? (Instrumenteel, conceptueel, politiek-strategisch, educatief)	<ul style="list-style-type: none"> • Mate waarin adviezen worden opgevoerd als bron bij beleids- en uitvoeringsbeslissingen • Signalen dat adviezen bijdragen aan verdieping of verandering van denken van stakeholders • Gebruik van adviezen in als onderbouwing of kennisbron in debatten, publieke uitingen of netwerken 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie
		In hoeverre wordt een 'stem voor inwoners' gerealiseerd in de besluitvorming?	<ul style="list-style-type: none"> • Mate waarin in adviesteksten expliciet wordt verwezen naar perspectieven van inwoners • Reacties van IenW over hoe deze inbreng is verwerkt in besluiten of afwegingen • Beeld vertegenwoordigers van omwonenden bij de herkenbaarheid van hun bijdrage in het uiteindelijke beleid 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie

Onder-deel	Subonderdeel	Vraag	Indicator	Methode(n)
		In hoeverre wordt het doel met betrekking tot het verbeteren van de leefomgeving gerealiseerd?	<ul style="list-style-type: none"> • Mate van zichtbare vooruitgang op het door de MRS vastgestelde werkprogramma • Beleids- of uitvoeringsmaatregelen van IenW die aansluiten op de verbeterpunten en waarbij een advies van de MRS is gebruikt (instrumentele doorwerking) • Beeld van leden en stakeholders over voortgang op de verbeterpunten 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie
Capaciteit	<i>Samenstelling raad</i>	Heeft de MRS voldoende diversiteit en expertise binnen de raad om zijn brede werkkerrein te bestrijken?	<ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van aanwezige vakgebieden, achtergronden en perspectieven binnen de raad in relatie tot de thema's waarop MRS adviseert • Beeld van MRS-leden en IenW over de volledigheid van expertise 	Document- en data-analyse; interviews;
		Beschikken de raadsleden over voldoende gezag en autoriteit op de relevante vakgebieden?	<ul style="list-style-type: none"> • Erkenning van raadsleden als deskundigen in externe netwerken of media • Beeld van IenW en andere stakeholders over de inhoudelijke autoriteit van de MRS en zijn leden 	Interviews
		Hoe functioneert het kiessysteem voor clustervertegenwoordigers?	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving van de formele procedure en regels voor de verkiezing/benoeming van leden • Ervaringen van kandidaten, leden en betrokken organisaties met het proces (bijvoorbeeld duidelijkheid, toegankelijkheid, doorlooptijd) 	Document- en data-analyse; interviews;
	<i>Samenstelling bureau</i>	Hoe ziet de organisatie van de MRS eruit?	<ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van formele organisatiestructuur, rollen en verantwoordelijkheden • Ervaringen en percepties van leden, secretariaat en betrokken stakeholders over hoe de organisatie in de praktijk functioneert 	Document- en data-analyse; interviews;

Onder-deel	Subonderdeel	Vraag	Indicator	Methode(n)
		Is er voldoende ondersteuning beschikbaar in termen van capaciteit, middelen en inhoudelijke expertise?	<ul style="list-style-type: none"> Beschrijving van omvang en inzet van personele capaciteit en aanwezige inhoudelijke expertise Beeld van MRS-leden en secretariaat over toereikendheid van capaciteit, middelen en expertise om de gevraagde en ongevraagde adviezen en andere communicatieproducten te leveren 	Document- en data-analyse; interviews;
	<i>Financiën</i>	Wat is (de ontwikkeling van) het budget?	<ul style="list-style-type: none"> Overzicht jaarlijkse budgetten MRS 	Document- en data-analyse
		Hoe is de verdeling van financiële middelen over de organisatie?	<ul style="list-style-type: none"> Beschrijving van budgetverdeling over onderdelen Waardering van raad/bureau over de passendheid en rechtvaardigheid van de middelen voor uitvoering van hun taken 	Document- en data-analyse; interviews;
		Hoe ziet de vergoedingensystematiek eruit voor de verschillende rollen van de MRS-leden?	<ul style="list-style-type: none"> Documentatie van vergoedingsregelingen per rol (voorzitter, leden, bewonersvertegenwoordigers) Percepties van MRS-leden over de redelijkheid, transparantie en motiverende werking van de vergoedingen in relatie tot hun inzet en verantwoordelijkheden 	Document- en data-analyse; interviews;
	<i>Werkwijze</i>	Worden de adviezen opgesteld met een methodologisch degelijke aanpak (bijvoorbeeld de juiste vragen, controleerbare analyses, een evenwichtige inhoud)?	<ul style="list-style-type: none"> Aanwezigheid van interne procedures of methodieken voor opstellen van adviezen en kwaliteitscontrole(s) Voorbeelden van kwaliteitsbewaking tijdens recente adviesprocessen 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie
		Wordt de doelgroep vooraf, tijdens en na afloop betrokken om te zorgen dat de adviezen aansluiten bij hun behoeften?	<ul style="list-style-type: none"> Beschrijving van momenten en vormen van interactie tussen MRS en IenW in het adviesproces (werkprocessen) Mate van afstemming met IenW over verwachtingen en informatiebehoefte vooraf en evaluatie/feedback achteraf Percepties binnen IenW over mate en kwaliteit van betrokkenheid door de MRS 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie

Onder-deel	Subonderdeel	Vraag	Indicator	Methode(n)
		Worden de overkoepelende doelen gedragen en nageleefd door alle leden van de raad, ook als deze tegen deelbelangen ingaan?	<ul style="list-style-type: none"> • Documentatie van formele instemming met de overkoepelende doelen • Voorbeelden uit het werk of besluitvorming waarin leden zich uitspraken of opstelden in lijn met de overkoepelende doelen • Beeld van MRS-leden over de mate waarin zij en hun collega's zich kunnen vinden in de overkoepelende doelen • Beeld van MRS-leden en ondersteuning hoe vaak deelbelangen spanning veroorzaken met de gezamenlijke doelen en hoe hiermee wordt omgegaan 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie
		Hoe functioneert de open schil?	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving van de formele opzet en rol van de open schil in de MRS • Voorbeelden van activiteiten of bijdragen van de open schil aan het werk van de MRS • Ervaringen van open-schilleden over de samenwerking en waarde van de open schil • Beeld van het secretariaat, MRS-leden en stakeholders over hoe effectief de open schil bijdraagt aan het functioneren en de legitimiteit van de MRS 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie
		In hoeverre is de MRS effectief als organisatie bij het behalen van de doelen?	<ul style="list-style-type: none"> • Beeld van effectiviteit door raadsleden, secretariaat en andere betrokkenen • Signalen van interne samenwerking en onderlinge afstemming • Voorbeelden van behaalde resultaten die bijdragen aan de hoofddoelen 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie
		In hoeverre is de informatie die de MRS ontvangt om zijn adviezen en andere communicatieproducten tot stand te brengen deugdelijk?	<ul style="list-style-type: none"> • Gemaakte afspraken over de doorlooptijd en kwaliteit van aan te leveren informatie door IenW bij een adviesaanvraag • Beeld MRS-leden en ondersteuning over kwaliteit van de stukken zoals partijen die aan de MRS aanleveren • Beeld MRS-leden en ondersteuning over de timing van de stukken zoals partijen die aan de MRS aanleveren 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie

Onder-deel	Subonderdeel	Vraag	Indicator	Methode(n)
Legitimiteit	Steun en draagvlak voor de MRS	Wat is het wettelijke kader van de MRS?	<ul style="list-style-type: none"> Formele beschrijving van de taken, bevoegdheden en rol van de MRS 	Document- en data-analyse
		Hoe wordt representatie geborgd?	<ul style="list-style-type: none"> Demografische representativiteit bewonersleden ten opzichte van populatie en woongebieden ('banen') Beeld van leden, open-schil-leden en stakeholders over hoe goed de samenstelling de verschillende relevante perspectieven weerspiegelt 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie
		Wordt er bij het adviesproces een goede balans gevonden tussen de onafhankelijkheid van de MRS en de interactie met belanghebbenden?	<ul style="list-style-type: none"> Beschrijving van interne afspraken, spelregels of werkprocessen die onafhankelijkheid en interactie moeten waarborgen Voorbeelden uit documenten of verslagen van adviezen waarbij zowel interactie met stakeholders als onafhankelijk standpunt zichtbaar zijn Ervaringen van MRS-leden, secretariaat, IenW en externe stakeholders over hoe deze balans in de praktijk wordt gerealiseerd 	Document- en data-analyse; interviews; casestudie
		Hoe beoordelen de verschillende onderdelen van de MRS en relevante stakeholders de rol en invloed van de organisatie?	<ul style="list-style-type: none"> Beeld van raadsleden, secretariaat, IenW en externe stakeholders over de effectiviteit, zichtbaarheid en beleidsinvloed van de MRS 	Interviews
		Hoe beoordelen verschillende stakeholders de adviezen en andere communicatieproducten van de MRS?	<ul style="list-style-type: none"> Vastlegging van formele reacties van IenW of andere relevante partijen op MRS-adviezen en andere communicatieproducten Beeld van IenW en eventuele andere betrokkenen over inhoud, relevantie, bruikbaarheid en timing van de adviezen en andere communicatieproducten 	Document- en data-analyse; interviews;
		Verbinding en zichtbaarheid	Hoe is participatie vormgegeven?	<ul style="list-style-type: none"> Beschrijving van de formele inrichting van participatie

Onder-deel	Subonderdeel	Vraag	Indicator	Methode(n)
		In hoeverre voelen bewoners zich gerepresenteerd?	<ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van welke bewoners(groepen) formeel betrokken zijn via open schil, bewonersvertegenwoordigers of andere structuren • Beeld van bewoners over de herkenbaarheid van hun perspectief en of zij vinden dat hun belangen worden vertegenwoordigd 	Document- en data-analyse; interviews;
		In hoeverre voelen betrokkenen zich serieus genomen en gewaardeerd om hun inbreng?	<ul style="list-style-type: none"> • Terugkoppelingen over hoe inbreng is verwerkt in adviezen of besluiten • Beeld van bewoners, stakeholders en raadsleden over de mate van waardering en erkenning van hun bijdrage 	Document- en data-analyse; interviews;
		In hoeverre ervaren betrokkenen voldoende ruimte om uiteenlopende perspectieven te delen?	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving van werkvormen, vergaderstructuren en -procedures • Ervaringen van raadsleden over of zij zich vrij voelden afwijkende of kritische perspectieven te uiten 	Document- en data-analyse; interviews;
		Hoe ervaren betrokkenen het proces van participatie?	<ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van de gehanteerde en gedocumenteerde processtappen om participatie vorm te geven • Beeld van deelnemers voor het proces, inclusief toegankelijkheid, duidelijkheid, openheid en effectiviteit 	Document- en data-analyse; interviews;

Bijlage 2. Casestudies

1) Groot baanonderhoud 2025

Agendafase

Het proces startte op 4 oktober 2024 toen Schiphol bij IenW een formele aanvraag deed voor ontheffingen en vrijstellingen op grond van artikel 8.23 van de Wet luchtvaart, noodzakelijk voor het geplande groot baanonderhoud in 2025. Het meest ingrijpende project betrof het twintig weken durende onderhoud aan de Buitenveldertbaan, met als vervangende nachtelijke landingsbaan de Oostbaan. Schiphol vroeg tevens om aanpassing van alle geluidsgrenswaarden, maar motiveerde dat dit technisch noodzakelijk was. Het ministerie definieerde het probleem als een balans tussen operationele veiligheid en onderhoudsnoden enerzijds, en omgevingshinder anderzijds. Daarbij werd gewezen op de eerdere politieke toezegging dat toekomstige vrijstellingen niet vanzelfsprekend zouden worden verleend zonder passende hinderbeperking.

Op 25 oktober 2024 hield Schiphol een presentatie voor de MRS. Deze presentatie maakte duidelijk dat de verlenging van de onderhoudsfrequentie van zeven naar negen jaar alleen geldt voor de Buitenveldertbaan. Belangrijke discussiepunten in de MRS destijds waren:

- **Capaciteitsreductie tijdens onderhoud:** een bewonersvertegenwoordiger pleitte voor het principe 'tijdens de verbouwing is de winkel gesloten' en vroeg waarom Schiphol geen vluchtreductie toepast in onderhoudsperiodes. De vertegenwoordiger van Schiphol gaf aan dat deze besluitvorming op hoger niveau ligt (ministerie en Schipholbestuur).
- **Afstemming met andere luchthavens:** een bewonersvertegenwoordiger verwees naar de sluiting van Eindhoven Airport in 2027 en vraagt of er rekening mee gehouden wordt dat het wellicht drukker wordt op Schiphol in die periode. De vertegenwoordiger van Schiphol antwoordde dat dit in de planningen wordt meegenomen, maar dat extra vluchten niet passen binnen bestaande slots.
- **Financiële afwegingen en tempo:** een bewonersvertegenwoordiger wees op de spanning tussen snelheid (gunstig voor omwonenden) en kosten. De vertegenwoordiger van Schiphol benadrukte dat de zomerperiode financieel goedkoper is, maar meer overlast oplevert, en dat juist voor de omwonenden is gekozen voor uitvoering in een ander seizoen. Onafhankelijke toetsing op de looptijd van het groot baanonderhoud vond plaats door Witteveen+Bos.
- **Planning en ILS-onderhoud:** een bewonersvertegenwoordiger bekritiseerde de timing van onderhoud aan het landingssysteem. De vertegenwoordiger van Schiphol erkende dat LVNL en Schiphol dit onvoldoende afstemden en dat er afspraken in voorbereiding zijn om dit te verbeteren.

Startfase

Het ministerie van IenW heeft op 16 december 2024 de volgende adviesvragen gesteld aan de MRS:

1. Hoe beoordeelt de MRS de verschuiving van geluidsbelasting door het aangepaste baangebruik?
2. In hoeverre dragen de door Schiphol voorgestelde maatregelen bij aan het mitigeren van de verwachte hinder als gevolg van het onderhoud aan het banenstelsel in 2025? We zien met name graag uw reflectie ten aanzien van het groot baanonderhoud aan de Buitenveldertbaan en de verwachte toegenomen geluidsbelasting in delen van Amsterdam tegemoet.

3. U benoemt in uw brief van 14 november 2024 het beperken van intersectiestarts als een mogelijke hinderbeperkende maatregel. Wij zien graag in uw advies terug hoe dit volgens u een maakbare en effectieve maatregel is.

Onderzoek- en adviesfase

Na ontvangst van de formele adviesvraag van IenW op 16 december 2024 zette de MRS een proces op om tot advies over het groot baanonderhoud 2025 te komen. Tijdens de consultatieperiode werd een petit comité van leden samengesteld dat de kern van het advies zou voorbereiden. Dit comité hield een startbijeenkomst met als doel argumenten, aandachtspunten en mogelijke aanbevelingen te verzamelen, mede op basis van externe rapporten zoals de To70-notitie over hinderverplaatsing en de review door Witteveen+Bos.

Het MRS-bureau bundelde deze input tot een eerste conceptadvies, waarin de kernpunten en conclusies werden uitgewerkt rond de drie door IenW gestelde adviesvragen. In de weken daarna leverden de leden van het petit comité schriftelijke en mondelinge feedback op dit concept, waarna het bureau een herziene conceptversie opstelde die breder werd gedeeld met de volledige MRS voor nadere bespreking en instemming.

Uit interne e-mailuitwisseling blijkt dat binnen de MRS een scherpe, kritische discussie is gevoerd over zowel inhoudelijke als procesmatige tekortkomingen van IenW. Leden beklagden zich over de late adviesaanvraag van het ministerie, waardoor de onderhoudsplannen al vastlagen en invloed op hinderbeperking minimaal was. Er werd gepleit voor structurele vroegtijdige betrokkenheid van de MRS bij de planning en evaluatie van de baanonderhoudsstrategie (BOS), die nu zonder inbreng van omwonenden werd toegepast en pas na publicatie van de plannen geëvalueerd zou worden.

Een groot zorgpunt was de geluidsoverlast in Amsterdam door nachtelijke inzet van de Oostbaan, met verwachte toename van klachten over slaapverstoring. De discussie onderstreepte dat onderhoud tot de normale bedrijfsvoering behoort en dus niet ten koste van de omgeving mag gaan. Leden vroegen om internationale vergelijkingen, wezen op een uitzonderingspositie van Schiphol en benadrukten veiligheids- en gezondheidsrisico's.

Daarnaast was er stevige kritiek op het ontbreken van een second opinion over de lange uitvoeringsduur, het structurele tekort aan uitvoeringscapaciteit en het stoppen van weekendwerk. Alternatieve modellen, zoals uitsluitend nachtelijk onderhoud – naar Londens voorbeeld, werden onvoldoende serieus beoordeeld. De raad uitte ook ongenoegen over het gebruik van de term 'hinderverschuiving', omdat dit de feitelijke 12% extra ernstig gehinderde zou verbloemen.

Er ontstond consensus dat het advies krachtiger en bondiger moest, met drie kernconclusies: de procesfout bij te late aanvraag, de forse hinderstijging en de ineffectiviteit van maatregelen. De hoofdaanbeveling was tijdige indiening van aanvragen vóór capaciteitsvaststelling, en structurele opname van onderhoud in capaciteitsdeclaraties. Meerdere leden opperden een scherp geformuleerd persbericht om deze boodschap duidelijk bij publiek en politiek neer te zetten.

Dankzij deze iteratieve aanpak kon het advies worden aangescherpt, onder meer door expliciet te benoemen dat vier van de negen door Schiphol voorgestelde hinderbeperkende maatregelen volgens de MRS niet wezenlijk zijn. Na afronding van de interne afstemming in januari 2025 werd het definitieve advies vastgesteld en op 27 januari 2025 aangeboden aan de minister.

Resultaatfase

Naar aanleiding van het advies van de MRS heeft IenW Schiphol en LVNL verzocht om aanvullende maatregelen te onderzoeken, zoals het weren van zware vliegtuigcategorieën op de Aalsmeerbaan en het beperken van nachtelijk landingsgebruik van de Oostbaan. Schiphol en LVNL hebben deze aanvullingen afgewezen vanwege operationele consequenties en risico op hinderverplaatsing.

Omdat het onderhoud onvermijdelijk is en er geen aanvullende maatregelen beschikbaar zijn, besluit het kabinet:

- Ontheffingen en vrijstellingen te verlenen voor baangebruik tijdens onderhoud, inclusief gebruik van de Oostbaan in de nacht.
- Grenswaarden slechts beperkt aan te passen, uitsluitend waar dit technisch noodzakelijk is, om omwonenden meer voorspelbaarheid te bieden en geen onnodige geluidsruimte te creëren (conform advies Inspectie Leefomgeving en Transport).

Procesverbetering en toekomst

IenW onderschrijft de kritiek van de MRS dat de huidige procedure weinig ruimte biedt voor een zorgvuldige politieke afweging en tijdige invloed van omwonenden. Belangrijke procesproblemen zijn:

- Capaciteitsdeclaratie voor de onderhoudsperiode wordt te vroeg vastgesteld, zonder rekening te houden met onderhoud, waardoor de optie 'minder vliegen' buiten beschouwing blijft.
- Late besluitvorming over jaarlijks repeterende ontheffingsaanvragen zorgen voor onzekerheid bij zowel omwonenden als luchtvaartmaatschappijen.

Het ministerie start daarom gesprekken om groot baanonderhoud structureel eerder in de capaciteitsplanning te verankeren, zodat hinderbeperking, bedrijfsvoering en besluitvorming in samenhang worden meegenomen. De Tweede Kamer wordt hierover geïnformeerd via de voortgangsbrieven van het Programma Omgeving Luchthaven Schiphol.

2) Ontwerpwijziging Luchthavenverkeerbesluit Schiphol

Agendafase

Het voortraject voor dit advies begon met afspraken in het regeerprogramma (13 september 2024) en het Hoofdlijnenakkoord 2024-2028, waarin het kabinet zich committeerde aan twee doelen:

1. Herstel van de rechtspositie van omwonenden van Schiphol door wettelijke normen voor geluid opnieuw vast te leggen.
2. Terugdringen van de geluidsbelasting met 20% ten opzichte van de huidige situatie, met behoud van de netwerkkwaliteit van Schiphol.

Om deze doelen te realiseren werd de Europese 'balanced approach'-procedure voortgezet. Deze procedure is verplicht bij geluidgerelateerde exploitatiebeperkingen op luchthavens met meer dan 50.000 vliegtuigbewegingen. De 'balanced approach' schrijft voor dat eerst bronmaatregelen, vliegprocedures en ruimtelijke ordening worden onderzocht, en pas in laatste instantie beperkingen op het aantal vliegtuigbewegingen worden ingevoerd. Het pakket maatregelen dat hieruit voortkwam omvatte onder meer een maximaal aantal vliegtuigbewegingen per jaar (478.000) en een maximum voor de nacht (27.000).

De regering kwam tot het wijzigen van het Luchthavenverkeerbesluit (LVB) omdat:

- De huidige situatie was gebaseerd op een gedoogbeleid van 500.000 bewegingen, wat juridisch niet houdbaar bleek na een rechterlijke uitspraak op 20 maart 2024 (zaak Recht op Bescherming tegen Vliegtuighinder, RVB, tegen de Staat).
- Het afronden van de volledige herziening van het LVB zou niet op tijd gereed zijn voor de capaciteitsverdeling winter 2025/2026. Daarom koos het kabinet voor een versnelde wijziging om de uit de 'balanced approach' voortvloeiende maxima alvast vast te leggen in het LVB.

Daarnaast werd voorzien dat de resterende geluidsreductie (van 15% naar 20%) later zou worden ingevuld via vlootvernieuwing en aanvullende maatregelen. Het ontwerpbesluit tot wijziging van het LVB werd op 14 februari 2025 aan beide Kamers aangeboden, gevolgd door consultatie en publicatie in mei 2025.

Startfase

Plenaire vergadering 13 december 2024

Reeds in de plenaire vergadering van 13 december 2024 ontstond uitgebreide discussie over de ontwerpwijziging van het LVB en de manier waarop IenW het traject had vormgegeven.

De inhoudelijke discussie ging met name over de onduidelijkheid rond het aantal, de locatie en de grenswaarden van handhavingspunten voor geluidshinder. Leden constateerden dat er wel voortdurend over handhavingspunten werd gesproken, maar dat er in de praktijk geen daadwerkelijke handhaving of sancties plaatsvonden bij overtredingen. Daarbij werden twijfels uitgesproken over de rekenmethodiek van To70, die als basis werd gebruikt voor geluidsberekeningen. Verschillende deelnemers stelden dat bij de beoordeling van het LVB niet de operationele efficiëntie van Schiphol, maar de gezondheid van omwonenden centraal zou moeten staan.

Leden wezen erop dat een formeel advies een langere doorlooptijd kent die niet paste bij het geplande informele overleg met IenW op 17 december 2024. Zij pleitten voor een informele reactie via een gezamenlijke brief voorafgaand aan die bijeenkomst, waarin de MRS alvast zijn standpunten uitdroeg. Deze informele reactie zou later worden gevolgd door een formeel advies in de officiële consultatiefase.

Enkele leden pleitten voor een brandbrief waarin het hele systeem werd verworpen; waarbij één lid wees op de adviesrol van de MRS richting de minister, waarbij het belangrijk is ook informeel stelling te nemen omdat het lopende LVB-traject niet tegemoetkomt aan het gerechtelijk vonnis over rechtsbescherming en handhaving.

Op basis van deze overwegingen besloot de MRS om tijdens de informele consultatie een gezamenlijke brief op te stellen met zowel inhoudelijke bedenkingen als proceskritiek. Deze brief zou door een kleine werkgroep van vijf leden worden voorbereid en dienst doen als opstap naar het formele advies dat in de vervolgfase aan de minister zou worden aangeboden. Daarmee lag er een strategie om snel te reageren en tegelijkertijd de formele adviespositie overeind te houden.

Plenaire vergadering 14 februari 2024

In de plenaire vergadering van 14 februari 2025 voerde de MRS een intensieve discussie over zijn rol en aanpak bij het opstellen van een advies over de versnelde wijziging van het LVB. De inhoudelijke kritiek richtte zich op het feit dat de grenswaarden in het LVB niet worden aangepast, waardoor bestaande overschrijdingen opnieuw zullen worden gedoogd. Leden benadrukten dat dit geen structurele rechtsbescherming oplevert voor omwonenden en dat het beleid op termijn geen verbetering brengt in hun leefomstandigheden. De centrale vraag was hoe het 'fair balance'-vereiste uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens hersteld kan worden. De leden besloten dat dit expliciet onder de aandacht van de minister moest worden gebracht. Daarbij lag er ook een discussie over internationale dimensies: er werd geopperd ondanks de lopende consultatie toch een brief naar de Europese Commissie te sturen over de 'balanced approach', als signaal om steun te vragen voor zowel hinderbeperking als het versterken van internationale treinverbindingen. De brief is uiteindelijk niet geschreven vanwege capaciteitsgebrek.

Voor de formele reactie op het versneld LVB werd voorgesteld het advies breder op te trekken dan alleen het maximum aantal (nacht)vluchten. Een werkgroep van vier leden zou onder begeleiding van het bureau het advies voorbereiden. Het gesprek verschoof vervolgens naar de participatierol van de MRS in het LVB-traject.

Veel leden voelden, naar aanleiding van het overleg met IenW in de plenaire vergadering van 13 december 2024, dat hun adviezen niet serieus worden behandeld. De teleurstelling was groot over de uitspraken van IenW van 10 februari 2025, waarin werd bevestigd dat het gedogen doorgaat en dat rechtsbescherming nog niet wordt geregeld. Leden vonden dat de MRS te laat in het proces wordt betrokken en drongen erop aan dat de raad eerder input moet kunnen leveren, nog vóór beleidsstukken naar de Tweede Kamer gaan of een consultatie start.

IenW erkende dit punt en suggereerde een tweetraps adviesproces, waarin de MRS eerst op hoofdlijnen advies zou geven en pas later op de uitwerking daarvan. IenW wees er echter op dat juridische beperkingen, zoals de verplichting tot het doorlopen van de 'balanced approach', de ruimte voor beleidswijzigingen sterk inperken. IenW vulde aan dat de snelheid die de rechter heeft opgelegd het onmogelijk maakte om het reguliere participatieproces te doorlopen. De MRS zou bij het toekomstige, integrale LVB-traject beter moeten worden geborgd.

Tot slot kwam er kritiek op het gebruik van KLM-data binnen de 'balanced approach'. Leden vonden het problematisch dat een private onderneming meer feitelijke invloed op het beleid krijgt dan het officiële adviesorgaan. IenW lichtte toe dat deze data nodig waren voor technische berekeningen, omdat alleen KLM over die informatie beschikt.

Onderzoek- en adviesfase

De zienswijzeperiode liep van 18 februari tot 31 maart 2025. Uit interne aantekeningen van de MRS blijkt dat zij een plan van aanpak en planning hadden opgesteld om een advies op te stellen met een petit comité bestaande uit vijf MRS-leden. In deze aanpak zou het petit comité een startbijeenkomst houden waar het doel was om argumenten en punten voor het advies op te halen. Deze werden gebundeld in een conceptadvies door het MRS-bureau, waar in de weken daarna via feedback van het petit comité een nieuwe conceptversie van zou worden gemaakt. Deze nieuwe conceptversie zou vervolgens met de gehele MRS worden gedeeld, om op 28 maart 2025 het advies uiteindelijk met de minister te delen. De daadwerkelijke realisatie was 31 maart 2025.

Voorafgaand aan de besluitvorming van IenW heeft op 6 december 2024 de Europese Commissie geïnformeerd over de uitkomsten van de definitieve berekeningen van de 'balanced approach'-procedure voor Schiphol. Op 5 maart 2025 heeft de Commissie IenW geïnformeerd van haar besluit over de notificatie. De belangrijkste punten daarvan waren dat de procedure grotendeels is gevolgd, met drie tekortkomingen:

- Discriminatie: algemene luchtvaart en zakenluchtvaart zijn niet meegenomen in de beperkingen.
- Onvolledige analyse van autonome vlootvernieuwing.
- Onvolledige analyse van operationele geluidsreductiemaatregelen.

Als reactie op het besluit heeft IenW de Tweede Kamer op 5 maart 2025 geïnformeerd dat 'het ministerie deze zal punten meenemen in de Nederlandse reactie op het besluit, zoals de procedure voorschrijft'. Bij de wijziging van het LVB zullen de aandachtspunten van de Commissie ook worden meegenomen. Zoals eerder aan de Tweede Kamer gemeld, wordt het maatregelenpakket vervolgens per november 2025 ingevoerd.

Het door IenW doorlopen proces komt ook terug in de mailwisseling over de totstandkoming van het uiteindelijke MRS-advies. Het bureau beschrijft in een mail dat er eerst een paragraaf in het conceptstuk stond met 'commentaar op de balanced approach'. Deze paragraaf is in de eindversie geschrapt 'omdat de kern van de brief gaat om de "fair balance" en omdat de "balanced approach" is afgerond'.

Resultaatfase

Uiteindelijk heeft de MRS een brief en een advies opgeleverd.

Op 30 januari 2025 levert de MRS een brief op aan de directeur Programma Omgeving Luchthaven Schiphol naar aanleiding van de eerdere discussie over het sturen van een brandbrief. De brief is een eerste reactie op de methode voor het bepalen van de locatie van handhavingspunten en de daaraan gekoppelde grenswaarden.

De MRS vindt dat bescherming van de gezondheid van mensen in plaats van bescherming van de luchtvaartoperatie het uitgangspunt bij de bepaling van grenswaarden in het nieuwe LVB moet zijn. Het huidige normenstelsel definieert niet welke geluidsbelasting vanuit volksgezondheid aanvaardbaar is, en risico's voor de sector worden afgedekt door rekening te houden met een groei in grote vliegtuigen en ruime onzekerheidsmarges. Bovendien maakt de MRS zich zorgen over de handhaving op grenswaarden.

In de brief pleit de MRS voor een aantal concrete aanpassingen aan het LVB. Het gaat daarbij onder meer om het nemen van de gezondheid van omwonenden als uitgangspunt voor het stelsel van handhavingspunten en grenswaarden, de voorwaarden voor de locatie van handhavingspunten, het jaarlijks verlagen van de grenswaarden en het aanscherpen van het handhavingsregime. De MRS licht aan het einde van de brief toe uitbreider te adviseren over de LVB-wijziging in de 'formele consultatiefase'.

Op 31 maart 2025 levert de MRS een advies af aan de minister dat uit deze belangrijkste punten bestaat:

1. De wijziging van het LVB voldoet niet aan de 'fair balance' zoals voorgeschreven door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM):
 - a. Het aantal van 478.000 vluchten is volgens de MRS niet gebaseerd op een 'kenbare en navolgbare belangenafweging'. Het EVRM vereist een eerlijke afweging tussen maatschappelijke baten en lasten (Artikel 8: recht op privéleven). De MRS stelt dat de huidige berekeningen vooral uitgaan van geluidsdoelen en relatieve percentages, niet van absolute maatschappelijke rechtvaardiging.
2. Er is geen sprake van een zorgvuldig proces:
 - a. Zo is er geen milieueffectrapport (MER) opgesteld, terwijl dat wettelijk verplicht is. De verwijzing naar het MER Nieuw Normen- en Handavingsstelsel Schiphol 2020 (NNHS) 2020 is volgens MRS niet valide, omdat dat rapport tekortkomingen had en nooit formeel is vastgesteld.
3. Twijfel aan de balanced approach:
 - a. De gehanteerde methode leidde tot steeds hogere maxima (van 440.000 naar 478.000), zonder transparante onderbouwing. Daarom concludeert de MRS dat de belangen van omwonenden onvoldoende zijn meegewogen.
4. Economische onderbouwing ontbreekt:
 - a. Studies tonen aan dat 440.000 vluchten economisch gunstiger kunnen zijn dan 478.000, door minder klimaatschade en betere gezondheid.
5. De MRS concludeert dat het wil voorkomen dat een besluit wordt genomen dat:
 - a. Niet voldoet aan hogere wetgeving (EVRM, rechterlijke uitspraak). De MRS adviseert daarom om hun advies mee te sturen in de spoedprocedure bij de Raad van State en hen te consulteren over de geschiktheid van de balanced approach.
 - b. Procedureel discutabel is (ontbreken MER, onvoldoende onderbouwing). De MRS adviseert daarom om bij de integrale LVB-wijziging een transparante belangenafweging te presenteren die wél voldoet aan het 'fair balance'-vereiste.

Inhoudelijk brengt de MRS drie hoofdpunten naar voren. Ten eerste pleit de raad ervoor om de gezondheid van omwonenden, en niet de luchtvaartoperatie, als uitgangspunt te nemen bij het bepalen van grenswaarden en de geografische dekking van handhavingspunten. Daarbij wijst de MRS op factoren als overvliegfrequentie, rustperiodes en piekgeluiden, en op het beperkte verklarend vermogen van Lden/Lnight alleen. Ten tweede waarschuwt de MRS dat het huidige voorstel ertoe kan leiden dat er, door stillere vliegtuigen, binnen dezelfde grenswaarden meer gevlogen kan worden, wat de hinder lokaal doet toenemen; daarom stelt de raad voor om dalende grenswaarden (conform de trend van stillere vloot) ex ante in het LVB vast te leggen. Ten derde gaat de brief in op handhaving en individuele rechtsbescherming: de MRS zet vraagtekens bij de effectiviteit van de voorgestelde gezamenlijke sectorverantwoordelijkheid en de vertraagde sancties, en vraagt om een aangescherpte woonplaatsmethode met een fijnmaziger en flexibeler stelsel van handhavingspunten, zodat meer bewoners daadwerkelijk onder de bescherming van het stelsel vallen.

Daarmee is het doel van de brief om zowel de normstelling als de handhaving zodanig bij te sturen dat deze juridisch beter aansluiten bij het RBV-vonnis en materieel beter beschermen tegen ongezond vliegtuiggeluid.

Besluitvorming IenW

Op 27 juni 2025 komt IenW met een appreciatie van het MRS-advies. In deze appreciatie benoemt IenW dat het de MRS 'hartelijk bedankt voor het uitbrengen van het advies' en erkent het de zorgen die de MRS in het advies naar voren brengt. De appreciatie verwijst naar het Regeerprogramma, waarin het als doel stelt om de rechtspositie van omwonenden te herstellen en de geluidsbelasting rond Schiphol met 20% verminderen, waarvan 15% al in november 2025 moet worden gerealiseerd. De appreciatie beschrijft dat dit gebeurt via een versnelde wijziging van het Luchthavenverkeerbesluit (LVB), waarin een maximum van 478.000 vluchten en 27.000 nachtvluchten wordt vastgelegd.

De appreciatie vat de hoofdpunten uit het advies samen en benoemt vervolgens dat het ministerie streeft naar een evenwichtige aanpak die zowel bereikbaarheid als leefbaarheid waarborgt. Met het Actieplan Omgevingslawaai Schiphol (2024-2029) streeft het kabinet naar 20% geluidsreductie, waarvan 15% al in november 2025 via de Europese 'balanced approach'-procedure. Omdat de volledige wijziging van het Luchthavenverkeerbesluit niet op tijd klaar is, stelt IenW dat de maximaal aantallen vluchten worden vastgelegd in een versnelde LVB-wijziging. Voor de volledige LVB-wijziging komt later een milieueffectrapport (MER) en een economische analyse, maar bij deze versnelde stap acht IenW een MER niet juridisch verplicht.

Verder vraagt de MRS aandacht voor aanvullende hindernormen en mogelijke gevolgen voor het gevelisolatieprogramma. IenW geeft in de appreciatie aan dat het gaat onderzoeken of het vaststellen van een maximumcapaciteit van 478.000 vliegtuigbewegingen aanleiding geeft tot het uitbreiden van de gevelisolatieregeling.

Als laatste punt benoemt IenW de 'roadmap Schiphol' zoals op 28 mei 2025 aangeboden aan de Tweede Kamer. In de Roadmap wordt gewerkt aan een gefaseerde aanpak: eerst 15% geluidsreductie, daarna nog 5%, en op termijn beheerste groei bij extra verstillings. Het ministerie benadrukt dat samenwerking met de MRS in dit proces essentieel blijft.

3) Gezondheidseffecten Schiphol

Agendafase

Het voortraject begint in 2025 met verschillende momenten waarop de aandacht voor gezondheid in relatie tot de omwonenden van Schiphol vanuit verschillende hoeken benadrukt wordt:

- De MRS is benaderd door de gemeente Aalsmeer om deel te nemen aan een onderzoek dat de kennis over de gezondheidseffecten van Schiphol in kaart brengt.
- De MRS organiseerde in juni 2025 een drukbezochte themabijeenkomst voor omwonenden met het thema 'gezondheid'. De onderzoeksvraag die centraal stond was 'Wat zijn gezondheidseffecten van luchtvaart?'. Onder anderen kinderlongarts dr. Ismé de Kleer gaf een presentatie over de effecten van de luchtkwaliteit op de gezondheid van kinderen, en GGD-expert Oscar Breugelmans sprak over de effecten van geluidsoverlast als stressfactor en de langetermijneffecten daarvan op hart- en vaatziekten. De bijeenkomst maakte veel los. Tijdens en na deze bijeenkomst uitten omwonenden hun zorgen over en benadrukten het belang van onderzoek naar gezondheid.
- In juni 2025 hebben twee leden van het MRS-bureau een gesprek gevoerd met de Gezondheidsraad over de toegevoegde waarde van een advies van de Gezondheidsraad op de impact van de luchtvaart op de gezondheid van omwonenden. Een advies over gezondheid in de context van Schiphol bleek een aanvulling te zijn op een breder advies van de Gezondheidsraad over de beleving van risico en impact op de gezondheid daarvan. Bovendien stamde het laatste advies van de Gezondheidsraad over de gezondheidsimpact van grote luchthavens uit 1999.

Startfase

In de plenaire vergadering van 27 juni 2025 wordt de suggestie gedaan om een advies uit te brengen aan de minister uit te brengen en een afschrift te zenden aan de betrokken ministeries, met daarbij het verslag van de themabijeenkomst en de melding dat vanuit de MRS met de Gezondheidsraad is gesproken. De minister kan worden geadviseerd om VWS te vragen het onderwerp te agenderen.

Gezien de politiek-opportune timing besluit de MRS om op korte termijn een advies te schrijven met de oproep om de Gezondheidsraad een advies te laten uitbrengen over de gezondheidseffecten van Schiphol op de omgeving. De timing is politiek-opportuun omdat op 3 september 2025 een delegatie van de MRS met de minister van IenW spreekt. Ook vindt op 10 september 2025 een luchtvaartdebat plaats, de laatste voor het verkiezingsreces. Ten derde kan de MRS door zijn advies nog in 2025 uit te brengen het werkprogramma van de Gezondheidsraad voor 2026 beïnvloeden zolang deze nog niet is vastgesteld.

Onderzoek- en adviesfase

Het MRS-bureau heeft tussen 27 juni en 3 september 2025 een advies geschreven. Voor dit advies is geen petit comité opgesteld. Enkele MRS-leden, waaronder een plaatsvervangend clustervertegenwoordiger met contacten bij de Gezondheidsraad en één van de expertleden op het thema gezondheid, waren wel betrokken bij het schrijfproces. Uit e-mailwisselingen blijkt dat zij schriftelijk feedback hebben verleend op het advies. Het advies was niet technisch van aard, maar was een oproep aan de minister om een adviesaanvraag bij de Gezondheidsraad te doen naar de gezondheidseffecten van Schiphol.

De adviesbrief is niet ter goedkeuring voorgelegd aan de MRS-leden. Daarmee werd afgeweken van het 'reguliere' adviesproces waarin conceptadviezen in de plenaire vergadering worden besproken. Hier is voor gekozen vanwege de politiek-opportune timing – het advies werd een week voor het laatste luchtvaartdebat voor het verkiezingsreces uitgebracht – en de niet-technische aard van het advies. Dat betekent niet dat de leden niet in overeenstemming of op de hoogte waren van (de inhoud van) de brief. Er was op meerdere voorgaande momenten, zowel informeel als tijdens plenaire vergaderingen, al gesproken over de toegevoegde waarde van een advies over de gezondheidseffecten van Schiphol met MRS-leden. Ook is het advies in de plenaire vergadering van 19 september 2025 kort ter sprake gekomen. De feedback van de MRS-leden op het advies was positief.

Minister Tieman bezocht de MRS op 3 september. Tijdens dit bezoek is de minister geïnformeerd over het thema, waarop hij aangaf met veel interesse een advies/brief over dit onderwerp zou lezen. Daarop heeft het MRS-bureau die dag nog het 'formele' advies met de minister gedeeld.

Resultaatfase

De MRS heeft op 3 september 2025 een advies afgeleverd aan de minister. De belangrijkste punten uit het advies zijn:

- **Aanleiding.** Een drukbezochte bewonersbijeenkomst met veel vragen over de gezondheidseffecten van Schiphol en gesprekken met de inwoners. De Gezondheidsraad bracht in 1999 voor het laatst een advies uit over de gezondheidsimpact van grote luchthavens. Er ontbreekt een overzicht van de cumulatieve impact van activiteiten Schiphol op de gezondheid. Ook is het laatste advies op basis van toegenomen activiteit en woningen gedateerd geraakt.
- **Advies.** Om gezondheid volwaardig mee te kunnen wegen in het Schipholbeleid, is een actuele, integrale beoordeling van de impact van Schiphol op de volksgezondheid noodzakelijk. Aangezien het werkprogramma van de Gezondheidsraad jaarlijks in overleg met de betrokken departementen (waaronder IenW en VWS) wordt vastgelegd, doet de MRS een beroep op IenW om op korte termijn een adviesaanvraag bij de Gezondheidsraad in te dienen. Dan kan de Gezondheidsraad het onderzoek volgend jaar opnemen en worden de zorgen van omwonenden hiermee serieus genomen.
- **Toelichting op het advies/onderzoek.** Een integraal overzicht van de cumulatieve gezondheidseffecten om de bijdragen van Schiphol versus de die van andere bronnen (zoals wegverkeer) in kaart te brengen. Bedraagt onder andere een overzicht gezondheid gebaseerd op de totale ziektelast en de effecten op toekomstige generaties.

Vervolgfase

Op 3 september heeft de MRS het advies gedeeld met de minister. Ook heeft de raad op 8 september het advies met een begeleidende brief gedeeld met de Tweede Kamer, ter voorbereiding op het luchtvaartdebat van 10 september.

In het commissiedebat luchtvaart van 10 september vragen zowel kamerlid Kostić (PvdD) als kamerlid Bamenga (D66) om de Gezondheidsraad een advies te laten opstellen over de gezondheidseffecten van de luchtvaart, waaronder Schiphol. Kamerlid Kostić verwijst ook naar de gedateerdheid van het laatste onderzoek naar de impact van de luchtvaart op de gezondheid van Nederlanders, een argument dat ook in het MRS-advies wordt genoemd.

De minister erkent de zorgen bij omwonenden en verwijst daarbij expliciet naar zijn recente bezoek aan de MRS. Hij stelt voor het huidige beleid eerst te wegen op basis van eerdere adviezen van de Gezondheidsraad, de Wereldgezondheidsorganisatie en WHO, voordat hij ingaat op het verzoek. Hij doet dus geen concrete toezeggingen.

Op 4 november heeft de minister gereageerd op het advies van de MRS via een kamerbrief. De brief vat het MRS-advies en het manifest Gezondheid en Luchtvaart 2025, dat een vergelijkbare adviesboodschap had, kort samen.

Het ministerie van IenW gaat niet mee in het advies om de Gezondheidsraad een advies naar de gezondheidseffecten van Schiphol op te laten stellen. Er is al veel onderzoek is gedaan naar de impact van luchtvaartemissies op luchtkwaliteit en gezondheid. Het RIVM heeft onder andere in 2022 een onderzoek naar ultrafijnstof afgerond. Ook volgt uit andere recente onderzoeken dat de luchtvaart beperkt bijdraagt aan luchtverontreiniging rondom luchthavens. Bovendien laten berekeningen die zijn uitgevoerd in het kader van het Schone Lucht Akkoord (SLA) zien dat de bijdrage van luchtvaartemissies aan het gemiddelde levensduurverlies in Nederland beperkt is. Ook voor de effecten van geluid op gezondheid is wijst IenW erop dat er nationaal en internationaal veel onderzoek loopt, onder andere naar aanleiding van de WHO-omgevingslawaairichtlijnen uit 2018 en via de in 2024 geactualiseerde Gezondheidsmonitor.

Daarnaast stelt het ministerie dat er reeds maatregelen worden getroffen om geluidsoverlast te verminderen, waaronder vlootvernieuwing. Ook levert de Gezondheidsraad medio 2026 reeds een advies op over mogelijke beroepsmatige gezondheidkundige grenswaarden van ultrafijne stoffen (UFP). Het ministerie stelt voor de resultaten van dit onderzoek af te wachten. Daarna wil het kabinet opnieuw bekijken of een advies van de Gezondheidsraad alsnog nodig is.

Bijlage 3. Gesprekspartners

Organisatie(onderdeel)	Rol
MRS-bureau	Voorzitter MRS
MRS-bureau	Raadsadviseur
MRS-bureau	Raadsadviseur
MRS-bureau	Communicatiemanager
MRS-bureau	Secretaris-directeur
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Aalsmeerbaan binnengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Aalsmeerbaan buitengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Plaatsvervangend clustervertegenwoordiger Aalsmeerbaan buitengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Buitenveldertbaan en Oostbaan binnengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Buitenveldertbaan en Oostbaan buitengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Plaatsvervangend clustervertegenwoordiger Buitenveldertbaan en Oostbaan buitengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Kaagbaan binnengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Plaatsvervangend clustervertegenwoordiger Kaagbaan binnengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Kaagbaan buitengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Plaatsvervangend clustervertegenwoordiger Kaagbaan buitengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Polderbaan binnengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Plaatsvervangend clustervertegenwoordiger Polderbaan binnengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Polderbaan buitengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Zwanenburgbaan binnengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Plaatsvervangend clustervertegenwoordiger Zwanenburgbaan binnengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Clustervertegenwoordiger Zwanenburgbaan buitengebied
Bewonersvertegenwoordiging	Plaatsvervangend clustervertegenwoordiger Zwanenburgbaan buitengebied
Maatschappelijke vertegenwoordiging	Vertegenwoordiger Natuur en Milieufederatie Noord-Holland
Maatschappelijke vertegenwoordiging	Vertegenwoordiger Reizigersorganisatie Rover

Organisatie(onderdeel)	Rol
Maatschappelijke vertegenwoordiging	Vertegenwoordiger Jongerenmilieuraad
Maatschappelijke vertegenwoordiging	Vertegenwoordiger MKB-Metropoolregio Amsterdam
Raadsadviseur	Expert gezondheid
Raadsadviseur	Expert participatie
Raadsadviseur	Expert luchtvaartconomie
Raadsadviseur	Expert duurzame mobiliteit en vliegtuigtechniek
IenW	DG Luchtvaart
IenW	Directeur Programma Omgeving Luchthaven Schiphol
IenW	Plaatsvervangend directeur Programma Omgeving Luchthaven Schiphol
IenW	Programmadirecteur Luchtruimherziening
IenW	MT-lid POLS
IenW	Community engagement manager Schiphol

De namen van de gesprekspartners zijn bekend bij Berenschot.

Bijlage 4. Bestudeerde documenten

1. Aanbiedingsbrief Puntenplan MRS
2. Achtste voortgangsbrief Programma Omgeving Luchthaven Schiphol
3. Advies commissie m.e.r. voor de inhoud van het milieueffectrapport wijziging LVB
4. Advies herziene experimenteerregeling
5. Advies MRS over baanonderhoud Schiphol 2025 (27 januari 2025)
6. Adviesaanvraag tijdelijke regeling strikt preferentieel baangebruik Schiphol
7. Afschrift akte MRS (30 juni 2023)
8. Beslisnota bij Kamerbrief (30 januari 2025)
9. Beslisnota bij Kamerbrief over definitieve berekeningen balanced-approachprocedure
10. Beslisnota bij Kamerbrief resultaten impactanalyse maatregelen in de nacht op Schiphol
11. Brief aan MRS – Appreciatie advies GP24 openbaar
12. Brief aan minister Madlener inzake veranderend baangebruik door reflectie zonnepanelen
13. Brief IenW BSK-2024 188931/184228 inzake NRD-wijziging LVB MRS
14. Brief IenW BSK-2024 240581 – ontvangstbevestiging brief m.b.t. NRD
15. Brief IenW veranderend baangebruik i.v.m. schittering zonnepanelen
16. Brief MRS aan DGMI
17. Brief MRS aan informateurs – Een maatschappelijk perspectief op luchtvaart
18. Brief MRS oproep niet controversieel verklaren onderwerpen
19. Brief MRS over baanonderhoud Schiphol (14 oktober 2024)
20. Brief reactie appreciatie definitief advies MRS (11 september 2023)
21. Brief Schiphol baanonderhoud (4 oktober 2024)
22. Brief minister Harbers nader advies experimenteerregeling
23. Cijfers verkiezingen MRS 2023
24. Concept kader en protocol klankbord- en werkgroepen
25. Concept notitie vergoedingen MRS-leden
26. Concept MRS-advies versneld LVB (commentaarversie)
27. Concept tijdelijke regeling (3 maart 2025)
28. Conceptverslag plenaire MRS-vergadering (6 oktober 2023) (5 december 2023)
29. Conceptverslag plenaire MRS-vergadering (13 september 2024)
30. Conceptverslag plenaire MRS-vergadering (14 februari 2025)
31. Conceptverslag plenaire MRS-vergadering (11 april 2025)
32. Controleverklaring financieel jaarverslag MRS 2024
33. Controleverklaring subsidiedeclaratie MRS 2023
34. Definitieve berekeningen balanced-approachprocedure
35. Elfde voortgangsbrief POLS
36. Evaluatie Schipholbeleid Omgevingshuis, Kamerbrief (17 oktober 2022)
37. Expert review BA
38. Financieel jaarverslag MRS 2024
39. Gesprek GR en input leden
40. Jaarplanning MRS 2025
41. Jaarverslag MRS 2023
42. Jaarverslag MRS 2024

43. Jaarverslag MRS 2024 (versie 2)
44. Kamerbrief 6 december 2024
45. Kamerbrief baanonderhoud 2025 (3 maart 2025)
46. Kamerbrief balanced approach (5 maart, jaartal onbekend)
47. Kamerbrief besluit Europese Commissie BA-maatregelen
48. Kamerbrief handhavingsrapportages Schiphol, MAA, RTHA, Lelystad Airport 2023
49. Kamerbrief invloed luchtvaart op luchtkwaliteit in Nederland is beperkt
50. Kamerbrief met reactie op advies commissie
51. Kamerbrief motie Van Dijk
52. Kamerbrief over voortgang ontwikkeling Kronenburg
53. Kamerbrief programma luchtruimherziening schetsontwerp en startnotitie hoger naderen
54. Kamerbrief rapportage berekeningen balanced-approachprocedure
55. Kamerbrief Reactie motie Van Dijk over 17 procent
56. Kamerbrief roadmap (28 mei 2025)
57. Kamerbrief stand van zaken BA (januari 2024)
58. Kamerbrief toezegging kamerlid De Hoop
59. Kamerbrief versneld LVB
60. Kamerbrief vijfde voortgangsbrief Programma Omgeving Luchthaven Schiphol (rev 16)
61. Kamerbrief voortgang programma luchtruimherziening
62. Letter European Commission – outcome final calculations Schiphol
63. Luchtvaart in de toekomst
64. Mailwisseling aanvulling MovingDot op stukken groot baanonderhoud
65. Mailwisseling afgerond MRS-advies ontwerpwijziging LVB Schiphol
66. Mailwisseling concept advies RE (verlate) PVA-reactie
67. Mailwisseling concept MRS-advies groot baanonderhoud
68. Mailwisseling eerste conceptversie MRS-advies groot baanonderhoud
69. Mailwisseling PVA-reactie
70. Mailwisseling ter informatie reactie MRS op concept LVB
71. Mailwisseling ter informatie MRS-advies baanonderhoud Schiphol 2025
72. Mailwisseling tijdelijke regeling onderhoud banenstelsel + adviesvraag IenW
73. Mailwisseling eerste conceptversie MRS-advies groot baanonderhoud
74. MovingDot-bevindingen vervangende grenswaarden
75. MRS-advies Adviesaanvraag Gezondheid
76. MRS-advies Gebruiksprognose 2024
77. MRS-advies inzake monitoring balanced-approachmaatregelen
78. MRS-advies inzake ontwerpwijziging (31 maart 2025)
79. MRS-advies tijdelijke regeling groot baanonderhoud Schiphol 2024 (niet ondertekend)
80. MRS-advies versneld LVB (versie 2)
81. MRS brief gezondheid en groeiemodel aan Kamerleden
82. MRS brief gezondheid en groeiemodel aan Kamerleden (duplicaat)
83. MRS reactie groot baanonderhoud 2025 – duiding MovingDot (versie 0.3)
84. MRS reactie op conceptnotitie groeiemodel Schiphol
85. MRS reactie op conceptresultaten impactanalyse nachtsluiting
86. MRS subsidiedeclaratie 2023
87. NC Plenaire MRS-vergadering (15 december 2023, kwartaaloverleg)
88. NC Plenaire MRS-vergadering (19 april 2024, definitief)
89. NC Plenaire MRS-vergadering (25 oktober 2024)
90. NC Plenaire MRS-vergadering (13 december 2024, concept Notuleercentrum)
91. Negende voortgangsbrief Programma Omgeving Luchthaven Schiphol
92. Notitie reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport wijziging

93. Notitie vergoedingen plaatsvervangend clustervertegenwoordigers
94. Notitie werkproces adviestrajecten
95. Notulen plenaire MRS-vergadering (16 februari 2024, vastgesteld)
96. Ontvangstbevestiging minister IenW nader advies experimenteerregeling
97. Ontvangstbevestiging provincie Noord-Holland op bezwaarschrift
98. Opbouw ondersteunend bureau
99. Open schil overzicht
100. Planning advies versneld LVB
101. Raad van State advies versnelde LVB-wijziging (28 april 2025)
102. RBV-vonnis – Kamerbrief stand van zaken uitvoering vonnis RBV-zaak (9 april)
103. RE voorbereiding werkgroep vrijdag (baanonderhoud)
104. Reactie MRS n.a.v. Kamerbrief BA
105. Reactie MRS op conceptnotitie groeimodel Schiphol
106. Reactie MRS op conceptresultaten impactanalyse nachtsluiting
107. Reactie op advies MRS baanonderhoud 2025 (3 maart 2025)
108. Reactie op advies MRS inzake wijziging LVB (27 juni 2025)
109. Reactienota over reikwijdte en detailniveau van milieueffectrapportage
110. Regeling transitie CROS-MRS van het Ministerie van IenW (20 mei 2023)
111. Resultaten impactanalyse maatregelen in de nacht op Schiphol
112. Tiende voortgangsbrief POLS
113. Toelichting adviestraject Gezondheidsraad adviesaanvraag
114. Toelichting jaarrekeningen MRS
115. V1 concept advies MRS over regeling baanonderhoud Schiphol 2025
116. V4 concept advies MRS over regeling baanonderhoud Schiphol 2025
117. Vergoedingen leden MRS 2025
118. Vierde voortgangsbrief Programma Omgeving Luchthaven Schiphol
119. Vijfde voortgangsbrief Programma Omgeving Luchthaven Schiphol
120. Werkprogramma 2024
121. Werkprogramma MRS 2024
122. Werkprogramma MRS 2025
123. Zevende voortgangsbrief Programma Omgeving Luchthaven Schiphol
124. Zienswijze Balanced Approach-procedure Schiphol
125. Zienswijze MRS internetconsultatie wijziging Algemene wet bestuursrecht



WIJ ZIJN BERENSCHOT, GRONDLEGGER VAN VOORUITGANG

Nederland is continu in ontwikkeling. Maatschappelijk, economisch en organisatorisch verandert er veel. Al ruim 85 jaar volgen wij als adviesbureau deze ontwikkelingen op de voet en werken we aan een vooruitstrevende samenleving. De behoefte om iets fundamenteels te betekenen voor mens en maatschappij zit in onze genen. Met onze adviezen en oplossingen hebben we dan ook actief meegebouwd aan het Nederland van vandaag. Altijd op zoek naar duurzame vooruitgang.

Alles wat we doen, is onderzocht, onderbouwd en vanuit meerdere invalshoeken bekeken. Zo komen we tot gefundeerde adviezen en slimme oplossingen. Die zijn op het eerste gezicht misschien niet altijd de meest voor de hand liggende. Juist deze eigenzinnigheid maakt ons uniek. Daarbij zijn we niet van symptoombestrijding. En gaan pas naar huis als het is opgelost.

Berenschot B.V.

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG UTRECHT

Postbus 8039, 3503 RA UTRECHT

030 2 916 916

www.berenschot.nl